

RANA KOMMUNE

Budsjett 2014

Økonomiplan 2014 – 2017

Kommunestyrets vedtak 10.12.2013

Saksprotokoll

Utvalg: Kommunestyret
Møtedato: 10.12.2013
Sak: 98/13
Arkivkode: 151

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 13/2022 - 20

Tittel: SAKSPROTOKOLL: BUDSJETT 2014 ØKONOMIPLAN 2014 - 2017

Behandling:

Ida S. Berg(H) får permisjon under behandlingen av saken. Steinar Jørgensen(H) trer inn i møtet.

Espen Haaland(H) fremmer følgende forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Utskarpen ungdomsskole beholdes	1.100.000
Storforshei ungdomsskole beholdes	2.200.000
Frikult beholder en øvre ramme på	2.100.000
Antall læringer beholdes, og organiseres under opplæringskontoret	950.000
Samlet budsjett regulering 2014	6.350.000

Inndekning:

Nedtrekk kulturavdelingen	1.900.000
Nedtrekk teknisk avdeling	1.950.000
Nedtrekk skoleavdelingen	1.000.000
Generelt rammenedtrekk	1.500.000
Sum inndekning	6.350.000

Verbalforslag

Rådmannen bes om å utrede driften ved ungdommens hus med sikte på å avvikle driften. For framtiden skal fritidstilbud til ungdom utvikles i tilknytning til den enkeltes nærmiljø.

Rådmannen bes evaluere dagens drift av Rana kommunes kino, med spesiell fokus på ressursbruk og organisering.

Rådmannen bes om å evaluere organiseringen ved det kommunale biblioteket, med spesiell fokus på det totale bemanningsbehovet.

Rådmannen bes vurdere driften og spesielt organiseringen ved Moheia Fritidspark.

Rådmannen bes vurdere organiseringen innenfor teknisk avdeling, spesielt driften av verksted.

Det er viktig å avklare muligheten for å konkurranseutsette hele, eller deler av driften.

Uavhengig av organisering og drift av kommunens eiendomsmasse, bes Rådmannen innføre intern husleie for alle kommunens eiendommer.

Det er viktig å understreke at alle endringer som foreslås forutsetter å optimalisere organisering og personalbruk, samtidig som tjenestetilbudet til kommunens innbyggere oppleves som uendret eller forbedret.

Det forutsettes at alle innkjøp av tjenester tilfredsstiller lov om offentlig anskaffelse.

Til økonomiplanen

I forbindelse med utskriving av eiendomsskatt skal bunnfradraget økes med 100.000 fra og med 2015.

Rådmannen bes evaluere kommunens samlede renholdstjenester. Det ønskes utredet om disse kan samles i en avdeling, samt på sikt å konkurranseutsette tjenesten.

Rådmannen bes evaluere og kartlegge mulighetene for å samordne brannberedskap med Mo industripark.

MO U, Gruben U og Storforshei U utredes fram til økonomiplan behandlingen i juni 2014. Utredningen skal sikre en god prosess og involvering, mht å optimalisere ungdomsskolestrukturen disse skolene i mellom.

Rådmannen bes utrede hvilken praktisk og økonomisk effekt en oppheving av kretsgrensene ved sentrumsnære skoler vil ha.

Geir Waage(Ap) fremmer følgende forslag på vegne av Arbeiderpartiet:

Rådmannens innstilling vedtas med følgende endringer og tillegg:

1) Mål for årsbudsjett 2014 og økonomiplan 2014-2017:

- a.. Netto driftsresultat skal trappes opp til minst 3,0 prosent i 2017
- b.. Likviditeten skal til enhver tid utgjøre minst to måneders normale utbetalinger
- c.. Andelen egenkapital i investeringer skal økes i perioden
- d.. Ved større investeringer skal det utredes flere investeringsalternativer.
- e.. Kommunens egenproduksjon skal vurderes mot risikoen for høye priser i markedet.

2) Budsjettendringer:

Inntektene i 2014 økes med 4,0 mill kr ved å redusere bunnfradraget for eiendomsskatt fra 500 000 kr til 300 000 kr.

3) Økte inntekter føres til disposisjonsfond og brukes som buffer i omstillingen med disse formålene:

- a.. Opprettholde tilstrekkelig antall sykehjemsplasser
- b.. Opprettholde tilstrekkelig nivå på tjenester innen rus/psykiatri, herunder Sosialvakta
- c.. Opprettholde tilstrekkelig nivå på tiltakskjeden for vanskeligstilt ungdom
- d.. Opprettholde tilstrekkelig antall lærlinger.

4) Skolebudsjett- ungdomsskolestruktur:

Kommunestyret vedtar rådmannens forslag til budsjettramme for skole.

Kommunestyret ber rådmannen om å komme med utredninger om framtidig ungdomsskolestruktur.

Endringer i skolestruktur utredes og framlegges for kommunestyret våren 2014.

Endringer i skolestruktur vedtas av kommunestyret i økonomiplanbehandling juni 2014.

Framtidig ungdomsskolestruktur vedtas av kommunestyret våren 2014 etter at minst følgende modeller er utredet også i et folkehelseperspektiv:

- a.. 2 skoler med lik størrelse; på Mo og Båsmo eller Ytteren
- b.. 3 skoler med lik størrelse; på Mo, Gruben og Båsmo eller Ytteren
- c.. 3 skoler med ulik størrelse der Selfors går til Mo og Storforsheia ev. til Gruben. Dette kan gi et sammenhengende område uten skoleskyss mellom Åga, Almlia, Åenget og Brennåsen.

5) Helse,sosial og omsorg- utredninger

Framtidig struktur og organisering av sektorene helse, sosial og omsorg vedtas av kommunestyret våren 2014 etter at minst følgende er utredet:

- a.. Folkehelseperspektivet i sektoren på 12-15 års sikt, herunder innovasjon og bruk av hverdagsrehabilitering og andre nyvinninger
- b.. Behov for bygningskapasitet på 12-15 års sikt, herunder antall sykehjemsplasser
- c.. Prioritering av utbygginger, herunder å framskynde omsorgsboliger på Selfors.

6. Dagens tilbud som gis av Frikult videreføres ikke, men innarbeides i det kommunale skoletilbudet innenfor sektorens ramme.

Rådmannen bes om å fremme forslag til løsning om dette i saken om ungdomsskolestruktur til våren.

Tilbud i kommunal regi må være klart når dagens avtale med Frikult utløper.

Hilde Birgitte Rønningsen(SV) fremmer følgende forslag på vegne av Sosialistisk venstreparti:

Rådmannens forslag støttes med følgende endringer.

Økte inntekter 2014:

Redusere bunnfradraget eiendomsskatt fra 500.000 til 300.000	4,0 mill.
Øke promille for eiendomsskatt fra 2 til 3	10,1 mill.
Hovedregel, kveldsmøter hovedutvalg	0,3 mill.
Ingen servering, kun kaffe-te når møtet godtgjørelse innvilges	<u>0,2 mill.</u>
Økte Inntekter/reduerte kostnader	14,6 mill.

Økte kostnader 2014:

Styrking av budsjett for omsorg	4 mill.
Styrking av tilbud for ressurskrevende brukere	1,0 mill.
Styrking barnevern	1,0 mill.
Opprettholdelse av Utskarpen U	0,7 mill.
Opprettholdelse av Storforshei U	2,0 mill.
Inntak av lærlinger	0,5 mill.
Kjøp av tjenester Frikult	1,0 mill.
Stilling i ungdommens hus/utekontakt	0,5 mill.
Stillinger helse/rustjeneste	1,2 mill.
Opprettholde helsesøstertjeneste	0,5 mill.
Styrking av teknisk sektor, ramme	1,0 mill.
Sum økte kostnader	13,4 mill.
Styrka balanse	1,2 mill.

Verbalforslag:

- Det foretas evaluering av erfaringene med Frikult og sammenholdes med alternativ kommunal organisering.
- Det legges fram alternative modeller for hele ungdomsskolesektoren våren 2014 med pedagogiske og økonomiske kriterier.
- Vedtak om at gatelys skal være påslått om natta oppheves og det er opp til teknisk sektor å vurdere om de ønsker å slå dem av og bruke inntjening på andre formål.

Atle Hiller(R) fremmer følgende forslag på vegne av Rødt:

Rådmannens innstilling vedtas med følgende endringer og tillegg:

Økt inntektsramme på 20 300 000

• Økt eiendomsskatt fra 2 til 3 promille	10 100 000 kr
• Økt parkeringsavgift fra 16 – 20 kr	700 000 kr
• NDR settes til 1% fra 2014 (2% i 2017)	9 000 000 kr

• Redusert møtegodtgj, bevertning strykes	500 000 kr
Inndekning endringer i rådmannens forslag	20 300 000 kr
Endringer i drift:	
Skole/SFO:	
• Utskarpen og Storforshei U-skoler opprettholdes	2 700 000 kr
• Frikult	2 000 000 kr
• Grønnfjelldal skole opprettholdes (evt nedlegging må vurderes etter utredning og høring)	200 000 kr
• SFO satser beholdes slik de er i dag, mat til sjølkost	1 400 000 kr
Omsorg	
• Øremerket sykehjemsplasser	5 000 000 kr
• Ingen redusert bemanning sykehjem	600 000 kr
Helse- sosial	
• Ingen reduksjon i helsesøstertjenesten	300 000 kr
• Krisesenteret	400 000 kr
• Psykisk helse og rustjeneste	1 200 000 kr
Sentrale støttetjenester	
• Lærlinger	600 000 kr
Kultur/ungdom	
• Omstilling fritidsavdelingen	500 000 kr
Økning driftsbudsjett 2014	14 900 000 kr
Omstillingsbuffer	5 400 000 kr

Dan E. Kjellnø(ML) fremmer følgende verbalforslag på vegne av Miljøliste Rana.

1. Utekontakten overføres til Helse og sosialavdelinga.
De økonomiske rammer som ligger hos utekontakten overføres Helse og sosialavdelingen.
2. Rana kommune etablerer et prosjekt som har som mål å redusere sykefraværet med 20% innen to år.
Det engasjeres en ekstern prosjektleder, som skal arbeide innen partsavtalen «Et inkluderende arbeidsliv».
Prosjektleder rapporterer til rådmann og fungerer som lederstøtte.
Inndekning gjennom reduserte kostnader.

Dan E. Kjellnø(ML) fremmer følgende endringsforslag på vegne av Miljøliste Rana.

Bunnfradraget for eiendomsskatt reduseres fra kr 500 000,- til kr 300.000,- for 2014. Økte inntekter med ca kr 4,0 millioner føres til disposisjonsfondet og benyttes i sin helhet til omstilling av omsorgssektoren.

Votering:

Positiv votering over Budsjett forslag:

- Atle Hiller(R) sitt forslag ble tatt opp til votering. Atle Hillers(R) forslag falt, 1(R) mot 36(H, FrP, SP, V, KrF, ML, AP og SV) stemmer.
- Hilde Birgitte Rønningsens(SV) forslag ble tatt opp til votering. Hilde Birgitte Rønningsens(SV) forslag falt, 3(SV og R) mot 34(H, FrP, SP, V, KrF, ML og AP) stemmer.
- Espen Haalands(H) forslag ble tatt opp til votering. Espen Haalands(H) forslag ble vedtatt 19(H, FrP, SP, V og R) mot 18(AP, SV, ML og KrF) stemmer.
- Geir Waages(Ap) forslag, Punkt 1, 2, og 6 ble tatt opp til votering. Geir Waages(Ap) forslag falt, 13(Ap) mot 24(H, FrP, SP, V, KrF, ML, SV og R) stemmer.

For avklaring:

- Dan E. Kjellnø(ML) sitt endringsforslag falt, da Arbeiderpartiet hadde et likelydende forslag i sitt budsjettforslag som ble nedstemt.
- Da punkt 2 i Geir Waage(Ap) sitt forslag falt, falt også punkt 3 i Geir Waage(AP) sitt forslag.

Votering over verbalforslag:

Dan E. Kjellnø(ML) sitt verbalforslag ble votert over punktvis:

- Punkt 1: Ble enstemmig vedtatt, 37 – 0
- Punkt 2: Falt, 3(ML og KrF) mot 34(H, Frp, Sp, V, AP, SV og R) stemmer.

Hilde Birgitte Rønningsen(SV) sitt verbalforslag ble votert over punktvis:

- Punkt 1: Falt, 16(Ap, SV og R) mot 21(H, FrP, SP, V, KrF og ML) stemmer.
- Punkt 2: Falt, 16(Ap, SV og R) mot 21(H, FrP, SP, V, KrF og ML) stemmer.
- Punkt 3: Falt, 4(AP1, SV og R) mot 33(H, FrP, SP, V, KrF, ML og AP12) stemmer.

Espen Haaland(H) sitt verbalforslag blir votert over i sin helhetlig:

- Vedtatt, 19(H, FrP, SP, V og KrF) mot 18(Ap, SV, R og ML) stemmer.

Geir Waage(Ap) sitt verbalforslag (punkt 4 og 5) blir votert over i sin helhet:

- Falt, 14(Ap og SV1) mot 33(H, FrP, SP, V, KrF, ML, SV1 og R) stemmer.

Vedtak:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Utskarpen ungdomsskole beholdes	1.100.000
Storforshei ungdomsskole beholdes	2.200.000
Frikult beholder en øvre ramme på	2.100.000
Antall lærlinger beholdes, og organiseres under opplæringskontoret	950.000
Samlet budsjett regulering 2014	6.350.000

Inndekning:

Nedtrekk kulturavdelingen	1.900.000
Nedtrekk teknisk avdeling	1.950.000
Nedtrekk skoleavdelingen	1.000.000
Generelt rammenedtrekk	1.500.000
Sum inndekning	6.350.000

Til økonomiplanen

I forbindelse med utskriving av eiendomsskatt skal bunnfradraget økes med 100.000 fra og med 2015.

Rådmannen bes evaluere kommunens samlede renholdstjenester. Det ønskes utredet om disse kan samles i en avdeling, samt på sikt å konkurranseutsette tjenesten.

Rådmannen bes evaluere og kartlegge mulighetene for å samordne brannberedskap med Mo industripark.

MO U, Gruben U og Storforshei U utredes fram til økonomiplan behandlingen i juni 2014. Utredningen skal sikre en god prosess og involvering, mht å optimalisere ungdomsskolestrukturen disse skolene i mellom.

Rådmannen bes utrede hvilken praktisk og økonomisk effekt en oppheving av kretsgrensene ved sentrumsnære skoler vil ha.

Verbalforslag

Rådmannen bes om å utrede driften ved ungdommens hus med sikte på å avvikle driften. For framtiden skal fritidstilbud til ungdom utvikles i tilknytning til den enkeltes nærmiljø.

Rådmannen bes evaluere dagens drift av Rana kommunes kino, med spesiell fokus på ressursbruk og organisering.

Rådmannen bes om å evaluere organiseringen ved det kommunale biblioteket, med spesiell fokus på det totale bemanningsbehovet.

Rådmannen bes vurdere driften og spesielt organiseringen ved Moheia Fritidspark.

Rådmannen bes vurdere organiseringen innenfor teknisk avdeling, spesielt driften av verksted.

Det er viktig å avklare muligheten for å konkurranseutsette hele, eller deler av driften.

Uavhengig av organisering og drift av kommunens eiendomsmasse, bes Rådmannen innføre intern husleie for alle kommunens eiendommer.

Det er viktig å understreke at alle endringer som foreslås forutsetter å optimalisere organisering og personalbruk, samtidig som tjenestetilbudet til kommunens innbyggere oppleves som uendret eller forbedret.

Det forutsettes at alle innkjøp av tjenester tilfredsstillende lov om offentlig anskaffelse.

Utekontakten overføres til Helse og sosialavdelinga.

De økonomiske rammer som ligger hos utekontakten overføres Helse og sosialavdelingen.

Rett utskrift:

Tomas A. Bang
Sekretær

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

Årsbudsjett 2014 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 1 806 971 000 kr.

1. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 328 331 000 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Sentrale støttetjenester	94 299 000
Skoleavdelingen.....	255 821 000
PPT.....	7 655 000
Barnehageavdelingen.....	167 600 000
Helse- og sosialavdelingen	231 887 000
NAV kommune	46 291 000
Omsorgsavdelingen	297 539 000
Kulturavdelingen.....	37 474 000
Teknisk avdeling	173 833 000
Kirkelig Fellesråd	16 953 000
RKK Rana.....	1 726 000
Fellesområde drift.....	1 253 000

2. Investeringsbudsjett for 2014 vedtas med en total investeringsramme på 331,7 mill. kr. Samlet låneopptak vedtas med inntil 151,9 mill. kr fordelt med 27,3 mill. kr i ordinære lån og 124,6 mill. kr til selvfinansierende prosjekt
3. Det tas opp 50 mill. kr i startlån i Husbanken
4. Det kommunale skattøret settes til høyeste tillatte, 11,4 prosent for 2014
5. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres pr 1. januar 2014 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og regionaldepartementet til 3,0 prosent for 2014, dersom ikke annet er spesielt nevnt
 - a. Foreldrebetalingen i barnehagene øker til 2 360 kr
 - b. Foreldrebetaling i SFO øker 10 prosent i tillegg til ordinær prisstigning
 - c. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse- og sosialboliger i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
 - d. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (priser for 2013 i parentes)

<i>Inntekt</i>	<i>Under 2 G</i>	<i>2 - 3 G</i>	<i>3 - 4 G</i>	<i>Over 4 G</i>
Timepris	60 (58)	120 (104)	225 (198)	283 (261)
Abonnementspris	180 (175)	840 (705)	1 575 (1 370)	1 980 (1 870)

- e. Satser for korttids- og dagplass i institusjon endres fra 137 kr til 142 kr pr døgn og fra 72 til 74 kr pr dag/natt. Øvrige priser i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til lønnsvekst, 3,5 prosent
6. Parkeringsavgiften øker fra 16 kr til 18 kr pr time
 7. Feie- og tilsynsavgift reduseres, jf. vedlegg
 8. Vann- og avløpsgebyrer holdes uendret. Tilknytningsgebyr Dalselv vannverk endres jf. vedlegg
 9. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF

11. Festeavgiften etter Gravferdslovens § 21 for 2014 vedtas slik:

Festeavgift 20 år 1. festeperiode på 20 år	4 000
Festeavgift 21-40 år	5 000
Festeavgift 41-60 år	6 000

12. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:

- a. Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør
- b. Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak
- c. Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtefond

13. Gebyrendringer innenfor teknisk avdeling økes i henhold til forventet lønnsvekst på 3,5 prosent. For øvrige endringer vises det til vedlegg

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak	1
Innledning	5
Økonomiplan og årsbudsjett.....	6
Prosess	7
Egne analyser – Kostra.....	7
Økonomiske Drivere	9
Handlingsrom samt økonomisk buffer	11
Omstillingsarbeidet	12
Omstillingsbehovet fremover	15
Prinsipp for omstillingsarbeidet	16
Omstillingsarbeidet som del av virksomhetsstyringen.....	17
Andre utviklingsprosjekt 2014 -17.....	17
Overordnet strategisk planlegging	19
Planstrategi	19
Kommuneplan for Rana 2006-2016	19
Visjon for Rana kommune	20
Visjon for byen Mo i Rana	20
Strategisk næringsplan	21
Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer.....	21
Demografiske rammer.....	22
Demografi.....	23
Befolkningsprognose.....	23
Økonomiske rammer	26
Frie inntekter	26
Øvrige inntekter.....	28
Hovedoversikt drift	29
Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan.....	30
Finans	31
Konsesjonskraft.....	32
Renter og avkastning på aksjer og andeler	33
Pensjonskostnader	35
Investeringer	37
Utvikling driftsrammer	41
Skoleavdelingen	44
Barnehageavdelingen	47
Helse- og sosialavdelingen.....	49
NAV kommune	52
Omsorgsavdelingen	54
Kulturavdelingen	57
Teknisk avdeling	59
Selvkostområdene	61
Sentrale støttetjenester.....	63
Kirkelig Fellesråd	66
Tilskuddsforvaltning	66
Vedlegg	67
Figur- og tabelloversikt.....	80

Vedlegg

Vedlegg 1. Endringer i gebyrregulativ teknisk avdeling	67
Vedlegg 2. Feie- og tilsynsavgift	69
Vedlegg 3. Gebyrregulativ 2014 Vann- og avløp	69
Vedlegg 4. Pensjon - Hva er premieavvik?	70
Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A	71
Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A	71
Vedlegg 7. Hovedoversikt investering	72
Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2014	73
Vedlegg 9. Kostra nøkkeltall	74
Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2020	76
Vedlegg 11. Befolkning planoner	77
Vedlegg 12. Sysselsetting Rana	77
Vedlegg 13. Frie inntekter	78
Vedlegg 14. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2014	79

INNLEDNING

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan innebærer tøffe prioriteringer. Målsetningen er å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi i planperioden.

Hovedutfordringen er at de samlede behov øker mer enn inntektene til kommunen. Kommunen får 42,5 mill. kr. mer i frie inntekter i 2014, noe som knapt dekker lønns- og prisvekst og tilførsel av nye oppgaver. Imidlertid dekker ikke inntektsøkningen den underliggende kostnadsveksten i tjeneste-produksjonen.

Rana kommune hadde i 2012 et ukorrigert mindre-forbruk på 18,3 mill. kr. Korrigert for investerings-moms og premieavvik er resultatet nært null. De økonomiske utfordringene for driften har imidlertid økt i 2013, og regnskapsresultatet for 2013 blir derfor sannsynligvis noe dårligere enn for regnskapsåret 2012.

Denne økonomiske situasjonen får konsekvenser for budsjett og økonomiplan, og for 2014 må driften reduseres med 41 mill. kr. For økonomi-planperioden samlet er det nødvendig å ta ned driften med 125 mill. kr.

Det er risiko forbundet med omstillingsarbeidet som ligger foran oss. I tillegg er ikke alle ramme-reduksjoner tatt ut i 2013, og flere av de store avdelingene går dermed inn i 2014 med et for høyt driftsnivå. Det tilkommer at en nærmer seg smertegrensen for hva driften kan tåle.

Dette tar budsjettforslaget hensyn til på to hovedmåter:

1. Realisme og konsekvensbeskrivelse – strukturelle endringer for varige ramme-reduksjoner
2. Størrelse på netto driftsresultat i hele plan-perioden som etablerer økonomisk buffer i omstillingsarbeidet og gir økt handlefrihet til å ta nødvendige investeringer

Rana kommune står ved inngangen til 2014 i følgende situasjon:

- Kan levere velferdstjenester til innbyggerne i Rana innenfor en inntektsramme på 1,8 mrd. kr

- Har høyere driftsinntekter enn sammenlignbare kommuner, noe som i utgangspunktet skal tilsi flere og bedre velferdstjenester enn andre

Men samtidig for Rana:

- Kan sammenligne seg med andre kommuner (KG 13) og konstatere at andre leverer de statlig definerte velferdstjenestene til en lavere kostnad
- Har husholdert slik at det er et etterslep på vedlikehold av realkapital på opp mot 1 mrd. kr.
- Har levd på forskudd med inntektsføring av premieavvik
- Har ikke tatt omstruktureringer i tide
- Har lav økonomisk buffer i disposisjonsfond
- Har utsatt å etablere et bærekraftig driftsnivå og som følge av dette har ubalansen i økonomien vokst

Konsekvenser:

- Må redusere driften med 125 mill. kr. i planperioden. Dette resulterer i redusert nivå/omfang av velferdstjenester
- Har strukturelle utfordringer i omstillings-arbeidet
- Har identifisert første delen av oppgaven gjennom forslag til konkrete tiltak i 2014
- Arbeider videre med omstillingstiltakene for resten av økonomiplanperioden samtidig som løpende drift skal ivaretas
- Forankrer omstillingsarbeidet i hele organisasjonen via linjeledelsen

Budsjett og økonomiplan bygger på de forut-setninger og bevilgninger som kom gjennom Kommuneproposisjon for 2014 (Prop. 146 S (2012–2013)), regjeringen Stoltenbergs forslag til Statsbudsjett 2014 (Prop. 1 S 2013-2014), anbefalinger gitt fra KS, vedtak økonomiplan 2013-2016, samt egne analyser av Rana kommunes økonomiske tilstand.

Økonomiplan og årsbudsjett

Tabell 1. Fakta om budsjett og økonomiplan

	2014	2017
Brutto driftsinntekter	1 807 mill	1 781 mill
Omstillingsbehov	-41 mill	-125 mill
Omst.behov i prosent av tjenesteproduksjon	-3,1 %	-9,4 %
Driftsrammer tjenesteproduksjonen	1 328 mill	1 265 mill
Lønnsutgifter	973 mill	939 mill
Reduserte lønnsutgifter omgjort i årsverk 1)	-70 år	-150 år
Antall faste årsverk	1 805 år	
Brutto driftsresultat	-47 mill	-85 mill
Netto driftsresultat	36 mill	54 mill
Netto driftsresultat i pst av driftsinntektene	2 %	3 %
Avsetning disposisjonsfond næring (akk.tall)	42,8 mill	59,9 mill
Investeringsramme (2017 samlet for perioden)	331,7 mill	1 340 mill
Investering i prosent av driftsinntektene	18,4 %	
Netto lånegjeld i kroner pr innbygger	39 795 kr	55 956 kr
Nto renter og avdragsutg. i pst av bto.driftsinnt.	3,7 %	4,8 %
Fondsutvikling	382,2 mill	358,4 mill

1) Reduserte årsverk illustrerer nedtrekk i lønnsutgifter omdefinert i årsverk

Tabell 2. Drivere omstillingsbehov

	2014		2017	
	Mill kr	andel i %	Mill kr	andel i %
Drift og mindre investeringer	14,4	35	21,0	17
Pensjonskostnader	11,9	29	32,0	26
NDR	7,5	18	24,0	19
Renter/avdrag/konsesjonskraft	4,5	11	24,0	19
Frie inntekter	3,7	9	7,0	6
Demografi	-1,0	-2	17,0	14
	41,0	100	125,0	100

Økonomiplanen er en overordnet økonomisk plan for kommende fireårsperiode. Den er forutsatt å være et politisk strategisk verktøy som skal bidra til en kommunal drift preget av langsiktighet og forutsigbarhet. Derigjennom skal den sikre kostnads-effektive tjenester til kommunens innbyggere.

Økonomiplanen har sin basis i vedtatt årsbudsjett for inneværende år (2013) og første år i planen er kommende årsbudsjett (2014). I årsbudsjettet vedtas de budsjettmessige bevilgninger ut fra politiske prioriteringer og hva som er påregnelige utgifter og inntekter i budsjettåret. Økonomiplanen omfatter drift og investering og angir styringsretning.

Statsbudsjettet og demografiprognoser er sentrale elementer i framskrivning av inntektsrammen i fireårsperioden.

Målet er at økonomiplanen skal legge grunnlaget for en kommuneøkonomi med handlefrihet, langsiktighet og økonomisk soliditet.

Lovgrunnlag

Økonomiplan

Rådmannen finner innledningsvis grunn til å understreke økonomiplanen sin juridiske status med hensyn til balansering og behandling. Dette fremkommer av Kommuneleoven § 44:

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter, anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt
7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering

Budsjett

Årsbudsjettet er derimot et bevilgningsvedtak, og dermed en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Kommunen kan ikke foreta utbetalinger eller pådra seg utgifter i året ut over de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet for budsjettåret, med unntak av eventuelle rettslige forpliktelser. Kommunestyrets bevilgninger i budsjettet er bindende for underordnede organer. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i det aktuelle budsjettåret.

Prosess

Årets budsjett og økonomiplanprosessen følger i hovedtrekk samme aktivitetsplan som ble etablert i fjor.

Samkjøring

Høsten 2012 ble budsjett og økonomiplanarbeidet for 2013-2016 samkjørt i en prosess. Denne prosessen ble evaluert i ettertid, og erfaringene var overveiende positive. På bakgrunn av dette er arbeidsformen videreført denne høsten.

Involvering

Det er i år som i fjor lagt opp til utstrakt involvering av både ansatte og folkevalgte. Konkret innebærer dette at det er gjennomført to budsjett- og økonomiplanarbeidsamlinger, over totalt tre dager. Politisk involvering er ivarettatt ved at formannskapet medlemmer samt gruppeledere for partiene, utvalgsledere samt kontrollutvalgsleder ble invitert. Ansatte har vært representert ved hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. Det avholdes 5. november informasjonsmøte om budsjett- og økonomiplan i Kommunestyresalen. Dette møtet er forhåndsannonsert i lokalmedia. Administrasjonen vil i tillegg være disponibel for å presentere budsjett- og økonomiplanforslaget i aktuelle fora frem mot behandling i Formannskapet 26. november 2013.

Evaluering i etterkant av første arbeidssamling tilsier at deltakerne er meget positive til hvordan administrasjonen løste oppgaven. Selv om dette er bra, vil årets prosess bli evaluert i sin helhet etter endelig budsjettvedtak for å identifisere mulige forbedringspunkter for neste år.

Egne analyser – Kostra

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om f.eks. pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet.

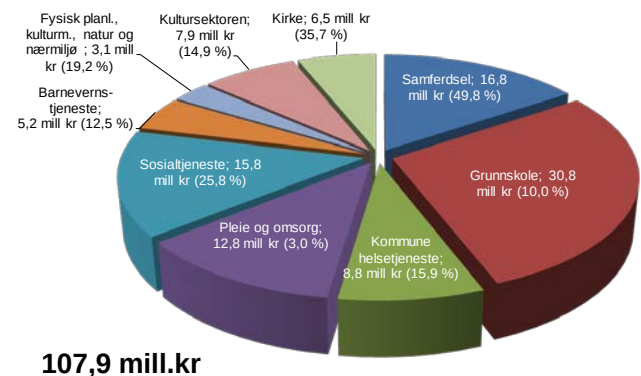
Rana kommune er plassert i Kommunegruppe 13 (KG 13), definert som *Store kommuner utenom de fire største byene*. Gruppen består av 45 kommuner med ulik geografisk og demografisk størrelsesorden. SSB har gjort en grundig vurdering av forhold som inntekspotensial, utgiftsbehov, demografiske og geografiske forhold med mer til grunn for at en kommune blir plassert i en Kostra-gruppe.

Et såpass stort grunnlag som 45 kommuner medfører at eventuelle feilrapporteringer utjamnes

mellom kommunene, og vil i liten grad influere på resultatene.

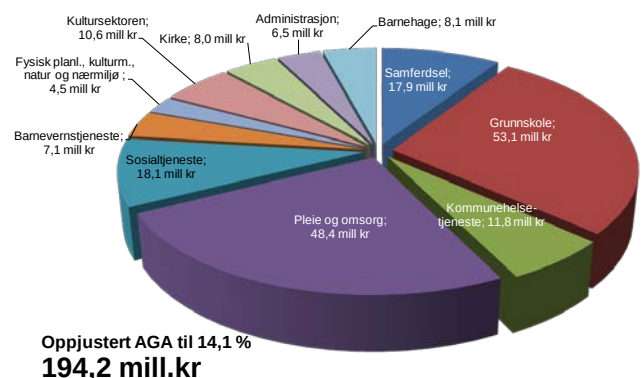
Det statistiske grunnlaget er hentet fra siste tilgjengelige regnskapsår, 2012. Dette medfører i seg selv at eventuelle endringer i drift akkurat dette året (ekstraordinære tiltak) eller endringer foretatt etter dette tidspunkt ikke reflekteres i funnene. Av figurene under fremgår Rana kommunes prioritering i forhold til Kostra inndelt på tjenesteområder. Kakestykkene viser differansen i forhold til gjennomsnittlig ressursbruk i KG 13.

Figur 1. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13

Figuren viser differansen ned til KG 13 basert på regnskapstall for 2012. Tallene i parentes viser tilpasning i prosent for å komme ned på samme ressursbruk som KG 13. Samlet var netto driftsutgifter i 2012 på disse tjenesteområdene 107,9 mill. kr. høyere enn snittet i KG 13.

Figur 2. Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13 korrigert for AGA

42 av 45 kommuner i KG 13 har en arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent. Figuren over viser differansen ned til KG 13 dersom Rana hadde hatt en arbeidsgiveravgift på 14,1 prosent.

Når Rana kommune har høyere frie inntekter enn sammenligningsgruppene forklarer dette hvorfor Rana ligger høyt på enkelte Kostra-nøkkeltall. Når kommunen har høye netto driftsutgifter på enkelte

områder, viser dette hvordan Rana prioriterer bruk av sine ressurser.

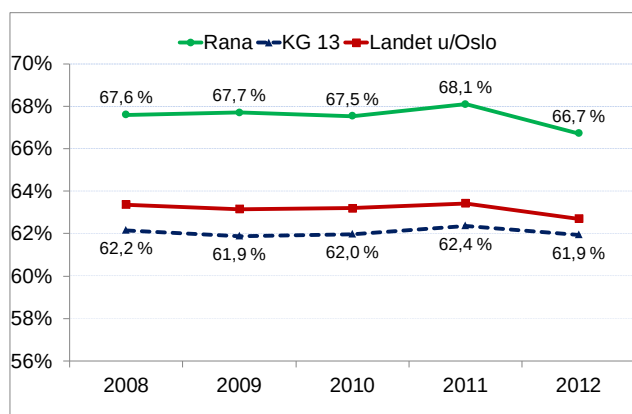
Dette kan samtidig gi utslag i bedre dekningsgrad på tjenesteområdet. Men for å få en utdypende vurdering av kvaliteten på området, er det ikke tilstrekkelig å studere Kostra -nøkkeltall. Dette gjelder ikke ensidig for Ranas data, og det må her tas forbehold om eventuelle feilrapporteringer som i noen grad kan påvirke funn opp mot de andre kommunene, både i positiv samt negativ retning.

Kostra-tallene sier lite om kvaliteten på tjenestene. Det finnes enkelte kvalitetsindikatorer i Kostra -nøkkeltallene, men for å finne ut av hvordan den enkelte bruker føler seg ivaretatt av kommunen, må det for eksempel brukes egne brukerundersøkelser for å finne ut av. Slik kan man finne ut om kommunen har fornøyde brukere og har oppnådd et bedre tjenestetilbud ved å bruke mer ressurser på de enkelte tjenesteområdene.

Rana kommune tar sikte på å innføre brukerundersøkelser som et ledd i utvikling av styringssystem.

Lønnsandel

Figur 3. Lønnsandel 2008-2012

Figuren viser kommunenes brutto lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter. Driftsutgiftene er korrigert for avskrivninger og arbeidsgiveravgift. Lønnsutgiftene er korrigert for arbeidsgiveravgift. Rana har en lønnsandel i 2012 på 66,7 prosent. Landet uten Oslo samt KG 13 har en lønnsandel på henholdsvis 62,7 prosent og 61,9 prosent.

Differansen i Rana kommunes andel lønnsutgifter i 2012 sammenlignet med KG 13, tilsvarer 78,0 mill. kr., eller rundt 140 årsverk.

Reduksjonen i andel lønnsutgifter fra 2011 til 2012 skyldes i hovedsak økning i andre driftsutgifter, der innføring av Samhandlingsreformen utgjør en vesentlig andel, 30 mill. kr. for Rana.

Staten finansierer ikke differansen i lønnsandel i forhold til landet gjennom inntektssystemet, slik at Rana må dekke deler av den årlige lønnsveksten på andre måter.

Kommunebarometeret 2013

Barometeret er utarbeidet av Kommunal Rapport. Hensikten er å gi et oversiktlig bilde av hvordan kommunens nøkkeltall er, i forhold til resten av Kommune-Norge. Barometeret tar utgangspunkt i SSBs rapportering i Kostra.

Kommunebarometeret er en rangering, ikke en vurdering om tjenesten fortjener stempel god nok eller ei. For en vanlig kommune er det helt naturlig å ha omtrent like mange gode som dårlige plasseringer på tabellene. Der man kommer dårlig ut, kan det likevel være naturlig å tenke at det kan være noe å hente.

Tabell 3. Rangering Kommunebarometeret 2013

År	Plassering samlet	I fylket	I kommune-gruppa	Uten justering for korrigert inntekt	Korrigert inntekt
2013	308	24	33	300	104,3
2012	300	20	33	305	102,1
2011	229	18	24	241	103,4
2010	221	18	25	237	103,4

Rana havner litt under midten på totaltabellen i Kommunebarometeret, justert for korrigert inntekt. Med unntak av det som ser ut som lave enhetskostnader, er det ingen sektorer som virkelig trekker kommunen oppover. Samtidig er det svake tall innen særlig grunnskole, delvis også sosialhjelp og kultur. Dermed blir det samlet sett nøkkeltall omtrent midt på treet.

Om Rana kommune måles mot egne nøkkeltall ett år tidligere, er det forbedring innen drøyt 60 prosent av nøkkeltallene. Det er bedre enn landet for øvrig.

Tabell 4. Resultater Kommunebarometeret 2013

	Plassering nasjonalt				Plass fylke				Plass kommunegruppe			
	2013	2012	2011	2010	2013	2012	2011	2010	2013	2012	2011	2010
Grunnskole (20 % vekt)	381	375	330	349	35	32	27	28	39	37	32	36
Pleie og omsorg (20)	212	219	126	133	17	18	8	14	17	17	9	7
Barnevern (10)	141	97	259	138	9	5	26	15	15	10	31	12
Barnehage (10)	122	175	145	218	25	22	23	30	3	11	9	21
Helse (7,5)	266	260	239	274	27	21	25	36	17	20	12	17
Sosialhjelp (5)	347	364	326	366	42	37	39	42	21	23	16	24
Kultur (2,5)	282	191	222	113	34	19	25	10	21	11	16	7
Økonomi (10)	218	307	295	334	19	30	33	29	15	24	22	29
Enhetskostnader (5)	89	137	105	83	4	8	9	8	8	14	11	8
Nærmiljø og klima (2,5)	303	284	118	217	21	21	10	21	35	33	11	23
Saksbehandling (2,5)	271	268	235	165	23	20	23	16	21	20	17	8
Vann og avløp (2,5)	132	67	112	105	17	9	19	20	25	18	21	16
Brukerperspektiv (2,5)	207	189	170	163	19	14	13	14	29	26	25	24

ØKONOMISKE DRIVERE

Rana kommune har ikke tradisjon for å håndtere innstramminger i driften. Driften har vært rigget i forhold til å tilpasse seg vekst. Dette medfører at kommunen de senere år har hatt en økonomi hvor tilgjengelige midler – driftsavhengige så vel som driftsuavhengige – er bundet opp i drift. Omstillingsarbeidet fremover må frigjøre mer av driftsmidlene til å etablere fremtidens velferdstjenester. Sentrale elementer i dette er vedlikehold av realkapital samt nyinvestering.

Slik driften er rigget i dag, driver Rana kommune med risiko innen flere større områder. Vi utvikler oss i en negativ retning i forhold til egen kommunegruppe. De fleste andre kommuner driver et aktivt omstillingsarbeid. Når de lykkes, øker avstanden til Rana tilsvarende. Omstillingsbehov samt ny rigging av drift skjer også i vårt eget nærområde, se for eksempel til Hemnes, Vefsn og Bodø.

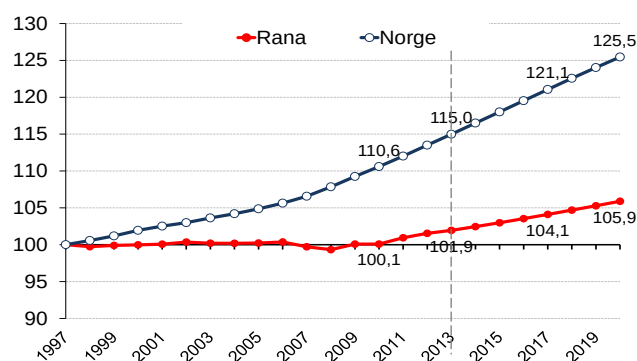
Rana kommune har gjennom flere år har hatt et høyere inntektsnivå enn kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Forklaringen til dette ligger i all hovedsak i kraftrelaterte inntekter og Nord-Norge tilskudd. Dette har bidratt til at vi har etablert et høyt nivå på kommunal tjenesteproduksjon. I årene etter Terra-tapene har kommunen langt på vei dekket inn tapene ved å gjennomføre reduksjoner i driftsbudsjettene. Kommunal tjenesteproduksjon ble i stor grad skjermet. Områdene som i størst grad ble berørt var nok vedlikehold av bygningsmasse og

infrastruktur samt administrative ressurser. Dette påvirker i betydelig grad dagens driftssituasjon.

Demografi og rammeoverføringer

Staten styrer kommunenes økonomi gjennom inntektssystemet hvor potensielle brukergrupper står sentralt. Det er tekniske beregninger som bestemmer hvordan rammetilskuddet skal omfordres mellom kommunene. Det vises ellers til eget kap., *Demografiske rammer*.

I økonomiplanperioden er det estimert at rammeoverføring fra staten reduseres med om lag 7 mill. kr. totalt for perioden. I hovedsak skyldes dette at befolkningsveksten i Rana forventes å ligge lavere enn landsgjennomsnittet i perioden. Se figur 5.

Figur 4. Relativ befolkningsutvikling (1997=100)

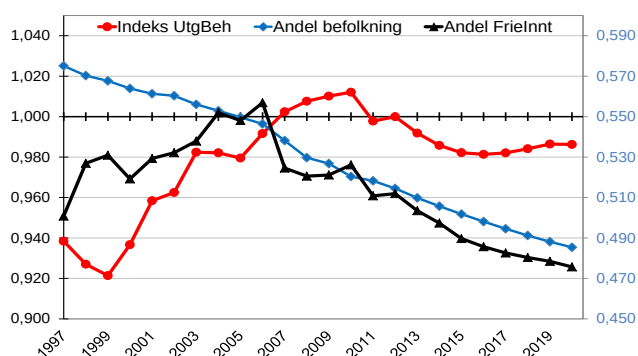
Beregningene er foretatt ut fra den forventede befolkningsveksten som ligger inne i Budsjett/økonomiplan 2014-17 (Kompass 75+).

I tillegg endres befolkningssammensetningen i kommunen i perioden ulikt landet for øvrig. Ved disponering av kommunens frie inntekter kan man ikke se bort fra den demografiske utviklingen, siden den utløser kostnader iht. lov og regelverk. Rana kommune har fra 1.7.2011-1.7.2012 hatt en nedgang i antall innbyggere i aldersgruppen 6-15 år og i aldersgruppen over 80 år.

Disse to aldersgruppene er de aldersgruppene som isolert sett påvirker endringene i inntektssystemet mest. Det at denne utviklingen fortsetter, krever at kommunen i planperioden tar stilling til disponering av sine ressurser og driftsform. Se for øvrig omtale under Kap. *Demografiske rammer*.

Dette oppsummeres i figuren under hvor det fremgår at Ranas andel av befolkningen er avtakende i perioden. I figuren fremgår også endringen i utgiftsbehovet fra 1997. Vi ser at Rana har hatt en avtakende overføring siden 2009. Samtidig har Ranas andel av frie inntekter også avtatt. Vi ser at de senere år har andel befolkning og frie inntekter hatt større sammenheng, grunnet tilpasninger i inntektssystemet.

Figur 5. Utgiftsbehov og andel av befolkning / frie inntekter

Investeringer

Investeringsprogrammet for økonomiplanperioden er ekspansivt. Brutto investeringer i perioden er 1,34 mrd. kr. De største investeringene som foreslås er innenfor skole, omsorg og helse/sosial. Gjeldsveksten blir betydelig og det er grunn til å rette oppmerksomhet mot samlet gjeldsbyrde samt driftsfølgvirkningene av investeringene.

Investeringsevne må skapes gjennom effektivisering og omstilling av driften. Det er rådmannens vurdering at investeringsevne må skapes før investering iverksettes. Det er ikke tilrådelig at kommunen påtar seg vesentlig risiko ved å forskuttere forventet investeringsevne som skal realiseres ved fremtidige effektiviseringsgevinster. Dette betyr i praksis at gjennomføring av investeringsprogrammet forutsetter at kommunen

klarer å gjennomføre effektiviserings- og omstillingsarbeidet i økonomiplanperioden. Det er også viktig å være bevisst på balanse mellom effektiviseringstiltak og investeringstakt. Dersom ambisjonsnivået på investeringssiden blir for høyt, kan dette føre til at krav til omstillingseffekt blir så stor, at det gir utilsiktede driftskonsekvenser.

Det vises til Bedriftskompetanses konklusjon, hvor de ikke tilrår å øke investeringene utover 2012-nivået.

Realkapital

I følge KS har høye investeringer de siste fem årene sterkt bidratt til redusert vedlikeholds- etterslep i kommunale bygg med nær 40 mrd. kr. Men utgiftene til det reduserte etterslepet er i stor grad skjøvet ut tid, siden investeringene i sektoren i økende grad er lånefinansiert. Det løpende vedlikeholdet er dessuten på et lavere nivå enn i 2008, og altfor lavt til å opprettholde dagens standard på bygningsmassen. Rana kommune har over år styrket den driftsmessige del av virksomheten ved hjelp av finansinntekter og forbruk av realkapital.

Det foreslås å øke bevilgningen med 1,8 mill. kr i 2014 stigende til 2,6 mill. kr i 2015. Vedlikehold av veier fikk en ekstrabevilgning på 5,0 mill. kr. i 2013 til asfaltering. Dette vil medføre at realkapitalen i større grad kan vedlikeholdes, men ikke oppgraderes. Investeringer i skolebygg utgjør 373 mill. kr. i økonomiplanperioden. Finansieringen skjer ved opptak av lån med rentekompensasjon, bruk av fond og nye låneopptak. Totalt vil opptrapping av vedlikehold av veier og anlegg og skolebygg styrke kommunens realkapital.

Behovet for renovering av øvrige kommunale tjenestebygg (helse, sosial, omsorg, barnehager m.m.), inkludert nødvendig tidsmessig oppgradering, ble i 2011, (2010 kroner) anslått til om lag 300 mill. kr. Tilsvarende ble det anslått et investeringsetterslep på veier og anlegg til om lag 200 mill. kr. Samlet sett, inkludert skolebygg, er det behov for investeringer på 1 mrd. kr. for å reetablere kommunes realkapital.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid.

I følge tall fra KS, okt. 2013 indikeres det for 2014 en økning i pensjonskostnader utover lønnsvekst

på vel 1,25 mrd. kr. I Prop. 1 S (2013-2014) ble dette anslått til 1,75 mrd. kr., samtidig som det ble varslet at kommunene ikke kunne påregne kompensasjon av sine merkostnader knyttet til pensjon. Dette viser både at anslagene er usikre samt at en stor andel av realveksten i de frie inntektene vil gå til å dekke pensjon også i 2014.

«Pensjoner er utsatt lønn, og mer av det ene må gå på bekostning av det andre» Per Richard Johansen, sjefsøkonom i KS 10. oktober 2013.

KS sitt foreløpige anslag på veksten i pensjonspremiene i 2014 viser en økning på om lag 11 prosent for alle kommunene. Det innebærer at premieavviket i 2014 kan bli på om lag 3,5 mrd. kr., avhengig av hvor mange som bruker premiefond for å dekke deler av pensjonspremiene.

Rana kommunes premieinnbetaling til pensjonsleverandørene øker med 6,3 mill. kr. fra 2013 til 2014. Dette har sammenheng med lavere garantert rente, krav til avsetninger og langt liv.

Rana kommune har over år bygget opp et premiefond basert på tilført overskudd i pensjonsordningen. Premiefondet var ved utgangen av 2012 på 138,9 mill. kr. og vil være på 156,8 mill. kr. ved utgangen av 2013. Kommunen har gjennom dette betalt inn mer i pensjonsordningen enn nødvendig, og en fortsatt oppbygging av fondet bør unngås. Ved å bruke premiefondet minsker belastningen på kommunens likviditet. Midlene kan kun brukes til å betale den enkelte ordnings pensjonskostnader.

KS har beregnet at det akkumulerte premieavviket vil kunne holde seg i underkant av 30 mrd. kr. i 2014. Dersom det akkumulerte avviket deretter skal bringes til null over ti år, og forutsatt at premiene holder seg på samme andel av faste lønnskostnader som lagt til grunn for 2014, må de årlige kostnadene anslagsvis økes med nær 15 prosent mer enn lønnsveksten for hele kommunesektoren.

Rana kommune har over tid inntektsført premieavviket og amortiserer over 15/10 år. KRD har på høring forskriftsendring amortiseringstid til 5/7 år. Vedtas dette vil Rana kommunes pensjonskostnader øke ytterligere. Bedriftskompetanse anbefaler kommunen å amortisere premieavviket påfølgende år. Dette siste vil isolert sett øke Rana kommunes omstillingsbehov med ytterligere 50 mill. kr. årlig.

DNB går ut av markedet for offentlig tjenestepensjon, og Rana kommune er en av de 64 kommunene som da må bytte pensjonsordning. Dette vil medføre en kostnadsøkning. For eksempel

utgjør egenkapitalinnskuddet på 2,7 prosent i KLP 35-40 mill. kr. for Rana.

Tabell 5. Endring pensjonskostnader 2014 - 2017

	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Premieavvik og pensjonssatser	6 082	5 012	3 592	3 412
Usikkerhet pensjonskostnader		5 000	6 600	7 300
Amortisering tidl. års premieavvik	5 800	10 800	16 100	21 400
Sum	11 882	20 812	26 292	32 112

Tabellen viser endring i pensjonskostnadene i forhold til budsjett 2013, for ytterligere informasjon se omtale under kap. *Finans*.

Banklovkommisjonen har jobbet med pensjonsspørsmålet over flere år og lagt fram utredninger som er behandlet av Stortinget. En kan nok forvente at dette arbeidet vil ha konsekvenser for pensjonsordningene innen offentlig sektor for å få et mere enhetlig system. Samtidig etterlyser Rana kommune prognoser fra pensjonsselskapene som tar utgangspunkt i kjent info og framskriver denne over år. Dette burde vært obligatorisk informasjon slik at kommunene i større grad kunne drevet god økonomistyring også innen dette området i hele planperioden. Dagens regnskapsregler for pensjon var ment å skape langsiktighet og forutsigbarhet for kommunesektorens pensjoner, basert blant annet på langsiktige anslag for forholdet mellom renter og lønnsvekst (forholdstallet). Disse anslagene har en imidlertid måttet justere år etter år, eksempelvis ble anslaget for 2014 først kjent rundt 12. september 2013.

Det som er sikkert, er at pensjonskostnadene vil øke ytterligere fremover, og slikt sett vil de representere et stadig større behov for omstilling i Rana kommune. Det knyttes usikkerhet til hvor stor kostnadsveksten vil bli i økonomiplanperioden.

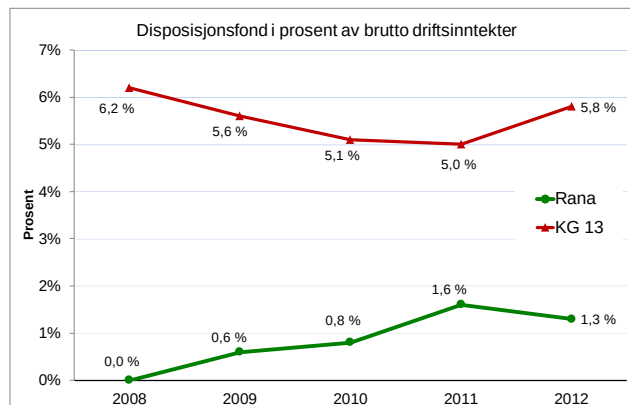
Handlingsrom samt økonomisk buffer

Det er flere sterke drivere på driften i økonomiplanperioden:

- Rammereduksjoner er ikke etter 3. kvartal 2013 håndtert i sin helhet. Enkelte avdelinger går inn i 2014 med et for høyt driftsnivå
- Klarer Rana kommune å ta rammereduksjoner i den størrelsesorden som er angitt?
- Demografisk avstand til landet øker og befolkningsgruppene endres på en måte som definerer Rana som en leddreven kommune.
- Realkapitalen nedbrytes
- Høy investeringstakt gir betydelige driftsfølgervirkninger
- Sterk økning i pensjonskostnader i perioden, betydelig usikkerhet

Dette bildet forsterkes av at Rana har en lav økonomisk buffer. Under fremgår utvikling i disposisjonsfond de senere år samt nivå for sammenlignbare kommuner

Figur 6. Disposisjonsfond

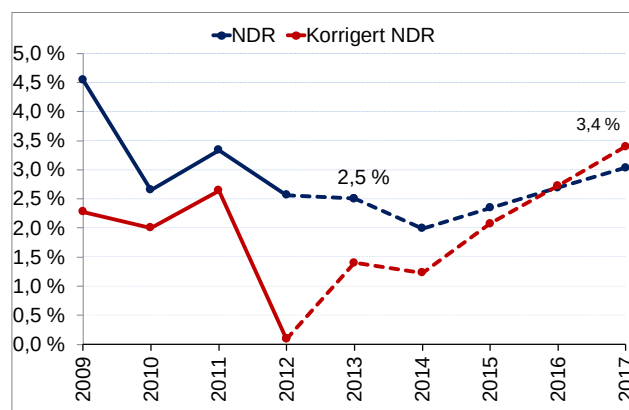
Samlet vil faktorene over medføre økt økonomisk risiko for kommunen. God økonomistyring er et helt nødvendig redskap for god drift og for evne til fornyelse og utvikling over tid. Skal Rana ha et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi i planperioden må det opprettes økonomisk handlefrihet.

I fjorårets økonomiplan ble måltallet for NDR nedjustert fra 3 prosent til 2 prosent. Dette ble begrunnet med at investeringsmomsen fra 2014 ikke lenger ville inngå i NDR. Det registreres at flere kommuner har foretatt en tilsvarende nedjustering og det diskuteres i fagkretser om et NDR på rundt 2 prosent bør bli det nye anbefalte måltallet. I denne økonomiplanen oppjusteres måltallet til 3 prosent ut fra det som redegjøres innledningsvis om drivere og økonomisk buffer samt følgende forhold:

- Omstillingsbehovet er blitt større fra en driftsreduksjon på 92 mill. kr til 125 mill. kr.
- Økt omstillingsbehov gir økt økonomisk risiko og større behov for å ha en økonomisk buffer som NDR representerer i budsjettåret
- Behov for å styrke den økonomiske reserven. Rana kommune hadde i 2012 et disposisjonsfond som tilsvarer 1,3 prosent av driftsinntektene. Snittet for KG 13 er 5,8 prosent av driftsinntektene. For Rana kommunes vedkommende tilsvarer dette et disposisjonsfond på vel 100 mill. kr, en styrking på rundt 80 mill. kr. Det vises også til Bedriftskompetanse AS sin påpekning av behovet for å styrke disposisjonsfondet

Med dette som bakgrunn, legger økonomiplanen opp til en gradvis styrking av netto driftsresultat slik at måltallet på 3 prosent nås i 2017.

Figur 7. Utvikling i netto driftsresultat 2009-2017

Figuren over viser utvikling i netto driftsresultat (NDR).

Omstillingsarbeidet

De siste års økonomiplaner har med stigende styrke påvist at Rana kommune må få etablert et stabilt, realistisk og bærekraftig driftsnivå som er balansert mot fremtidige økonomiske rammer, utfordringer og behov.

Omstillingsprosjektet

Kommunestyret vedtok i budsjettbehandling desember 2012 at det skulle gjennomføres et omstillingsprosjekt i økonomiplanperioden 2013 – 2016. Dette med utgangspunkt i det omstillingsbehovet som ble identifisert høsten 2012 og kommunisert i forbindelse med budsjett-samlingene. Rana kommunes prognoser synliggjorde da et driftsnivå som ville gi betydelige utfordringer fremover i planperioden. Selv om kommunen kun skulle opprettholde samme tjenestetilbud som på det tidspunktet, ville det være budsjettmessig underdekning allerede første år i planperioden og økende utover i perioden. Omstillingsprosjektet var begrunnet i at det var nødvendig å utvide kommunens handlingsrom, for å møte fremtidens utfordringer innen både investerings- og vedlikeholdsbehov samt nødvendige driftstiltak. Det skulle skapes økt økonomisk handlefrihet gjennom varige driftsreduksjoner. Mål samt fremdrift ble beskrevet slik i budsjettdokumentet:

«Det er nå nødvendig å foreta en gjennomgang av hvilke tjenester kommunen skal tilby i fremtiden og på hvilket nivå. Det er med andre ord nødvendig både å "gjøre tingene riktig" og å "gjøre de riktige tingene".

Rana kommune vil tilknytte seg ekstern kompetanse som med legitimitet hos partene kan kjøre en slik omstillingsprosess fram til gjennomføring over to år. «

Det å gjøre tingene riktig innebærer å effektivisere, mens å gjøre de riktige tingene innebærer å prioritere. Det ble fremhevet at budsjett- og Økonomiplanprosessen høsten 2012 avdekket at det ikke var tilstrekkelig med "ostehøvel" kutt for å oppnå et tilfredsstillende driftsnivå, og det ble pekt på behovet for mer gjennomarbeidede og konkrete forslag. Det vises ellers til budsjettdokumentet fra sist år for en fullstendig redegjørelse for arbeidet. Der fremgår også av 2-årig fremdriftsplan for arbeidet (2013-2014) samt forslag til tre delprosjekter. De tre delprosjektene gjengis under:

Delprosjekt 1 Organisering, eierstyring og driftsformer

Gjennomgang av kommunens organisering, eierstyring og drift med fokus på å arbeide mer effektivt. Arbeidet skal resultere i utarbeiding av eierskapsmelding samt gi økt kompetanse om ulike driftsformer. Det vil for eksempel være aktuelt å se på interkommunale løsninger, kommunale foretak, offentlig privat samarbeid, brukervalg og konkurranseutsetting. Blant de momentene som må utredes er effektiviseringsgevinster og uttak, styringsstruktur, organisering, tjenestetilbud, lokalisering, anbudsprosesser og avtaleoppfølging. Dette vil kunne gjelde alle avdelinger i Rana kommune.

Delprosjekt 2 Tjenesteproduksjon og – nivå

Gjennomgå alle avdelingers tjenesteproduksjon og – nivå. Ligger vi der vi bør være i henhold til sammenlignbare kommuner? Etablere et rammeverk for slik kontinuerlig kvalitets- og effektiviseringsarbeid.

Delprosjekt 3 Styringsverktøy, plan og struktur

Det er sentralt å utvikle styringssystemer og reglement samt rasjonell styringsinformasjon. Dette omfatter å etablere benchmarking, utvikle nøkkeltall, beskrive enhetskostnader, gjennomgå budsjettstruktur og videreutvikle budsjettdisiplin. Rasjonell styringsinformasjon omfatter også bruker- og medarbeiderundersøkelser.

Kommunen må etablere mål- og resultatstyring og sikre sammenheng i plan- og strategidokumenter samt virksomhetsplaner. Dette omfatter også å videreutbygge samt tydeliggjøre rapporteringsløp. Videre å systematisere og revidere reglement, rutiner og retningslinjer.

Det ble deretter fattet vedtak i Kommunestyret i februar 2013 angående organisering og fremdrift i omstillingsprosjektet. I forbindelse med endringer i ledelsen vår 2013 ble prosjektet igjen startet opp i mai 2013, som et forprosjekt der tilbyderen Bedriftskompetanse AS ble engasjert til å

«.....gi nødvendig konkretisering og utdyping av formål, mål, oppgaver/mandat, organisering og ressursbehov, og dermed angi en konkret prosjektplan som beskriver hvordan prosjektet kan gjennomføres.»

Dette ble gjennomført i to ledd, først en forstudie med vurdering av behovet for felles forankring om faktagrunnlag og omstillingsbehov og deretter noen leveranser knyttet opp mot analyse av utviklingstrekk basert på regnskapsinformasjon:

- Kommunaløkonomisk analyse 2005 - 2012
- Kostra - analyse 2002 – 2012 (videreføring av analyse fra 2002-2007)
- Kommunebarometeret for 2013

Bedriftskompetanse gjennomførte de to første analysene mens Kommunebarometeret ble bestilt fra Kommunal Rapport. Resultatene fra forprosjektet ble presentert i budsjettsamlingen på Rognan 23.-24. september 2013.

I forprosjektet ble Omstillingsprosjektet avgrenset til å være et økonomisk omstillingsprosjekt, med mål at tjenestenivå og -tilbud skal tilpasses kommunens økonomiske ramme. Dette omfatter altså da kun delprosjekt 2 (se over). Bedriftskompetanse skisserte en forskyvning på et halvt år i prosjektfremdrift:

- Fase 1 (høsten 2013) – Analysefase (faktagrunnlag), men med konkret effekt for økonomiplanprosessen ved at tiltak kan vedtas
- Fase 2 (2014-2015) – Implementerings- og omstillingsfase hvor vedtak skal realiseres

Faktagrunnlaget og utfordringene fra disse analysene er tatt med videre i høstens arbeid med budsjett- og økonomiplan.

Bedriftskompetanses funn

Nedenfor refereres hovedfunn og konklusjoner fra Bedriftskompetanse AS sine analyser.

Kommunaløkonomisk analyse 2005 – 2012

- De frie inntektene har samlet sett hatt relativ sterk utvikling både nominelt og reelt i perioden fra 2004
- Handlefriheten har bedret seg kraftig etter Terrasaken i 2007, men hvis man korrigerer for premieavvik og momskompensasjon på investeringer, får man et korrigert netto driftsresultat på minus 3,2 mill. kr. (regnskap 2012). Anbefalt netto driftsresultat på 3 prosent av driftsinntektene utgjør 51 mill. kr. Resultatet for Rana er 54 mill. kr. dårligere enn statlig anbefaling
- Ved å korrigere inntektene for premieavvik og momskompensasjon er det ubalanse mellom inntekter og utgifter. Kommunen er sårbar ved økte rente- og avdragsutgifter
- I sammenligningen med 7 andre kommuner i KG 13, ligger Rana kommune tredje høyest i inntekt pr. innbygger i 2012
- Sum driftsutgifter pr. innbygger er i Rana 2 086 kr høyere enn snittet i de 7 sammenlignings kommunene - dette gir et potensiale i Rana på om lag 53 mill. kr.
- Rana kommune har en relativt moderat brutto rente- og avdragsbelastning, men lånegjelden har de siste årene blitt betydelig høyere. Sett i forhold til økt driftsnivå, bør ikke kommune øke lånegjelda nevneverdig. Kommunen er svært sårbar for endringer i rentenivået
- Den langsiktige likviditeten ligger noe under måltallet på 2 fra 2007, mens den kortsiktige likviditeten synes å ha en tilfredsstillende utvikling fra 2009
- Fondene samlet sett har hatt en god oppbygging fra 2004, men en god del ligger i bundne fond. Disposisjonsfondet som ble helt tømt i 2008 ligger lavt. Kommunen bør ha som mål å øke disposisjonsfondet de neste årene

KOSTRA – analyse 2002 – 2012

Omstillingsutfordring

- Rana har høye frie inntekter og høye netto driftsinntekter i forhold til sammenligningsgruppene i KG 13 og GR B
- Sammenlignet med GR B har Rana kommune ca. 75 mill. kr. mer til å bruke til tjenesteyting målt i brutto driftsinntekter pr. innbygger. Kommunen har dermed et meget gunstig utgangspunkt for å kunne til rette/legge for et høyt tjenestetilbud av god kvalitet
- De økonomiske nøkkeltallene netto driftsresultat og regnskapsmessig mindreforbruk, er isolert sett positive i årsregnskapet for 2012. Kommunen har et av landets største akkumulerte premieavvik på nærmere 320 mill. kr. Kommunen vil få en betydelig økonomisk utfordring når dette skal utgiftsføres i kommende års resultatregnskaper

- Korrigert resultat i forhold til premieavvik, momskompensasjon fra investeringer, er 54 mill. kr. dårligere enn statlig anbefaling på 3 prosent. Anbefalingen på 3 prosent er imidlertid ikke et presist måltall

Effektiviseringspotensialet

- Geografisk, demografisk, sosiale eller samfunnsstrukturelle forhold kan gi store utslag som utløser større eller mindre ressursbruk på enkeltområder. I Rana virker flere av disse faktorene inn på tjenesteproduksjonen
- Driftsnivået på mange av kommunens tjenestekområder viser en ressursbruk som ligger over sammenligningsgruppene. Oppsummert viser sammenligningen følgende potensiale, (dvs. at driftsnivået i Rana kommune er høyere enn driftsutgift pr. innbygger/pr. korrigert innbygger enn i sammenligningsgruppene):

Grunnskole	17,7 mill kr
Barnehage	?
Kommunehelse	8,2 mill kr
Sosialtjenesten	15,0 mill kr
Barnevern	6,5 mill kr
Pleie og omsorg	?
Kultur	5,3 mill kr
Samferdsel	16,0 mill kr
Kirke	6,3 mill kr
Styr/kontr.	2,2 mill kr

- Barnehage og pleie- og omsorg framstår uten konkretisert effektiviseringspotensiale i Kostra - sammenlikningene
- For barnehagene skyldes det at Rana ligger lavere kostnadsmessig (enhetskostnader) enn samtlige sammenlikningskommuner
- Utfordringen her er å fortsette med det, slik at kapasitet og bemanning hele tiden tilpasses faktiske barnetall/oppholdstid.
- For pleie- og omsorg er de enkelte enhetskostnadene lave (pr sykehjemsplass og pr bruker/time), men det er høyt volum (mange sykehjems/omsorgsboligplasser, mange tjenestemottakere). Det kan skyldes politiske prioriteringer ift. ulike tilbud i "omsorgstrappa", og gjør det vanskelig å sammenlikne eksakt med øvrige kommuner.
- Overnevnte potensiale må for alle øvrige områder vurderes nærmere i forhold til omfanget av tjenesten, eksempelvis antall skoler, antall meter vei osv og vil ikke kunne være noen fasit på mulige effektiviserings-effekter. Tallene viser kun en tendens - som bør brukes til å konkretisere hvilke områder man kan etterspørre konkrete tiltak, for så å beregne konsekvenser og effekter av dette.
- Utfyllende sammenligning med GR B viser et samlet avvik på 3 292 kr pr innbygger, ca. 82 mill. kr samlet sett. Dette er omtrent på nivå med den merinntekten Rana kommune har sammenlignet med snittet for GR B, og illustrerer at Rana har et gjennomsnittlig høyere kostnadsbehov enn gjennomsnittskommunen har.
- Det er viktig å se på endringer i befolkning når man vurderer endringer i kostnader pr innbygger.

- Overnevnte potensiale må for alle øvrige områder vurderes nærmere i forhold til omfanget av tjenesten, eksempelvis antall skoler, antall meter vei osv. og vil ikke kunne være noen fasit på mulige effektiviseringsgevinster. Tallene viser kun en tendens – som bør brukes til å konkretisere hvilke områder man kan etterspørre konkrete tiltak, for så å beregne konsekvenser og effekter av dette.
- Utfyllende sammenligning med GR B viser et samlet avvik på kr. 3.292,- pr innbygger, ca 82 mill kr samlet sett. Dette er omtrent på nivå med den merinntekten Rana kommune har sammenlignet med snittet for GR B, og illustrerer at Rana har et gjennomsnittlig høyere kostnadsbehov enn gjennomsnittskommunen har.
- Det er viktig å se på endringer i befolkning når man vurderer endringer i kostnader pr innbygger.

Omstillingsbehovet fremover

2014

I 2012 ble følgende omstillingsbehov identifisert for økonomiplanperioden 2013 – 2016:

	2013	2014	2015	2016
Omstillingsbehov 2013-2016	25	52	78	92

I 2013 ble følgende omstillingsbehov identifisert for økonomiplanperioden 2014 – 2017 og presentert i budsjettsamling:

	2014	2015	2016	2017
Omstillingsbehov 2014-2017	41	69	99	125

Det fremgår av tabellene over at det er en sterk økning fra inneværende år, og dette har sammenheng med at ikke nødvendig fremdrift ble holdt i 2013. Det ble varslet for ett år siden at det ikke vurderes som tilrådelig å kjøre rammereduksjoner som flate prosentuelle kutt (eller «ostehøvelkutt») over flere nye år. De to siste års driftsoverskridelser innen noen av avdelingene understreker også dette.

Omstillingsbehovet for økonomiplanperioden er sammensatt på følgende måte:

	2014		2017	
	Mill kr	andel i %	Mill kr	andel i %
Drift og mindre investeringer	14,4	35	21,0	17
Pensjonskostnader	11,9	29	32,0	26
NDR	7,5	18	24,0	19
Renter/avdrag/konsesjonskraft	4,5	11	24,0	19
Frie inntekter	3,7	9	7,0	6
Demografi	-1,0	-2	17,0	14
	41,0	100	125,0	100

Når Rana kommune står overfor en slik betydelig omstillingsoppgave, er det sentralt at den blir håndtert planmessig og strukturert. Det vil si at de tiltakene som settes inn i første fase har et innhold som passer inn i det langsiktige løpet, og utgjør et

steg i den retning. Tiltakene skal i størst mulig grad være av permanent karakter. Se tabell 6 for fordeling mellom avdelingene.

De strukturelle tiltakene som er foreslått innen skole og omsorg, har de kvaliteter som her etterspørres, da de er langsiktige, tidsriktige og vil være bærekraftige over tid. Samtidig har man både innen skole og omsorg måttet ty til midlertidige, parallelle tiltak for å kunne løse budsjettoppgaven som er satt for neste år.

For helse og sosial er situasjonen annerledes. Helse og sosial har ikke en enhetlig tjenestestruktur som skole og omsorg, men tjenester av ulik karakter. Dette vil måtte prege tilnærmingen til oppgaven. Helse og sosial foretar organisatoriske grep som samlokalisering for å få mest mulig kostnads- effektive tjenester. I tillegg spisses tjenester og terskelen for å gi tilbud heves. Når disse virkemidlene er uttømt, må avdelingen ta i bruk tiltak som har karakter av kutt i tilbudet.

Innen støttetjenesten er tiltakene preget av effektivitetsuttak innen IKT, prosessstyring samt felleskostnader.

Innen kultur er deler av tiltakene preget av effektivisering og organisasjonsforbedringer, og forutsettes å være en kontinuerlig prosess også videre i økonomiplanperioden.

Det vises ellers til avdelingens kommentarer for utfyllende beskrivelse av de enkelte tiltakene.

Tabell 6. Rammereduksjon 2014

Avdeling	Budsjett 2013	Reduksjon 2014	Reduksjon i %
Sentrale støttetjenester	90 793	-2 600	-2,9 %
Skoleavdelingen	257 585	-8 000	-3,1 %
PPT	7 859	-300	-3,8 %
Barnehageavdelingen	161 612	-5 000	-3,1 %
Helse- og sosialavdelingen	222 411	-7 000	-3,1 %
NAV kommune	46 926	-2 000	-4,3 %
Omsorgsavdelingen	297 083	-9 100	-3,1 %
Kulturavdelingen	36 497	-500	-1,4 %
Teknisk avdeling	170 586	-5 300	-3,1 %
Kirkelig fellesråd	17 603	-900	-5,1 %
RKK Rana	1 974	-300	-15,2 %
Netto	1 310 929	-41 000	-3,1 %

For budsjettåret 2014 legges det opp til en reduksjon av driftsrammen på 41 mill. kr. tilsvarende 3,1 prosent av opprinnelig budsjett 2013. Det er forsøkt å skjerme grunntjenesten i størst mulig grad, men gitt rammereduksjonenes størrelse, vil reduksjonene merkes.

I tillegg forutsettes det at avdelingene som ikke har driftsbalanse ved inngang til 2014 håndterer dette. Det medfører at flere av rammeområdene har en større driftsutfordring enn angitt over. Dette

gjelder i størst grad helse- og sosial, skole og omsorg.

I inneværende økonomiplanperiode ligger det inne rammeendringer knyttet til demografiske behov, satt i forhold til antall brukere av de spesifikke tjenestene. Dette vil i 2014 redusere rammene for hhv skole og omsorg med 3,2 mill. kr. og 0,6 mill. kr. Dette omtales i større detalj under avdelingskommentarene.

I inneværende økonomiplanperiode ble det vedtatt en målsetning om å redusere sykefraværet til 7 prosent over perioden, omregnet til en generell årlig rammereduksjon på 2,2 mill. kr. Denne ligger inne i avdelingenes rammer, og omtales også i forbindelse med avdelingskommentarene.

2015 - 2017

Det fremgår av tabell omstillingsbehov 2014-2017 at det må skapes ytterligere rom etter 2014, og det anbefales at det tas varige og strukturelle grep for å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi også utover økonomiplanperioden.

Det er derfor utarbeidet prinsipper for det videre arbeidet med omstilling i Rana kommune. Det bør være en bredest mulig enighet om de hovedgrep som kan og bør benyttes for å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi i økonomiplanperioden.

Prinsipper for omstillingsarbeidet

Prinsippene under er fundamentert på forsvarlig økonomistyring, hvor det forutsettes at:

- Økonomistyring: kommunens driftsutgifter skal reduseres med om lag 125 mill. kr over økonomiplanperioden, slik at vi får en sunn økonomi med nødvendig handlingsfrihet, 3 prosent NDR
- Ledelse og ansatte: Utvikle en fremtidsrettet og effektiv organisasjon med tydelig avklart kvalitetsnivå på tjenestene
- Oppvekst: Høy læringskvalitet i skolene samt sammenhengende løp som muliggjør at barn og unge får nødvendig kompetanse og motivasjon til å gjennomføre hele opplæringsløpet, fra barnehage til og med videregående
- Helse og omsorg: Videreutvikle samhandling innen helse-, sosial- og omsorgstjenester som hindrer og utsetter hjelpebehov for å sikre at brukerne er aktive deltakere i alle livsfaser. Tidlig innsats samt forebygging prioriteres

Overnevnte prinsipper vil danne grunnlag for de hovedgrep som gjennomføres i økonomiplanperioden. Organisasjonen går nå i gang med å konkretisere innhold i de ulike arbeidene, herunder effektmål og resultatmål.

Dette arbeidet er delvis startet innen helse og sosial (inkludert NAV), omsorg samt skole. Disse tre store områdene peker seg særlig ut for videre arbeid. Disse områdene har størst avvik i forhold til KG 13, som også påpekt av Bedriftskompetanse. I tillegg er det slik at disse områdene samlet utgjør 63 prosent av netto driftsramme for 2014 og 69 prosent av faste årsverk. Innen disse områdene handler det om å rigge drift mot de rammebetingelsene som gis gjennom statlige overføringer. Rådmann mener dette også vil ha kvalitetsmessige fordeler for driften, og ser dette som nødvendig for å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi i planperioden.

- Oppvekst – det fremmes sak innen 1. halvår 2014 angående struktur i tjenestetilbudet samt samhandling med andre områder
- Omsorg – det fremmes sak innen 1. halvår 2014 angående fremtidig oppbygging av omsorgstrapp samt samhandling mot andre tjenestekområder, for eksempel i form av felles tildelingskontor
- Helse og sosial (inkludert NAV) – det fremmes sak i løpet av 2014 angående strukturelle grep, brukerfokus og tidlig innsats

Det tas forbehold om at også andre tema enn de nevnt over vil inngå i disse arbeidene.

Samtidig vil det være slik at også de resterende sektorer er sentrale bidragsyttere til å sikre et godt velferdstilbud og en bærekraftig økonomi, men det kan være andre grep som er sentrale innen andre områder. Det arbeides videre med å konkretisere arbeidet innen alle sektorer.

Involvering og fremdrift

Det er enkelte sentrale poeng som må fremheves for det videre omstillingsarbeidet. For å lykkes bør Rana kommune:

- Ha god oversikt over ressursbruk og tjenesteyting
- Ledelsen kommuniserer prioriteringene tydelig og sikrer at de er forankret – det vil si forstått og akseptert – i hele organisasjonen
- Ledelsen praktiserer stor åpenhet og skaper en kultur for utvikling, prøving og feiling
- Kommunen praktiserer utstrakt delegering av myndighet og ansvar, med systematisk

rapportering og oppfølging i henhold til mål og resultater

- Kommunen benytter rekruttering og praksisnær kompetanseutvikling i alle ledd. Dette skal gjøre ledere og ansatte i stand til å yte tjenester med høy kvalitet innenfor de ressursene de disponerer

De ansatte er derfor nøkkelen i det videre arbeidet. Det videre arbeidet med dette vil bli prioritert i organisasjonen. Rådmann arrangerer sin første ledersamling 13. november 2013. Omstillingsarbeidet, involvering og forankring vil bli et sentralt tema. Støttetjenesten vil arrangere egne fagsamlinger rundt aktuelle temaer fremover. Det arrangeres i dag månedlige møter mellom hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og rådmann hvor dette temaet er fast på dagsorden.

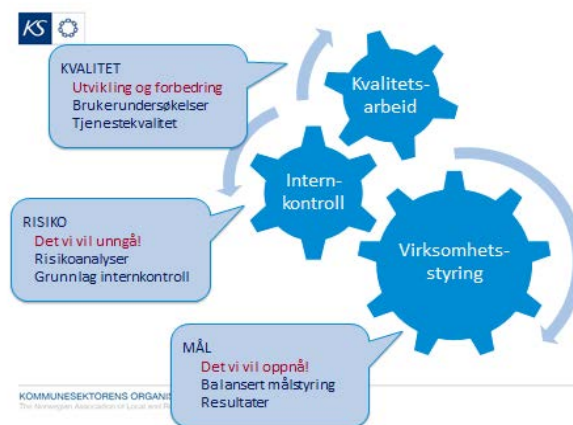
Det vil jevnlig bli rapportert på fremdrift og resultater til politisk nivå. Det administrative arbeidet vil resultere i framleggelse av saker for politisk behandling.

Omstillingsarbeidet som del av virksomhetsstyringen

Oppbygging av prinsipper for det videre Omstillingsarbeidet vil bli sett i forhold til videreutvikling av kommunens virksomhetsstyring. Måltallene vil måtte være gjennomgående inn i kommunens styringssystem.

Det foreslås derfor å arbeide videre med delprosjekt 3 innen det opprinnelige Omstillingsarbeidet, *Styringsverktøy, plan og struktur*. Slikt sett er Internkontrollprosjektet samt videreutvikling av Støttetjenesten allerede godt i gang. Det er derfor naturlig at også Rana kommunes virksomhetsstyring videreutvikles slik at relevant styringsinformasjon i størst mulig grad kan brukes som beslutningsstøtte. Sammenheng mellom de tre prosjektene fremgår av tabellen under.

Figur 8. Virksomhetsstyring

Andre utviklingsprosjekt 2014 -17

Internkontrollprosjektet

Rana kommune har i 2013 kjørt i gang internkontrollprosjektet. Arbeidet ledes fra støtte-tjenesten og er forankret i strategisk ledergruppe, som blant annet deltar i *KS Effektiviseringsnettverk – Rådmannens internkontroll - Orden i eget hus* fra høst 2013 til vår 2014. I følge KS er de tre viktigste rådene for styrket internkontroll:

- Inngå i daglig ledelse og integrert med virksomhetsstyring
- Mer risikobasert internkontroll
- Mer formalisering, særlig dokumentasjon

Rana kommune starter ledersamlinger fra november 2013. Det tas sikte på å avholde to slike samlinger årlig. Internkontroll er et lederansvar og tema vil bli omhandlet i forbindelse med disse samlingene.

Arbeidet er forankret politisk samt i Kontrollutvalg. KS sin modell for internkontroll fremgår under. Rana kommune vil legge denne modellen til grunn for sitt internkontrollarbeid fremover.

Figur 9. Modell for internkontroll

Det er gjennom 2013 blitt arbeidet med ulike sektorovergripende reglement og rutiner, se eksempelvis sak *Etiske retningslinjer* som er fremmet for politisk behandling november 2013. Det fremmes sak revidering Delegasjonsreglement samt Finansreglement vinter 2013/2014. I tillegg er HMS, Anskaffelsesreglement samt økonomireglementet m.fl. er under arbeid. Internkontrollarbeidet ledes av økonomisjef. Det vil bli fylldigere rapportert på status for arbeidet i årsberetning for 2013, i forbindelse med endret lovkrav om slik rapportering:

... redegjøres for tiltak som er iverksatt og som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten.» KL § 48 nr. 5.

Helse- miljø og trivselprosjektet - sykefravær

Tall fra KS' personaladministrative register (PAI) viser at sykefraværet i kommuner og fylkeskommuner i perioden 2. kvartal 2012 til 1. kvartal 2013 var på 9,6 prosent. For kommunene var det omtrent uendret i forhold til forrige, tilsvarende periode. Sykefraværet for menn har økt med om lag 0,1 prosentpoeng til 6,0 prosent. For kvinner har sykefraværet vært om lag uendret på 10,7 prosent. Ansatte i barnehagesektoren hadde det største sykefraværet, med over 12 prosent, mens barnevern og pleie og omsorg hadde over 11 prosent.

Kostnadene ved sykefravær for kommunene og fylkeskommunene er på om lag 14 mrd. kr. pr år. Hvis man antar at medarbeidere som er fraværende på grunn av sykdom er blitt erstattet av vikarer og at sykefraværet innenfor og utenfor arbeidsgiverperioden endrer seg i takt, vil en reduksjon på ett prosentpoeng i sykefraværet tilsvare en innsparing på 1,5 mrd. kr. per år i sykefraværskostnader. Dette tilsvarer lønnskostnader for 2 700 årsverk.

Rana kommune startet i 2013 et løp for å redusere sykefraværet i virksomheten. Det vises til definert mål:

Det skal arbeides aktivt for å redusere sykefraværet i Rana kommune ned mot 7 prosent ved utgangen av økonomiplanperioden, samt sikre at ledere og ansatte har den nødvendige kompetansen for å kunne realisere kommunens mål.

Per 31.12.2012 var sykefraværet i Rana kommune 9,0 prosent. Fordelt mellom kvinner 10,4 prosent og menn 4,9 prosent. Per 3. kvartal 2013 hadde Rana kommune et sykefravær på 8,8 prosent. Dette er for høyt i forhold til måloppnåelse i planperioden 2013-2016.

Det er gjennomført flere tiltak innen dette området i 2013:

- Alle ledere med personalansvar har deltatt på 3 ulike samlinger hvor IA-mål og gjennomgående rutiner er gjennomgått. Tjenesteområdene har i ulik grad satt fokus på temaet i personalmøter. I tillegg er løftseminaret «*Ta ledelsen!*» gjennomført med alle ledere med personalansvar, for å sette fokus på tilstedeværelse og nærvær. Temadag om sykefravær og nærvær er avholdt for folkevalgte
- Gjennom omstillingsutvalget, søkes det å finne løsninger for ansatte som av helsemessige årsaker ikke kan fortsette i de stillinger de er tilsatt i, og som er funksjonsavklart og utprøvd i eget tjenesteområde. I tillegg bidrar Rana kommune med arbeidstrening for arbeidstakere som er under arbeidsutprøving gjennom Rana Produkter
- Det ble fremlagt sak angående endringer i Seniorpolitikk januar 2013. De gjennomførte endringene skal evalueres ved årsskiftet. Til nå kan det se ut som det er en økning i antall ansatte som går over på AFP inneværende år

Fremover vil støttetjenesten arbeide med forbedring i bruk av gjennomgående HR-system for å øke effektiviteten i daglig drift, bedre kvaliteten i lederstøtte og bedre styringsinformasjonen, for eksempel ved hjelp av digitale system for lederstøtte i fraværsoppfølging.

I ledersamlingene beskrevet over vil det være fokus på å utvikle organisasjonskultur og kompetanseheving som fremmer nærvær og kvalitet gjennom linjeledelsen.

OVERORDNET STRATEGISK PLANLEGGING

Planstrategi

I Plan- og bygningsloven gjeldende fra 2009 er det i Kap.10 bestemt at kommunestyret minst en gang i valgperioden og senest innen et år etter konstituering skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør inneholde en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling. Herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Rana kommunes Planstrategi for valgperioden 2012 – 2015 ble vedtatt som K.sak 91/12 i møte 4.9.2012. Saken inneholdt et notat som redegjorde for drøftingstema slik loven bestemmer og en oversikt over kommunens gjeldende overordnede og strategiske planer. En liste med tidfestede prioriterte strategiske og overordnede planoppgaver i perioden var pkt.1 i vedtaket.

Nye reguleringsplaner utarbeides etter behov knyttet til kommunens handlingsplaner og investeringer i perioden. Loven pålegger også kommunen å ta stilling til og eventuelt behandle private reguleringsplanforslag. Utgangspunkt og ramme for reguleringsplanarbeid skal være kommuneplanens arealdel og gjeldende kommunedelplaner (Mo og omegn, Byutviklingsplan med flere).

Kommunestyrets vedtak om planstrategi er som følger:

1. Kommunestyret fastsetter vedlagte «*Rådmannens forslag til prioritering av planarbeid i perioden 2012-2015*» som planstrategi for Rana kommune i kommunestyreperioden
2. Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) rulleres så tidlig som mulig i perioden gjennom en forenklet prosess innenfor lovens rammer. Intensjonen er at KPS skal gi mål og retning for all planlegging i kommunen
3. Rullering av Kommunedelplan Mo og Omegn (delplan kommuneplanens arealdel) i gangsettes straks og prioriteres. Vurdering og eventuell endring av sentrumsavgrensning for

detaljhandel som ble bestemt i Kommunedelplan Byutvikling behandles som deltema i Kommunedelplan Mo og Omegn

4. Pågående rullering av Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og omegn fullføres
5. Det skal startes et arbeid for fastlegging av all framtidig infrastruktur i Rana kommune. All arealdisponering skal ta hensyn til behovet for å etablere framtidsrettede samferdselsløsninger
6. Rådmannen bes å fremskynde arbeidet med utarbeidelse av strategisk næringsplan ved å engasjere Rana Utviklingsselskap AS. Rådmannen bes å ivareta hensyn til nødvendig politisk og administrativ involvering samt øvrige næringsinteresser gjennom bestillingen til selskapet. Det forutsettes at oppdraget kan løses innenfor gjeldende avtale og honorarramme med selskapet

Planoppgaver i pkt. 1 og presisert i pkt.3, 4 og 6 pågår med de prosesser som loven krever og kommenteres nærmere senere.

Kommuneplan for Rana 2006-2016

Det har så langt i perioden ikke vært kapasitet til å sette i verk rullering av kommuneplanens samfunnsdel (strategisk del) som bestemt i pkt.1 og pkt.2 i planstrategivedtaket.

I arbeidet med økonomiplan 2014 – 2017 er derfor «Kommuneplan for Rana 2006 – 2016 Strategisk del», vedtatt 22.05.2007 som utgangspunkt. Kommuneplanen inneholder visjoner for kommunen/byen samtidig som den angir overordnede mål for samfunns-, areal- og tjenesteutvikling. Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år som skal revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen. I Rana er økonomiplanen hele handlingsdelen.

Kommuneplanen har 12 innsatsområder med tilhørende mål og strategier:

- Samfunnsutvikling
- Miljø- og kulturminnevern og bærekraftig utvikling
- Arealutvikling
- Næringsutvikling
- Nyskaping
- Kunnskap
- Tjenester og livskvalitet

- Mo i Rana som regionsenter
- By- og bydelsutvikling
- Infrastruktur
- Samfunnssikkerhet
- Arbeidsgiverpolitikk – organisasjon og ledelse

Visjon for Rana kommune

Frodige Rana - Motor for regional vekst og utvikling

Rana skal bli et sted preget av nyskaping, vekst og utvikling. Det skal legges opp til en politikk for nærings- og samfunnsutvikling med formål å skape flere arbeidsplasser og et økt antall innbyggere. Visjonen er 5 000 flere innbyggere innen 2030 i et attraktivt regionsenter som bidrar til en positiv utvikling på Helgeland.

Mennesket og dets forhold til miljøet skal stå i sentrum i en bærekraftig utvikling. Det skal tilrettelegges for mangfoldig kulturell virksomhet og opplevelser som styrker samhold og fellesskap på en inkluderende og positiv måte. Kunnskap om lokalhistorie og ivaretagelse av kulturminner skal gi identitet og tilhørighet.

Befolkningen skal føle seg trygge og de skal trives. Rana skal være et sted der folk ønsker å bo og vil flytte til. Kommunen skal fremstå som et moderne, trivelig og attraktivt flerkulturelt samfunn.

Innbyggerne skal ha tillit til Rana kommune som servicevennlig tjenesteprodusent, samfunnsutvikler og forvalter av et åpent, levende og engasjerende lokaldemokrati. Rana kommune skal med effektiv ressursanvendelse produsere og levere gode tjenestetilbud og være konkurransedyktig i produksjon av offentlige tjenester.

Visjon for byen Mo i Rana

Mo i Rana - byen du blir glad i

"Polarsirkelbyen" er også en viktig del av Ranas identitet. Det gir stedstilhørighet og inngår som en viktig del av kommunens profil. Polarsirkelen er kommunens sterkeste merkevare.

Kommunen har oppgaver ut over rollen som produsent av tjenester, forvalter av lovverk og iverksetter av statlig politikk. Samfunnsutvikling er eget satsingsområde i kommuneplanen, og en rekke av satsingsområdene med tilhørende mål og strategier fokuserer også på kommunens utviklerrolle. Denne rollen har oppmerksomhet og stilles store forventninger til. Kommunen bør styrke sin samfunnsrolle ved å utvikle medvirkning og å

stimulere til nye former for lokale partnerskap og samarbeid.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er i Rana Kommune todelt. Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og Omegn er fra 2004. Revisjon av denne har pågått noe til og fra, gjennom flere år, jf. pkt.4 i planstrategivedtaket. Arbeidet har måttet vike prioritet for løpende lovpålagt plansaksbehandling. Planutkast ble lagt ut til offentlig ettersyn våren 2013. Utkastet pådro seg både innsigelser og en rekke merknader, og må omarbeides før det må legges ut til nytt offentlig ettersyn. Her er valgt å prioritere arbeide med Kommunedelplan Mo og omegn. Ny arealdel utenom sone Mo bør kunne sluttbehandles i løpet av første halvår 2014.

Delplan for Mo og Omegn omfatter sentrum med bydelene. Gjeldende delplan ble vedtatt 19.6.2007. I vedtak om planstrategi, jf. pkt.3, ble det ansett særlig presserende å få gjennomført rullering av denne. Planarbeidet har pågått gjennom hele 2013. Omfattende endringstema og ny arealbruk som krever konsekvensutredning har ført til en tidkrevende prosess. Ny plan- og bygningslov og nye nasjonale og regionale krav til arealplanarbeid, blant annet knyttet til risiko og sårbarhet, har også gjort det vanskelig å holde en optimal fremdrift. Planutkast antas nå klart for utlegging til offentlig ettersyn sent i 2013, med sluttbehandling på nyåret 2014.

Kommunedelplan Byutvikling

Kommunedelplan Byutvikling ble vedtatt av kommunestyret 18.9.2007. Planen er et verktøy i arbeidet for et attraktivt og levende bysentrum. Skal være en godt forankret plan med avklaringer på et overordnet strategisk nivå som skal gi forutsigbare rammebetingelser for næringsliv, grunneiere og investorer. Plansaker og enkeltsaker som forholder seg til målsettingene i planen skal ha kort saksbehandlingstid.

Planen fokuserer på syv delmål/satsingsområder. Det er knyttet strategier til disse satsingsområdene som anviser hvordan delmålene kan nås. Planen legges til grunn ved saksbehandling av planforslag og tiltakssøknader.

Planen skal rulleres i 2014/15 (kfr.planstrategien). Deltema sentrumsavgrensning knyttet til rikspolitiske bestemmelser for detaljhandel behandles under igangsatt rullering av kommunedelplan for Mo og omegn.

Strategisk næringsplan

Kommuneplanen fra 2007 har mål og strategier for næringsutvikling og for nyskapning. I pkt. 6 i planstrategivedtaket ble det bestemt at arbeid med utarbeidelse av en egen strategisk næringsplan skulle framskyndes ved å engasjere Rana Utviklingsselskap AS. Dette innenfor rammen av fortsatt gjeldende avtale hvor selskapet ivaretar rollen som kommunens næringsetat. Et bredt anlagt planarbeid har pågått gjennom hele 2013. Planforslag har vært utlagt til offentlig ettersyn. Det arbeides med en målsetting om å kunne sluttbehandle planens strategiske del innen årsskiftet, mens handlingsdel skal utarbeides i 2014.

Status planarbeid 2013 jf. Planstrategi

- Kommuneplanens samfunnsdel er ikke igangsatt
- Arealdelen utenom sone Mo er under arbeid
- Kommunedelplan Mo og Omegn er under arbeid
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelse revidert februar 2013
- Boligpolitisk plan vedtatt. Arbeide med handlingsdel pågår i prosjektsamarbeid med Statens Husbank
- Landbruksplan. Revidering er ikke påbegynt
- Plan for sykkelvegnett i Mo i Rana, strategisk plan for aktiv transport i Rana vedtatt 17.06.13
- LA21 Revidering ikke påbegynt
- Strategiplan for kultur. Prosjekt oktober 2013 til april 2014
- Strategisk næringsplan er under arbeid
- Oppvekstplan, kommunedelplan for barn og unge er ikke påbegynt
- Strategisk plan for skole er vedtatt i 2013
- Folkehelseplan. «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Rana kommune» vedtatt 07.05.13. Arbeid med kommunedelplan er igangsatt
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan er under arbeid

Nye planoppgaver 2014 jf. Planstrategi

- Rullering Klima og energiplan (2014)
- Rullering kommunedelplan for kulturminner, bygninger og andre anlegg (2014)

- Strategiplan for eldreomsorg (2013/2014)
- Trafikksikkerhetsplan (2014/2015)
- Miljø og næringstiltak i landbruket (2014/2015)
- Tiltaksplan for Ranfjorden. Oppfølging
- «Kommunedelplan eller fagplan for Transport og miljø». Lite sannsynlig at det er kapasitet til å igangsette et slikt arbeide i 2014

Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer

Da kommunestyret vedtok kommuneplanen i K.sak 20/07 22. mai 2007 ble det i 9. strekpunkt knyttet presiseringer til kommuneplandokumentet om utfordringer som skulle følges opp spesielt. Det er nok på sin plass å nevne at vedtaket ble gjort før Terrasaken var kjent.

Polarsirkelen Lufthavn

Flyplassen vil være den viktigste vekstimpulsen for regionen på kort og lang sikt. Rana kommune vil som vertskommune bidra med 100 mill kr. Prosjektet er lagt inn i økonomiplanen.

Kulturhus

Realiseres ikke i økonomiplanperioden.

Kunnskapssenter

Tatt i bruk fra skoleåret 2013/2014.

Miljøutfordringer, luft, vann og teknologisk utvikling

Kommunens arbeid for redusert forurensing i vann og luft er intensivert. Miljøvernkontoret er styrket. Det rapporteres årlig på status og utvikling.

Klima- og energi

Kommunedelplan for klima- og energi 2010-2014. Det rapporteres årlig på status og utvikling.

Naturforvaltning, tilrettelegging friluftsliv og turisme

Kommunen bruker i Kostrasammenheng mye resurser innenfor denne sektoren.

DEMOGRAFISKE RAMMER

Tabell 7. Demografiske rammer

	1.7.2012	1.1.2013	1.7.2013	Prognose 1.1.2014	Endring	Ramme overføring	SUM endring
Innbyggere	25 682	25 752	25 803	25 880	121		-7 782 000
0-1	543	555	545	575	2	-13 000	-26 000
2-5	1 212	1 232	1 227	1 217	15	94 000	1 410 000
6-15	3 197	3 148	3 128	3 099	-69	85 000	-5 865 000
16-22	2 513	2 542	2 560	2 556	47	-13 000	-611 000
23-66	14 345	14 394	14 397	14 441	52	-16 000	-832 000
0-17	5 729	5 734	5 670	5 664	-59	1 000	-59 000
18-49	10 444	10 475	10 537	10 515	93	1 000	93 000
50-66	5 637	5 662	5 650	5 710	13	2 000	26 000
67-79	2 572	2 594	2 672	2 718	100	2 000	200 000
80-89	1 059	1 056	1 035	1 041	-24	69 000	-1 656 000
90 +	241	231	239	232	-2	231 000	-462 000
PU 16+	89		92		3	589 000	1 767 000

Rammeoverføringen fra staten utgjør halvparten av de frie inntektene, mens de øvrige frie inntektene består av skatt og inntektsutjevning.

Rammeoverføringen baseres på sammensetningen av befolkningen, der en delkostnadsnøkkel brukes ved fordeling av inntektene til de enkelte aldersgruppene. Grunnlaget for rammeoverføringen er befolkningssammensetningen 1.7. året før.

Innbyggertallet i Norge økte med nær 60 700 (1,2 prosent) fra 1. juli 2012 til 1. juli 2013. Befolkningsveksten er historisk sett meget høy.

Prosentvis var veksten høyest i aldersgruppen 67-79 år, med 5,0 prosent (23 500 personer). Store fødselskull etter andre verdenskrig vil gi behov for betydelig økning i kommunenes helse- og omsorgstilbud utover på 2020-tallet. Aldersgruppen 80-89 år gikk ned med mer enn 1 400 personer (- 0,8 prosent), mens aldersgruppen over 89 år økte med over 1 200 personer (2,9 prosent). Aldersgruppen 16-66 år økte med 35 200 personer (1,0 prosent). Det ble 1 900 (0,5 prosent) flere barn i alderen 0-5 år, mens aldersgruppen 6-15 år kun økte med 300 personer.

I tabellen over vises sammensetningen av befolkningen i Rana, endringer i befolknings-sammensetninger fra året før, rammeoverføring pr befolkningsgruppe, og samlet endring i overføring pr aldersgruppe.

Folkemengden fra 1.7.2012 til 1.7.2013 har økt med 121 personer. Inntektssystemet er lagt opp slik at staten overfører mest penger til kommunen for innbyggere som krever ulike tilbud fra kommunen i form av barnehageplasser, grunn-

skoleopplæring og pleie- og omsorgstjenester. Med andre ord vektet disse aldersgruppene tyngst inn i systemet. Siden det er en nedgang blant disse aldersgruppene, reduseres rammeoverføringen fra 2013 til 2014 med 7,8 mill. kr som følge av endringer i befolkningssammensetningen.

Endringer i befolkningssammensetningen gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Det forutsettes fra statens side at endringer i befolkningssammensetningen benyttes som indikator for å tilpasse tjeneste-produksjon i kommunene etter behov og dermed gi rom for omstilling over tid.

Aldersgruppen 0-1 år gir et trekk i rammeoverføringen, Årsaken er i hovedsak at aldersgruppen er en liten utgiftspost for kommunen. Som følge av at antall 0-1 åringer øker med 2 personer, får kommunen et økt trekk på 26 000 kr.

Aldersgruppen 2-5 år øker med 15 personer noe som gir en økt rammeoverføring på 1,4 mill. kr.

Aldersgruppen 6-15 år reduseres med 69 personer og gir en redusert rammeoverføring på 5,9 mill. kr.

Antall personer i yrkesaktiv alder, 16-66 år, øker med 99 personer. Denne aldersgruppen gir et trekk i rammeoverføringen, siden aldersgruppen ikke utgjør store kostnader for kommunen, men genererer skatteinntekter. Rammeoverføringen reduseres med 1,4 mill. kr.

Andel av befolkningen over 80 år gir høyere utgifter til pleie og omsorg. Siden denne aldersgruppen reduseres med 28 personer, reduseres rammeoverføringen med 1,9 mill. kr.

Demografi

Tabell 8. Befolkningens bevegelse 1998-2013

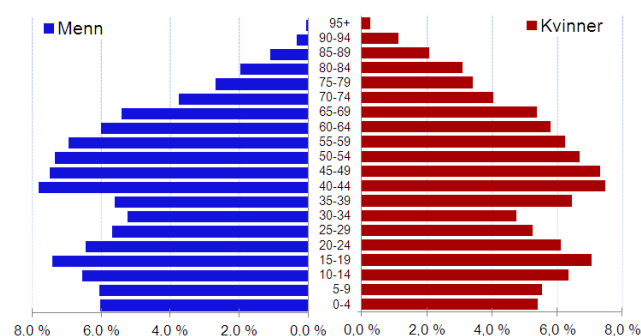
År	Folketal INN	Fødte	Døde	Fødsels overskudd	Innflytting	Utflytting	Netto flytting	Netto innenlandsk	Netto utenlandsk	Tilvekst	Folketal UT
1998	25 193	335	223	112	771	843	-72	-126	54	40	25 233
1999	25 235	328	225	103	690	778	-88	-117	29	15	25 250
2000	25 255	310	231	79	745	800	-55	-92	37	24	25 279
2001	25 278	268	238	30	768	726	42	1	41	72	25 350
2002	25 350	276	220	56	682	771	-89	-171	82	-33	25 317
2003	25 313	298	222	76	636	718	-82	-146	64	-6	25 307
2004	25 309	269	215	54	678	721	-43	-69	26	11	25 320
2005	25 320	274	221	53	666	686	-20	-61	41	33	25 353
2006	25 355	274	220	54	576	796	-220	-249	29	-166	25 189
2007	25 190	276	239	37	649	781	-132	-197	65	-95	25 095
2008	25 092	275	237	38	792	642	150	-13	163	188	25 280
2009	25 281	291	252	39	666	704	-38	-87	48	1	25 282
2010	25 282	277	209	68	754	616	138	40	98	217	25 499
2011	25 499	276	238	38	780	665	115	-10	125	153	25 652
2012	25 652	281	262	19	817	737	80	-76	156	99	25 751
2013 ¹	25 751	132	132	0	353	299	54	-18	72	54	25 805

¹⁾ 2.kvartal 2013

Endringer i befolkningssammensetningen fører til endret etterspørsel etter kommunale tjenester. Befolkningens sammensetning og størrelse påvirker etterspørselen.

Befolkningspyramiden under viser alderssammensetningen i Rana kommune 31.12.2012 fordelt på femårige aldersgrupper og kjønn.

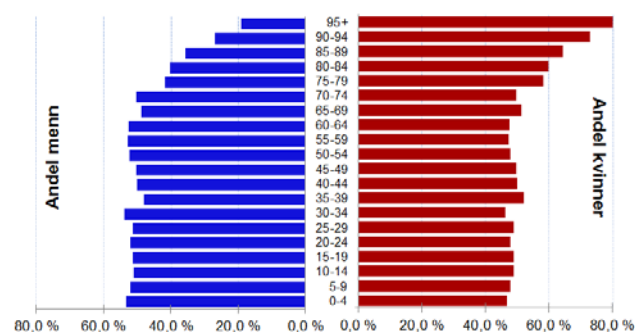
Figur 10. Befolkningssammensetning etter kjønn og alder 2012

Rana har en større andel menn i aldersgruppene 0 til 64 år, med unntak av aldersgruppen 35-39 år. I denne aldersgruppen utgjør kvinner 52,1 prosent, og andelen menn 47,9. I aldersgruppene over 65 år utgjør kvinner en større andel enn menn.

Figuren under viser andel menn og kvinner i prosent av totalbefolkningen i femårige aldersgrupper. En ser tydelig at kvinner utgjør en stadig større andel av den eldre delen av befolkningen.

Figur 11. Aldersfordelt kjønnsfordeling

Befolkningsprognose

Det er to faktorer som skaper endringer i befolkningsmengden, fødselsoverskuddet (fødte minus døde) og nettoutflytting (innflytting minus utflytting).

Befolkningsprognosen som er utarbeidet er basert på flyttemønsteret de fem siste årene og det er lagt opp til en netto tilflytting på gjennomsnittlig 75 personer i året. Det er brukt fødsels- og dødsfrekvensene for de fem siste årene i utarbeidelsen av prognosen.

Tabell 9. Demografiendringer 2012-2020

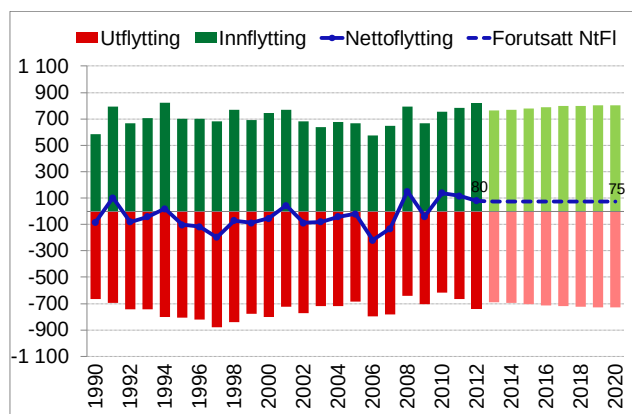
	2012	2017	Endring	2020	Endring
0-1 år	555	615	60	634	79
2-5 år	1 232	1 238	6	1 292	60
6-15 år	3 148	3 102	-46	3 148	-0
16-22 år	2 542	2 472	-70	2 281	-261
23-66 år	14 394	14 662	268	14 939	545
67-79 år	2 594	3 067	473	3 272	678
80-89 år	1 056	1 051	-5	1 084	28
90 +	231	240	9	255	24
	25 752	26 446	694	26 904	1 152

Tabellen oppsummerer forventede endringer i befolkningssammensetningen ved utgangen av 2017 og 2020 i forhold til befolkningssammensetningen 31.12.2012.

Befolkningsprognosen som er utarbeidet gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden på 694 personer.

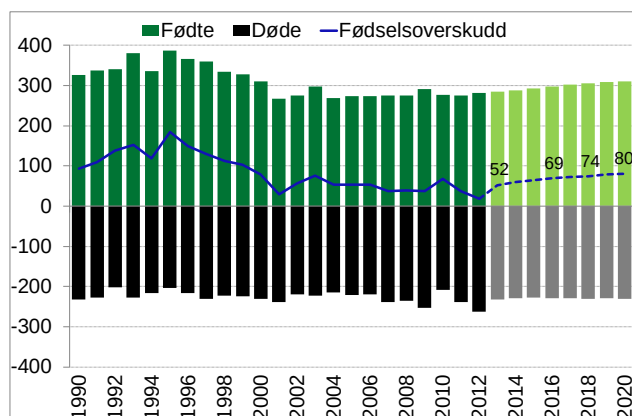
Figuren under viser historisk inn og utflytting i perioden 1990-2012 samt en prognose for 2013 til 2020.

Figur 12. Nettoflytting 1990-2012 ⇨ 2020

Figuren under viser at antall dødsfall har vært stabilt på i overkant av 200 pr år. Prognosen viser samme tendens frem mot 2020.

Figur 13. Fødselsoverskudd 1990-2012 ⇨ 2020

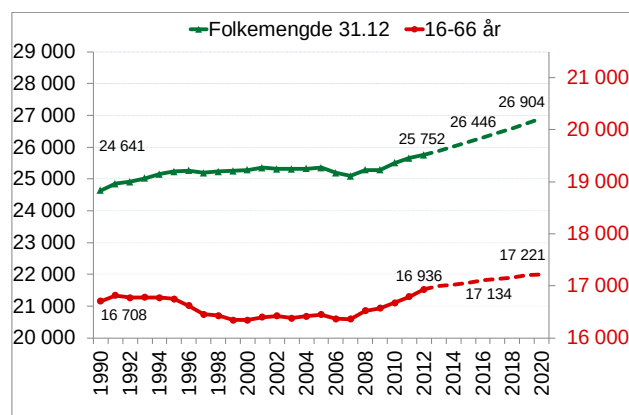
Antall fødsler har gått ned i forhold til 90 tallet. De siste ti årene har fødselstallet vært stabilt på litt over 270 fødsler i året. I økonomiplanperioden viser prognosen at antall fødsler forventes å øke noe i perioden.

Når det forventes flere fødte, samt en stabil dødelighet, øker fødselsoverskuddet i prognoseperioden.

I økonomiplanperioden forventes en økning i antall innbyggere til 26 446 personer. Ved utgangen av 2020 viser prognosen en økning i antall innbyggere til 26 904, gitt en netto tilflytting på 75 personer i året og et forventet årlig fødselsoverskudd som øker fra 50 til 80 i prognoseperioden.

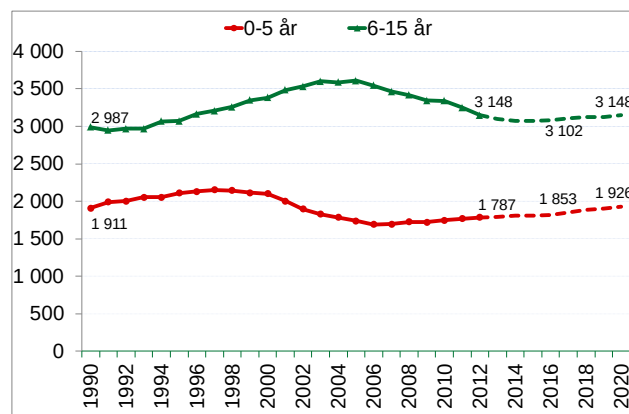
Figuren under viser at personer i yrkesaktiv alder, aldersgruppen 16-66 år, forventes å øke fra 16 936 til 17 134 i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 17 221 personer.

Figur 14. Befolkningsutvikling 1990-2012 ⇨ 2020

Figuren under viser at aldersgruppen 0-5 år forventes å øke fra 1 787 til 1 853 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 1 926 personer.

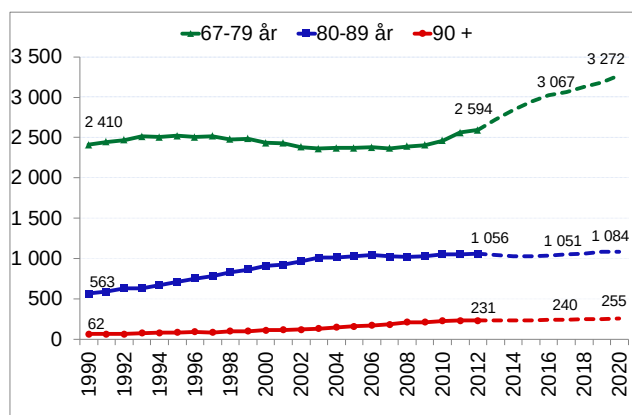
Figur 15. Barnegruppene 1990-2012 ⇨ 2020

Antall barn i grunnskolealder, aldersgruppen 6-15 år forventes å reduseres fra 3 148 til 3 102 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 viser prognosen en liten økning til 3 148 personer.

Den tyngste og eldste brukergruppen av kommunale tjenester, aldersgruppen over 90 år forventes å øke fra 231 til 240 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 255 personer.

Figur 16. Eldregruppene 1990-2012 ➔ 2020

Aldersgruppen 80-89 år forventes å reduseres fra 1 054 til 1 051 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 1 084 personer.

Aldersgruppen 67-79 år øker kraftig fremover. I økonomiplanperioden forventes en økning i aldersgruppen fra 2 594 til 3 067 personer. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 3 272 personer.

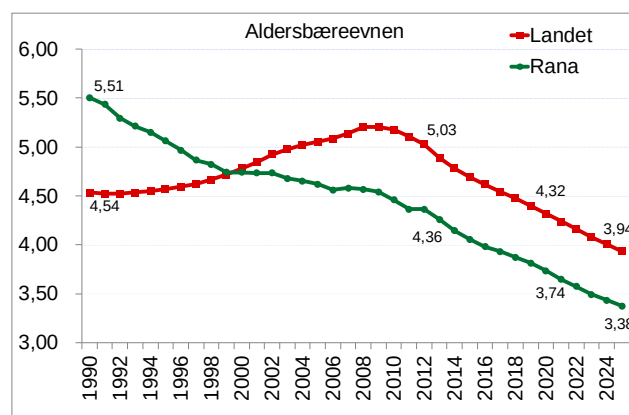
Aldersbæreevne

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) og andel av befolkningen over 67 år, og er av vesentlig interesse for finansiering av pensjoner, velferdstilbud og helse- og sosialtjenester.

Rana vil i likhet med resten av landet stå ovenfor store utfordringer når etterkrigskullene går over i pensjonistenes rekke, men i Rana vil utviklingen være sterkere enn i resten av landet. I 1999 var koeffisienten for aldersbæreevne i Rana 4,7 og lik landsgjennomsnittet. I 2012 er aldersbæreevnen 5,03 i landet og 4,36 i Rana. Ved utgangen av 2020 forventes aldersbæreevnen å være 4,32 og 3,74 for henholdsvis landet og Rana.

Dette påvirker hvilke tjenester som etterspørres samt hvilke midler kommunen tilføres gjennom rammeoverføringene.

Figur 17. Aldersbæreevne 1990-2025

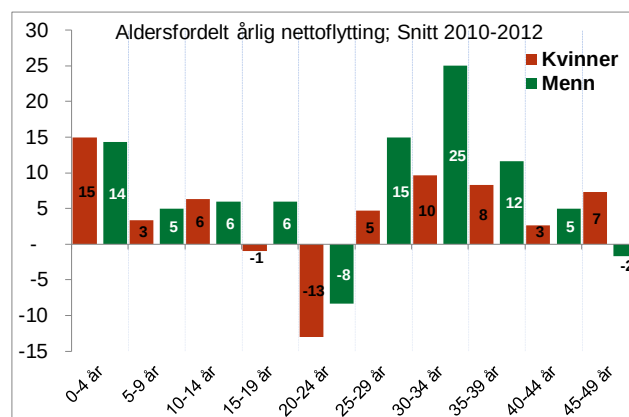

*) Prognoser SSB MMMM landet og Kompas NtFI + 75 Rana

Flytting

Bostedsvalg og bostedsønsker varierer med hensyn til alder, interesser og livssituasjon. For den unge befolkningen betyr arbeid og bolig mest for flyttemønsteret og gjelder spesielt i forbindelse med familieetablering. Det er i denne fasen det flyttes mest, og det framtidige bosettingsmønsteret fastlegges.

Figur 18. Aldersfordelt årlig nettoflytting

Figuren over viser aldersfordelt gjennomsnittlig nettoflytting i Rana i perioden 2010-2012. I aldersgruppen 20-24 år, flytter flere ut enn inn i kommunen. I de øvrige aldersgruppene har nettoflyttingen vært positiv de tre siste årene. Figuren viser at flere menn enn kvinner flytter inn til kommunen. Gjennomsnittlig i perioden økte befolkningen årlig som følge av flytting med 70 menn og 41 kvinner.

Nettoflyttingen har i perioden vært positiv med et årlig gjennomsnitt på 111 personer, hvorav netto utenlandsk 126 personer og netto innenlandsk negativ med -15 personer.

ØKONOMISKE RAMMER

Tabell 10. Frie inntekter

Frie inntekter	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Endring fra 2013	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017	Endring fra 2013
Innbyggertilskudd	559 473	588 721	29 248	593 818	594 388	595 570	36 097
Utgiftsutjevning	-9 517	-17 147	-7 630	-21 543	-22 677	-21 922	-12 405
Korr. statlige skoler	6 003	6 558	555	6 558	6 558	6 558	555
Inntektsgarantiordning	369	1 300	931	-1 619	-1 655	-1 692	-2 061
Særskilt fordeling	5 808	6 872	1 064	890	890	890	-4 918
Nord-Norge-tilskudd	39 761	41 126	1 365	41 126	41 126	41 126	1 365
Skjønntilskudd	5 103	4 670	-433	4 670	4 670	4 670	-433
Sum rammetilskudd	607 000	632 100	25 100	623 900	623 300	625 200	18 200
Skatt på inntekt og formue	546 600	561 000	14 400	561 000	561 000	561 000	14 400
Inntektsutjevning	62 000	65 000	3 000	65 000	65 000	65 000	3 000
Frie inntekter	1 215 600	1 258 100	42 500	1 249 900	1 249 300	1 251 200	35 600

Kommunens økonomiske fundament er de frie inntektene som staten overfører til kommunene gjennom inntektssystemet. De frie inntektene utgjør 68 prosent av kommunens samlede inntekter i budsjett 2014.

Utgangspunktet for inntektssystemet er at det er forskjeller mellom kommunene som oppstår på grunn av forskjeller i kostnader ved å tilby tjenester og forskjeller i skattegrunnlag. Målet med inntektssystemet er å utjevne disse forskjellene, slik at alle kommuner settes i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet elementer som Nord-Norge tilskudd og skjønntilskudd.

Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlig øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, utbytte, eiendomsskatt mv. Samlet gir dette en forventet inntektsramme i 2014 på 1 807,0 mill. kr.

Frie inntekter

Samlet øker de frie inntektene i 2014 med 42,5 mill. kr., fra 1 215,6 mill. kr. til 1 258,1 mill. kr. Økningen skal dekke lønns- og prisvekst på 3,0 prosent, økte utgifter knyttet til endringer i befolkningssammensetningen og nye oppgaver.

Rammetilskudd og inntektsutjevning utgjør 697,1 mill. kr. og skatteinntekter 561,0 mill. kr. – henholdsvis 27 016 kr. og 21 742 kr. pr innbygger. Nasjonalt anslås skatt pr innbygger til 25 803 kr.

Ranas andel utgjør dermed 84,3 prosent av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommunen, kompenseres gjennom inntektsutjevningen som forventes å bli 65 mill. kr. i 2014.

I økonomiplanperioden er det lagt opp til at rammeoverføringen fra staten reduseres i 2015, for deretter å ligge på samme nivå fremover. Dette skyldes at det legges opp til en forventet befolkningsvekst i Rana noe lavere enn landsgjennomsnittet, samt at befolkningssammensetningen i kommunen endres i perioden. Dette vises tydelig i form av forventet økt trekk i utgiftsutjevningen fra 2014 til 2015 på 4,4 mill. kr. I tillegg fases kompensasjonen i forbindelse med samhandlingsreformen ut i 2015 (6,0 mill. kr)

Rammetilskudd

Innbyggertilskudd

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som i utgangspunktet er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling. Innbyggertilskuddet øker med 29,2 mill. kr. i 2014.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen skal i prinsippet kompensere de enkelte kommunene fullt ut for utgifter til tjenesteproduksjonen kommunene selv ikke kan påvirke. Målet er å overføre midler fra lettdrevne kommuner til tungt drevne kommuner. Gjennomsnittlig utgiftsbehov for landet i 2014 er beregnet til 46 609 kr. pr innbygger. I Rana er kostnaden beregnet til

45 945 kr pr innbygger, 665 kr lavere enn gjennomsnittskommunen. Utgiftsutjevningen for 2014 gir et samlet trekk i inntektssystemet på 17,1 mill. kr.

Årsaken er at gjennomsnittskommunen har en indeks for beregnet utgiftsbehov på 1,0 for å tilfredsstille "etterspørsel og kvalitet" til velferdstjenestene til kommunens innbyggere. For 2014 er indeks for beregnet utgiftsbehov i Rana 0,986, som er 1,43 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Andel utgiftsbehov i forhold til landet beregnes ved at antall i kriteriet multipliseres med vekten på kriteriet og ses i sammenheng med andel i forhold til landet. Pr 1.7.2013 har Rana 5,082 promille av landets innbyggere og et utgiftsbehov på 5,009.

Tabell 11. Endring utgiftsutjevning 2012-2014

Utgiftsutjevning	Endring 2012-2014			
	Antall 1.7.2013	Antall	Antall i %	Utg.behov i (1000 kr)
6-15 år	3 128	-171	-5,2 %	-11 289
Innbyggere med høyere utdanning	4 580	353	8,4 %	-999
Uføre 18-49 år	493	110	28,7 %	891
Opphopningsindeks	0,269	-0,216	-44,5 %	-4 760
Lavinntekt	536	-29	-5,1 %	-739
Øvrige komponenter				-202
Endring utgiftsbehov 2012-2014				-17 098

Tabellen over oppsummerer de største endringene i utgiftsutjevningen, og viser at kommunen har fått en redusert overføring fra staten på 17,1 mill. kr. over to år.

Den største endringen skyldes at antall 6-15 åringer er redusert med 171 personer, og har ført til en redusert overføring på 11,3 mill. kr.

Kriteriene viser også positive utviklingstrekk, som at antall innbyggere med høyere utdanning har økt med 8,4 prosent, samt en reduksjon i antall personer med lav inntekt på 5,1 prosent. Samtidig har disse endringene ført til en redusert overføring fra staten på 1,7 mill. kr.

Opphopningsindeksen som består av antall arbeidsledige, fattige, skilte og separerte reduseres. Indeksen har blitt redusert med 44,5 prosent, og har gitt en redusert overføring på 4,8 mill. kr.

Tabellen viser en uheldig utvikling i antall uføre mellom 18-49 år. Det har vært en økning på 110 personer, som tilsvarer en økning på 28,7 prosent. Overføringen fra staten har økt med 0,9 mill. kr som en kompensasjon for denne endringen.

Vedlegg 8 viser nærmere detaljer rundt utgiftsutjevningen og endringer fra 2013.

Korreksjon for statlige og private skoler

Kommuner som har elever i statlige eller private skoler får et fratrekk i utgiftsutjevningen. Siden

Rana kun har kommunale skoler, får kommunen en overføring på 6,6 mill. kr.

Inntektsgarantiordningen

Inntektsgarantiordningen skal sikre at ingen kommuner får en lavere beregnet vekst i rammetilskuddet enn 300 kr. pr innbygger, under beregnet vekst på landsbasis. Ordningen finansieres ved et likt trekk på 61 kr. pr innbygger for alle kommunene.

Den korrigerte veksten på landsbasis fra 2013 til 2014 er på 1 135 kr. pr innbygger. Rana har en korrigert vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 300 kr. pr innbygger under landsgjennomsnittet og får en overføring på 1,3 mill. kr. gjennom inntektsgarantiordningen.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 6,9 mill. kr. hvorav 6,0 mill. kr. er knyttet til kompensasjon i forbindelse med samhandlingsreformen og 0,9 mill. kr. gjelder helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kompensasjon for samhandlingsreformen fases ut i 2015.

Nord-Norge tilskudd

I 2014 utgjør Nord-Norge tilskuddet i Nordland fylke 1 597 kr pr innbygger, tilsvarende en overføring til Rana på 41,1 mill. kr. Tilskuddet er basert på innbyggertall pr 31.12.2012.

Ordinært skjønnstilskudd

Ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen utgjør 1,7 mill. kr. for Rana. Fra 2011 ble det avsatt ekstraordinære midler innenfor skjønnssramma til kommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet. Kompensasjonen dekker om lag halvparten av tapet utover 100 kr. pr innbygger. Kompensasjonen utgjør 3,0 mill. kr. for Rana og vil ligge fast inntil neste revisjon av inntektssystemet.

Eiendomsskatt

Sakkyndige nemnder for eiendomsskatt ble i sommer ferdig med anke- og klagebehandlingen for anker mottatt i 2011 og klager i forbindelse med utskrivingen av eiendomsskatt i 2013. Resultat av deres behandling ble en merinntekt for kommunen på samlet 12,8 mill. kr. for budsjett 2013. Økningen er hovedsakelig knyttet til verker og bruk. For 2014 er effekten 3,9 mill. kr. Det er imidlertid en risiko for at dette ikke blir den reelle effekten, da skatteyterne har 6 måneder frist for å gå til rettslige skritt. I tillegg til dette er det foretatt ny/omtakseringer samt korreksjoner på eiendomsskatt på kraftverk, totalt 1,2 mill. kr.

Eiendomsskatten anslås samlet å øke fra 100 mill. kr. i 2013 til 105,1 mill. kr. i 2014.

Utvidelse av eiendomskatteområdet fra 2014 vil kunne gi en nettoinntekt på 1,7 mill. kr. i 2015, forutsatt taksering i løpet av 2014 som vil gi en engangsutgift på 1,7 mill. kr. i 2014. Det er fremmet egen sak på eiendomsskatt til politisk behandling.

Av eiendomskatteinntektene disponeres 8,7 mill. kr. øremerket priskorrigeringer og næringsformål.

Øvrige inntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene. Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 3,0 prosent i 2014. De fleste betalingssatsene i budsjettet er regulert med denne satsen. Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2014. Det budsjetteres med 70,7 mill. kr i brukerbetalinger i 2014.

HOVEDOVERSIKT DRIFT

Tabell 12. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Andel 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Driftsinntekter							
Brukerbetalinger	-64 343	-66 488	-70 711	4 %	-69 314	-67 835	-66 566
Andre salgs- og leieinntekter	-113 785	-109 718	-110 808	6 %	-109 349	-107 804	-106 479
Overføringer med krav til motytelse	-204 970	-183 985	-162 837	9 %	-159 942	-156 877	-154 247
Rammetilskudd	-645 946	-669 000	-697 100	39 %	-688 900	-688 300	-690 200
Andre statlige overføringer	-40 281	-35 215	-35 215	2 %	-34 560	-33 866	-33 271
Andre overføringer	-16 150	-29 600	-53 700	3 %	-53 700	-53 700	-53 700
Skatt på inntekt og formue	-504 331	-517 600	-532 000	29 %	-532 000	-532 000	-532 000
Eiendomsskatt	-93 945	-100 000	-105 100	6 %	-105 100	-105 100	-105 100
Andre direkte og indirekte skatter	-39 124	-39 500	-39 500	2 %	-39 500	-39 500	-39 500
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 722 875	-1 751 106	-1 806 971	100 %	-1 792 365	-1 784 982	-1 781 063
Driftsutgifter							
Lønnsutgifter	941 272	972 980	972 872	55 %	959 278	949 721	938 538
Sosiale utgifter	163 798	187 397	202 185	11 %	207 763	210 808	212 753
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	248 239	209 010	220 887	13 %	217 347	207 427	203 484
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	145 864	134 591	143 809	8 %	138 376	135 671	134 610
Overføringer	133 190	142 158	165 749	9 %	157 932	154 761	152 384
Avskrivninger	54 742	50 411	54 741	3 %	54 741	54 741	54 741
Fordelte utgifter	-1 291	-366	-456	0 %	-456	-456	-456
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 685 814	1 696 181	1 759 787	100 %	1 734 981	1 712 673	1 696 054
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-37 061	-54 925	-47 184		-57 384	-72 309	-85 009
Finansinntekter							
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-54 131	-42 500	-42 500		-37 000	-37 000	-37 000
Mottatte avdrag på utlån	-1 663	-2 200	-2 200		-2 200	-2 200	-2 200
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-55 794	-44 700	-44 700		-39 200	-39 200	-39 200
Finansutgifter							
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	62 819	59 843	62 735		59 635	64 135	68 135
Avdrag på lån	39 122	43 619	45 119		46 919	51 319	54 019
Utlån	1 457	2 755	2 755		2 755	2 755	2 755
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	103 398	106 217	110 609		109 309	118 209	124 909
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONE	47 604	61 517	65 909		70 109	79 009	85 709
Motpost avskrivninger	-54 741	-50 411	-54 741		-54 741	-54 741	-54 741
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-44 198	-43 819	-36 016		-42 016	-48 041	-54 041
Interne finanstransaksjoner							
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-3 778	0	0		0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-7 055	-5 000	-1 625		-1 625	0	0
Bruk av bundne fond	-15 751	-17 220	-18 001		-18 001	-18 001	-18 001
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-26 584	-22 220	-19 626		-19 626	-18 001	-18 001
Overført til investeringsregnskapet	17 743	39 286	28 800		34 800	39 200	45 200
Avsetninger til disposisjonsfond	3 778	5 600	5 700		5 700	5 700	5 700
Avsetninger til bundne fond	30 925	21 153	21 142		21 142	21 142	21 142
SUM AVSETNINGER (K)	52 446	66 039	55 642		61 642	66 042	72 042
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-18 336	0	0		0	0	0

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet er balansert med totale driftsinntekter på 1 807,0 mill. kr. Driftsrammen for tjeneste-produksjon er på 1 328,3 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget på 2,0 prosent som er 1,0 prosent eller 18,0 mill. kr svakere enn målsetningen på 3 prosent. I tillegg er budsjettet "saldert" med et lavt rentenivå og ramme-reduksjoner som må tas i hele perioden.

Budsjett 2014

I sammenligningen med budsjett 2013 må det på inntektssiden tas hensyn til bortfall av investeringsmoms som i 2013 var på 23 mill. kr. Videre innføres fra budsjett 2014 bruttobudsjettering av konsesjonskraft med økning 24,1 mill. kr både på inntekts- og utgiftssiden.

Driftsinntektene øker med 55,9 mill. kr i 2014. Økningen er i størst grad knyttet til økte frie inntekter på 42,5 mill. kr. Eiendomsskatten øker med 5,1 mill. kr, mens brukerbetalingene og salgs og leieinntektene øker med samlet 5,3 mill. kr.

Driftsutgiftene øker med 63,6 mill. kr i 2014. I tillegg til 24,1 mill. kr. på konsesjonskraft, er det økte utgifter knyttet til lønn- og sosiale kostnader med 14,7 mill. kr. Kjøp av varer og tjenester øker med 11,9 mill. kr., mens kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon øker med 9,2 mill. kr. Avskrivningene øker med 4,3 mill. kr., men utgjør ingen økt utgift for kommunen.

Samlet gir dette et redusert brutto driftsresultat på 7,7 mill. kr. Korrigeret for bortfall av investeringsmoms viser brutto driftsresultat imidlertid en økning på 15,2 mill. kr fra 2013.

Finansinntektene er uendret fra 2013 mens finansutgiftene øker med 4,4 mill. kr.

Netto driftsresultat reduseres med 7,8 mill. kr. i 2014, men igjen korrigeret for investeringsmoms gir det et økt netto driftsresultat på 15,2 mill. kr.

Bruk av avsetninger reduseres med 2,6 mill. kr. Bruk av disposisjonsfond reduseres med 3,4 mill. kr. Bruk av bundne fond øker med 0,8 mill. kr.

Sum avsetninger reduseres med 10,5 mill. kr som i hovedsak skyldes redusert overføring til investeringsregnskapet. Også her påminnes det om effekt av bortfall av investeringsmoms i driftsbudsjettet.

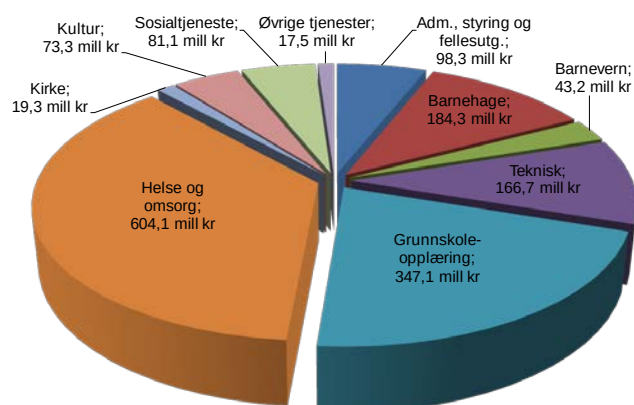
Økonomiplanperioden 2015 - 2017

Endringer i perioden 2015 – 2017 er knyttet til endringer på finans (styrking av netto driftsresultat, frie inntekter, pensjonskostnader og rente og avdragsutgifter), driftsfølggevirkninger av investeringer, demografiske forhold og reduksjon driftsrammer som følge av omstillingsbehov.

For ytterligere detaljer vises det til tabellene "endring rammer finans" og "endring driftsrammer".

Brutto driftsutgifter 2012

Figur 19. Brutto driftsutgifter 2012 (mill. kr)

Figuren viser brutto driftsutgifter 2012 i mill. kr. pr sektor etter Kostra inndeling på tjenesteområder.

Summen av utgifter fordelt på utgiftsområder skal ikke stemme overens med totale utgifter.

Tjenesteområdet Administrasjon, styring og fellesutgifter er omdefinert, ved at premieavvik, amortisering premieavvik og fellesutgifter er tatt ut. Dette er gjort for å rendyrke utgiftene til administrasjon og styring. Finansfunksjonene inngår heller ikke i de definerte utgiftsområdene.

I brutto driftsutgifter trekkes sykelønnsrefusjon og kompensasjon moms påløpt i investeringsregnskapet i fra på utgiftsområdene, men ikke i totale brutto driftsutgifter.

Innenfor Helse- og omsorg inngår brutto driftsutgifter til pleie og omsorg, kommunehelse, barnevern og sosialtjenesten.

Innenfor Teknisk inngår brutto driftsutgifter til samferdsel, bolig, næring, brann og ulykkesvern, fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø samt vann, avløp og renovasjon.

FINANS

Forslaget til økonomiplan er basert på markedets forventninger til rentenivået i planperioden. Det er forventet at markedsrentene (NIBOR) vil stige fra under 2 prosent i skrivende stund til noe over 3,5 prosent ved utgangen av 2017. For nye låneopptak er det forutsatt en avdragstid i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid) på investeringsobjektet. Rentnivået er forventet å være svakt stigende. Markedets forventninger ved den såkalte forwardrenten, som er fremtidig nivå på kortrenten (NIBOR) er at den vil øke i perioden. Med nåværende margin på kommunale lån på 0,4 prosent, vil innlånskostnad for kommunen stige fra noe over 2 prosent til nærmere 4,0 prosent mot slutten av 2017.

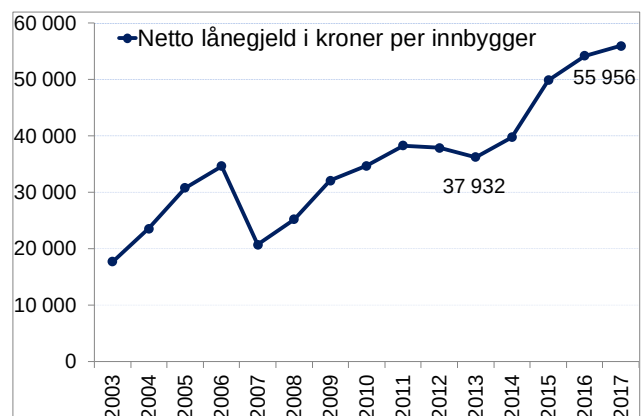
Andel fastrente utgjør om lag 50 prosent av samlet lånegjeld.

Kommunens samlede gjeld, inklusive videreutlån (formidlingslån, Campus Helgeland), men ekskl. pensjonsforpliktelser passerte 1,7 mrd. kr. i 2012. I 2013 er det bare tatt opp lån til videreutlån fra Husbanken, med 46,4 mill. kr. Med hensyn til budsjettet avdrag vil kommunens totale gjeld ikke øke i 2013. Av den totale gjelden er mellom 290 – 300 mill. kr. knyttet til investeringer på vann- og avløpsområdet, 570 – 580 mill. kr. til videreutlån (inkl. Campus med 246,4 mill. kr.). I tillegg er 70 mill. kr. av låneopptakene etter 2010 knyttet til andre selvfinansierende prosjekter. Andelen låneopptak til disse prosjektene før 2010 er ikke beregnet.

Korrigert for innlån til videreutlån (Kostra - definisjon) vil kommunens gjeld pr 31.12.13 være 1,3 mrd. kr., eller kr. 36 200 pr innbygger (37 932 pr 31.12.12). Forslaget til økonomiplan vil øke

kommunens brutto gjeld til rundt 2,3 mrd. kr. ved utgangen av 2017. Korrigert for opptak av lån til videreutlån vil gjelden utgjøre over 1,7 mrd. kr., eller ca. 56 000 kr pr innbygger. Totalt inneholder planen låneopptak i perioden med 718 mill. kr. (ekskl. lån til videreutlån). Av dette er det 376 mill. kr. som belaster driften med renter og avdrag. Figuren under viser utviklingen i kommunens lånegjeld fra 2000 og fram til 2020. Budsjett-opplegget forutsetter at det overføres 20 mill. kr. årlig fra driften, og netto 196,4 mill. kr. i bruk av fondsmidler i perioden for finansiering av investeringsprogrammet. Se videre under avsnittet om investeringer.

Figur 20. Utvikling lånegjeld 2000-2016

I Kostra beregnes lånegjeld pr innbygger ved å korrigere for utlån og ubrukte lånemidler. I dokumentet er det ikke korrigert for ubrukte lånemidler, men bare for lån til utlån fra Husbanken og lån til Campus Helgeland. Figuren viser hvilken økning i gjeldsbelastningen investeringsprogrammet vil medføre i perioden.

Tabell 13. Endring rammer finans

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-1 434 942	-1 488 258	-1 535 092	-1 528 562	-1 529 382	-1 531 462
Utgifter	171 454	184 182	206 761	227 561	247 761	266 461
Rammeendring			-24 255	27 330	19 380	16 620
Netto driftsramme	-1 263 488	-1 304 076	-1 328 331	-1 301 001	-1 281 621	-1 265 001
Nye tiltak/endringer						
Frie inntekter			-42 500	8 200	600	-1 900
Økte inntekter eiendomsskatt			-3 000			
Prisjustering inntekter			-667			
Kapitalkostnader selvkostområder			-658			
Redusert premieavvik			-230	-1 070	-1 420	-180
Renter og avdrag investeringsprogram			300	4 000	8 200	6 500
Renteinntekter og avsetning DnB			600	-600		
Konsesjonskraft			700			
Låneportefølje og investeringer 2013			2 900	800	700	200
Småinvesteringer			5 000			
Amortisering premieavvik			5 800	5 000	5 300	5 300
Styrking netto driftsresultat			7 500	6 000	4 400	6 000
Usikkerhet pensjonskostnader				5 000	1 600	700
Sum rammeendring			-24 255	27 330	19 380	16 620

Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endring i forhold til året før.

Konsesjonskraft

Tabell 14. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk
18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk
1 699 MWh
Langvatn kraftverk
2 920,8 MWh
Rana kraftverk
136 995 MWh
Fagervollan kraftverk
5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk
19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde
184 875,7 MWh
Fastpris kontrakt i 2014: 290,10 kr/MWh
OED- pris for 2013: 108,60 kr/MWh
Ca. innmatingspris mv: 23,00 kr/MWh

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Eiere av større vannkraftverk plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Denne konsesjonskraften skal konsesjonær levere til en pris som loven foreskriver. Plikten til å avstå konsesjonskraft gjelder kraftverk som benytter

vann regulert etter industrikonsesjonsloven eller vassdragsreguleringsloven, jf. Ikl. § 2 nr. 12 og Vregl. § 12 nr. 15. Konsesjoner gitt etter vannressursloven har *ikke* vilkår om konsesjonskraft.

I enhver konsesjon for erverv av fallrettigheter eller regulering av vassdrag, blir konsesjonæren pålagt å betale den berørte kommune konsesjonsavgifter. Konsesjonsavgiftene er dels ment å være en andel av verdiskapingen og dels en kompensasjon for skader og ulemper. Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp pr naturhestekraft og indeksreguleres automatisk hvert 5.år. Avgiftene tilføres næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Kommunen fikk utbetalt konsesjonsavgifter med 10,8 mill. kr. i 2012.

LVK har etablert et Energiråd som er et rådmannsutvalg for oppfølging av spørsmål omkring konsesjonskraft og konsesjonsavgift.

Totalt disponerer Rana kommune en konsesjonskraft mengde på 184 875,7 MWh.

På vegne av Rana, Hemnes, Hattfjelldal og Grane kommuner gjennomførte Kommunekraft anbuds-runde på salg av konsesjonskraften på fastpris for 2014. SKS hadde høyeste bud på 29,01 øre pr KWh. Prisen er 0,397 øre lavere enn i 2013. Kommunene valgte etter anbefalinger fra Kommunekraft å akseptere budet fra SKS. Prisen gir Rana kommune en netto inntekt på 28,7 mill. kr i 2014.

Rådmannen legger til grunn at prognoser i kraftmarkedet tilsier at prisnivået ikke vil stige fra dagens nivå, snarere tvert imot på grunn av forventet fremtidig overskudd i markedet.

Prisnivået oppnådd i 2014 er utgangspunkt for forventet inntekt i økonomiplanperioden. Det vises til egen sak til kommunestyret i mai. Rådmannen fremmer sak til politisk behandling, med forslag til reglement og rutiner for salg av konsesjonskraften etter 2014.

Renter og avkastning på aksjer og andeler

Renteinntekter

Økonomiplanen forutsetter at investeringsprosjektene tilføres fondsmidler som egenkapital. Dette påvirker kommunens likviditetsbeholdning. Se eget avsnitt om fond nedenfor. I tillegg er det tatt høyde for et scenario der kommunene kan tape tvisten med DnB. Dette kan medføre en tapping av likviditeten med opptil 300 mill. kr. Det er tatt høyde for at en avgjørelse i saken i rettssystemet kan foreligge i årsskiftet 2014 – 2015. Et tap kan medføre at Rana kommune må innfri gjenstående av krav fra banken, hovedstol (236 mill. kr.) og påløpte renter, som er avsatt i regnskapet utgjorde pr 31.12.2012 279,6 mill. kr.

Med prognosen for renteutvikling og en negativ avgjørelse i rettssystemet, vil nedgangen i renteinntektene i perioden kunne bli 10-11 mill. kr. i planperioden. Det er spesielt fra 2015/2016 at likviditeten vil være presset ved en utbetaling på opp mot 300 mill. kr. Halvparten av reduserte inntekter utlignes av reduserte kostnader på utgiftssiden. Budsjettert avsetning av renter på hovedstolen utgjør 6 mill. kr. i 2014. Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk og forskuttering av investeringstilskudd presser også likviditeten i perioden. Det er ikke tatt fullt ut høyde for nedgangen i renteinntektene i planperioden, og rådmannen viser til behovet for tilstrekkelig handlingsrom (NDR), slik at tjenesteproduksjonen ikke blir berørt av endringer på finansområdet.

Avkastning på aksjer og andeler

Resultatvarsler fra Helgelandskraft melder om et resultat etter skatt for tredje kvartal 2013, som er nesten fordoblet i forhold til samme tid i fjor. I forslaget til budsjett og økonomiplan er derfor nivået på fremtidig utbytte holdt på samme nivå som i gjeldende økonomiplan, 12 mill. kr. Kommunen mottok 7,4 mill. kr. i utbytte i 2013.

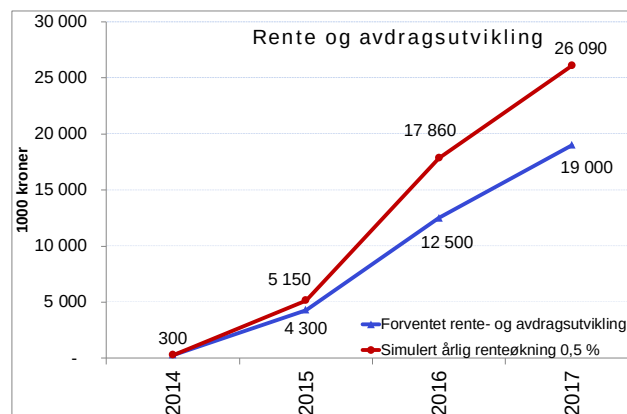
Rente- og avdragsbelastning

Rådmannen er bekymret for økningen i lånegjelden og dermed rente og avdragsbelastningen i budsjettet. Dette understreker behovet for

effektivisering av driften som gir økt handlingsrom, og mulighet til økt egenfinansiering av fremtidige investeringsbehov.

Brutto rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øker fra 5,9 prosent i regnskap 2012 til 6,9 prosent i 2017, og netto fra 2,8 prosent til 4,8 prosent. En eventuell avklaring i tvisten med DnB vil føre til reduksjon i driftsbudsjettet på 6 mill. kr. i 2015.

Figur 21. Rente- og avdragsutvikling

Tabellen over viser utvikling i renter- og avdrag ved låneopptak som belaster budsjettet.

Investeringsplanen i forslaget vil gi en økning i rente- og avdragsbelastningen på 19 mill. kr. fram til 2017. I tillegg øker rentebelastningen på kommunens gjeld ved utgangen av 2013, som følge av forventet renteøkning. Dette utgjør 3,1 mill. kr. i 2017. Avdragsutgiftene øker fra 43,6 mill. kr. i 2013 til 54 mill. kr. i 2016. 1,5 mill. kr skyldes gjennomførte investeringer i 2013.

I planleggingen har det vært sett på hva en renteøkning utover det markedet forventer vil bety for rentebelastningen. Simuleringen forutsetter at renten øker med 0,5 prosent mer enn markedet forventer hvert år i perioden. NIBOR-renten vil da ligge på et nivå opp mot 5,5 prosent ved utgangen av 2017. Dette gir en økning i rente- og avdragsbelastningen på 26 mill. kr. fram til 2017, en økning på 7 mill. kr.

Ved utgangen av 2012 var kommunens lånegjeld pr innbygger 37 932 kr. Dette er 2 658 kr lavere enn gjennomsnittet i KG 13. I 2007 var lånegjeld pr innbygger i Rana 9 500 kr lavere enn i KG 13. Investeringsprogrammet vil øke gjelden til nærmere 56 000 kr pr innbygger ved utgangen av planperioden.

Figur 20 viser utviklingen i lånegjeld pr innbygger tilnærmet definisjonen i Kostra.

Konsekvenser utover planperioden

Ved å se på konsekvensen av planlagte investeringer utover planperioden, får en et bedre bilde på hvilke konsekvenser de planlagte investeringene har for driften. Forutsatt markedets forventninger til fremtidig rentenivå, vil rente og avdragsbelastningen i 2020 bli 26,4 mill. kr. høyere, en ytterligere økning på 7,4 mill. kr. i årene etter 2017. Markedet forventer at kortrenten vil ligge på noe over 4 prosent i 2020. Skulle rentenivået stige til 5,5 prosent, betyr dette ytterligere 3,5 mill. kr. opp på kommunens rente- og avdragsbelastning.

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var pr. 31.12.2012 750 mill. kr. I løpet av perioden vil kommunens likviditetsbeholdning reduseres, og variere mellom 250 og 350 mill. kr. Reduksjonen forutsetter at utbetalingen av nærmere 300 mill. kr. i 2015 blir en realitet. Anbefalt minimumsnivå på driftslikviditeten, når det legges til grunn en forsvarlig gjennomsnittlig likviditetsbeholdning, bør tilsvare to måneders utbetalinger. Utbetalingene i 2017 til drift beregnet til ca. 1,7 mrd. kr. Det betyr at den gjennomsnittlige likviditetsbeholdningen bør ligge på ca. 300 mill. kr. Utbetalingene til investeringsbudsjettet kommer i tillegg.

Tabellen under viser sammensetningen av kommunens fondsmidler pr 31.12.2012 og utviklingen på fondene i planperioden.

Tabell 15. Status fondsmidler

Fond	2012	2013	2014	2017
Disposisjonsfond	22 475	27 008	25 383	23 758
Disposisjonsfond næring		37 100	42 800	59 900
Bundne driftsfond	122 793	101 576	104 717	114 140
Sum driftsfond	145 268	165 684	172 900	197 798
Ubundne investeringsfond	249 295	237 302	137 002	88 320
Bundne investeringsfond	72 266	72 266	72 266	72 266
Sum investeringsfond	321 561	309 569	209 268	160 586
Sum fond	466 829	475 253	382 168	358 384

Kommunens totale fondsmidler utgjør 457,4 mill. kr. pr 31.12.2012. Av dette er det 22,5 mill. kr. som kommunestyret kan disponere fritt til ulike formål (disposisjonsfond). Avsatte midler fra eiendomsskatt i 2011 og 2012, samt årets avsetning på 4,3 mill. kr. og resultat av klagebehandling 12,8 mill. kr., til sammen 37,1 mill. kr. kommer i tillegg. Det foreslås å reservere ikke bundne midler eiendomsskatt, i 2013 5,7 mill. kr., til næringsutvikling. Midlene avsettes til eget disposisjonsfond, jf. sak angående resultatrapport for 3. kvartal 2013.

Bundne driftsfond utgjør 102,8 mill. kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. Det meste av de bundne driftsfondene består av næringsfondet med 35,3 mill. kr., tomtefondet 34 mill. kr., selvkostfond 30,8 mill. kr. og tilskudd til kurs og opplæring (RKK) med 5,5 mill. kr.

Kapital/investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 249,3 mill. kr. Her inngår avsatte midler fra ansvarlige lån til Helgelandskraft. Avsatte midler er disponert til skoleinvesteringer - 75 mill. kr., kulturhus - 70,6 mill. kr. og ny flyplass i perioden - 88 mill. kr. Dette er i henhold til tidligere vedtak.

Den bundne delen av kapital/-investeringsfondene utgjør 72,3 mill. kr., og består i hovedsak av mottatte avdrag på formidlingslån med 29,1 mill. kr. Disse midlene kan bare benyttes til ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken. Videre inneholder fondene 35,5 mill. kr. som er innbetalte innskudd fra salg av omsorgsboliger på Hauknes, som også kan benyttes til ekstraordinære avdrag.

Det vil fremmes egen sak om omdisponering av bundne drift- og investeringsfond til politisk behandling i desember 2013.

Startlån

Startlån er et sentralt boligpolitisk virkemiddel. En god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte kan hjelpe flere til å eie sin egen bolig, eller til å etablere et stabilt boforhold i en utleiebolig. Stabil bosituasjon kan redusere behovet for kommunale tjenester på sikt. Startlån kan brukes som toppfinansiering i kombinasjon med boliglån i private banker. Det kan også brukes til full finansiering og refinansiering av gjeld dersom kommunen ønsker det.

Det ble i sommer foreslått fra KRD å snevre inn målgruppen for startlån ved å stille krav om at mottakere skal ha «*langvarige boligfinansieringsproblemer*» for å få lån samt at avdragstiden i «*særlige tilfeller*» kan økes fra 30 til 50 år. Vedtatt høringsforslaget i sin nåværende form vil dette medføre at gruppen unge etablerere ikke lenger omfattes av tildelingskriteriene. Formannskapet fattet følgende vedtak, sak 65/13:

- *Rana formannskap er orientert om de foreslåtte endringer i Husbankens startlånsordning og slutter seg til det vedlagte høringsbrevet*
- *De foreslåtte endringer vil skape nye utfordringer for kommunens boligsosiale handlingsplan*

- *En innsnevring av ordningen vil gjøre det vanskeligere for førstegangsetablerere. Rana kommune etterlyser tiltak som kan imøtekomme denne gruppes behov*
- *Rana formannskap er uenig i de foreslåtte endringer i risiko for tap mellom staten og kommunene*

Selv om høringsfristen var kort og høringen ble avsluttet 1. september, foreligger det enda ikke noen samlet høringsuttalelse eller lovforslag. Når dette kommer, vil Rana kommune vurdere om det medfører endringer i egne retningslinjer.

Tabell 16. Startlån 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Opptak startlån	54 mill kr	75 mill kr	90 mill kr	46,4 mill kr	50 mill kr
Antall søknader	93	222	211	210	

Kommunens utlån i 2012 var fordelt mellom ulike grupper på denne måten:

- Ca. 40 prosent utlån til førstegangsetablerende
- Ca. 40 prosent til økonomisk vanskeligstilte
- Ca. 10 prosent til reetablering
- Ca. 10 prosent på resterende grupper som flyktninger, rusmiddelavhengige mv.

Gitt at KRDs forslag til endringer i startlånsordningen som tar ut unge etablerere av ordningen vedtas, vil en betydelig gruppe falle ut av denne ordningen.

Kommunene foretar grundige vurderinger av den enkelte søker, men kommunen har begrensede muligheter til å vurdere den samlede risiko med utlån i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Kommunen og staten ved Husbanken deler tapsrisikoen for mislighold 25/75. Kommunen hefter de første 25 prosent av tapet. En kan si at kommunene tar normalrisikoen knyttet til startlån, mens staten dekker "katastroferisikoen" ved et eventuelt boligkrakk. Det har vært små tap på startlån, men enkelte låntakere vil ha problem med å gjøre opp ved forfall.

Ved inngangen til 2013 var 55 lån på totalt 12,7 mill. kr. gått til inkasso. Samlet utlån utgjorde da 254,8 mill. kr., fordelt på 586 lån. Ordningen med å sette av boligtilskudd til tapsefond ble stilt i bero fra KRD i 2011, og Rana kommunes tapsefond var ved utgangen av 2012 på 2,6 mill. kr. Av kommunens utlån på 280,1 mill. kr ved utgangen av september 2013 var 15,5 mill. kr. eller ca. 6 prosent overført til inkasso.

KRDs høringsforslag vil øke økonomisk risiko knyttet til ordningen for kommunene.

Det sees tendenser til at boligmarkedet er i nedgang, og dette reflekteres gjennom

Finanstilsynets innstramminger i egenkapitalkrav de senere år.

Kommunen søkte om 50 mill. kr. for 2013, noe som Husbanken avkortet til 46,4 mill. kr. På bakgrunn av overnevnte faktorer foreslås utlånsnivået opprettholdt for 2014.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid.

Foreløpige premiesatser er satt for 2014, 2013 nivå i parentes:

- Statens pensjonskasse: 12,25 (10,31)
- Kommunal Landspensjonskasse 21,30 (18,57)
- DnB Liv 20,29 (20,44)

Lønnstakers andel på to prosent kommer i tillegg. De endelige satsene fastsettes i desember, men anslaget for 2014 er foreløpig beregnet til 6,3 mill. kr. Det er oppgitt fra selskapene, SPK og KLP, at satsøkningene er justering for økt beregnet levealder og forventet nivålønnvekst i 2014.

Nesten 2/3 av Rana kommunes pensjonsmidler er forvaltet av DNB. DNB varslet i juni 2013 at de i løpet av tre år trekker seg ut av markedet for offentlig tjenestepensjon. Etter DNB trekker seg ut er det i dag en aktør igjen på det offentlige markedet, KLP. Rana kommune må i løpet av 2014 ta stilling til fremtidig pensjonsordning. Det vises til referatsak fremmet for politisk behandling.

Ved en eventuell flytting til KLP fra 2015, må Rana kommune innbetale sin forholdsmessige andel av egenkapitalen i KLP på om lag 2,7 prosent. Dette utgjør anslagsvis 35 - 40 mill. kr. for Rana, som kan innbetales i sin helhet i 2015 eller fordeles over 5 år. I tillegg vil man kunne forvente at egenkapitalkravet vil øke noe årlig.

Avviket mellom beregnet netto pensjonskostnad og det som virkelig skal innbetales (årets pensjonspremie) kalles premieavvik. Premieavviket i Rana kommune har vært positivt. Amortiseringene av det akkumulerte premieavviket vil øke i de kommende årene. Det skyldes at amortiseringstiden ble redusert fra 15 år til 10 år gjeldende fra 2011.

Ved utgangen av 2012 var det akkumulerte premieavviket på 319,4 mill. kr. I løpet av perioden 2014-2017 vil kommunen samlet amortisere 169,5 mill. kr. med dagens amortiseringstid og det

akkumulerte premieavviket anslås til 353,2 mill. kr. i 2017.

KRD har på høring et forslag om å redusere amortiseringstiden ytterligere, til 7 eller 5 år fra 2014, med kostnadsmessig virkning fra 2015. Det vises til sak høringssvar fremmet for politisk behandling.

Som eksempel vil 5 års amortiseringstid medføre en samlet kostnad på 198,9 mill. kr. i perioden 2014-2017. Dette er 29,4 mill. kr. høyere enn med dagens amortiseringstid.

KRDs høringsforslag om amortisering, gir høyere pensjonskostnader for Rana kommune, gitt at endringen ikke kompenseres i sin helhet gjennom særskilt bevilgning i inntektssystemet.

I 2013 er det orientert i Formannskapet, sak 18/13, om kommunens pensjonskostnader. I samme sak ble det vedtatt at parts sammensattutvalg skulle

følge opp pensjonsordningene. Det vises for øvrig til de saker som har vært fremmet for utvalget samt nå er fremmet for politisk behandling.

Samlet er det knyttet økonomisk usikkerhet til pensjonsområdet. Dette knyttes til ny pensjonsordning, utviklingen i pensjonsordningene samt i markedet. Det er derfor lagt inn en mindre buffer fra og med 2015 på 5 mill. kr. Denne øker noe utover i perioden. Tabellen viser endring i pensjonskostnadene i forhold til budsjett 2013.

Tabell 17. Endring pensjonskostnader 2014 - 2017

	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Premieavik og pensjonssatser	6 082	5 012	3 592	3 412
Usikkerhet pensjonskostnad		5 000	6 600	7 300
Amortisering tidl. års premieavvik	5 800	10 800	16 100	21 400
Sum	11 882	20 812	26 292	32 112

INVESTERINGER

Tabell 18. Investeringer i planperioden

Prosjekter	Total kalkyle	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Flyplass	100 000			5 000	45 000	38 000
Havmannplassen/Strandpromenaden	4 000	2 000	2 000			
Tomter Vikaleira	14 000	14 000				
Omlegging OT Olsengt.	32 000		17 000	13 000		
Kryss Koksverksgata - Vikaåsen	8 000	6 000	7 000			
Trafikksikkerhetsplan	Årlig ramme	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Infrastruktur boligfelt	5 000		2 500	2 500		
Boligfelt	4 000	6 000			2 000	2 000
Småinvesteringer	Årlig ramme		5 000	5 000	5 000	5 000
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeringsprosjekter finansiert av fond		31 500	37 000	29 000	55 500	48 500
Skolebygg oppgr./investeringer 2011 - 2021	577 000					
Utskarpen skole	36 250	19 000	2 250			
Båsmo barneskole	31 500	4 000			5 000	24 100
Hauknes skole	98 400	5 000	50 000	41 000	2 400	
Ny ungdomsskole	186 000	5 000	12 000	138 000	31 000	
Ytteren skole	25 600					1 500
Mo ungdomsskole	71 400			5 000	31 000	30 000
Nytt sykehjem	284 000	7 000	80 000	170 000	27 000	
Selfors sykehjem - ombygging helespark	115 000			5 000	80 000	30 000
Inventar bibliotek	3 000	3 000				
Radiomerking og alarmporter biblioteket	1 000		1 000			
Automatisering av utlån og innlevering biblioteket	1 500		1 500			
Ramme IKT-oppggraderinger	5 000	5 000				
Ombygging arkiv	430	430				
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringsbehov	26 700	3 500	4 300	2 700	4 100	7 600
Prosjekter ikke inne i økonomiplan						
<i>Kulturhus</i>						
<i>Ny barnehage</i>	35 000					
<i>Krematorium</i>	39 000					
<i>Øvrige bygg oppgradering/investeringer</i>	300 000					
<i>Vei - oppgradering/investeringer</i>	200 000					
Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto		51 930	151 050	361 700	180 500	93 200
Hovedplan vannforsyning	Årlig ramme	16 000	18 250	31 000	12 000	12 000
Hovedplan avløp	Årlig ramme		30 150	37 000	17 400	17 000
Selvfinansierende investeringsprosjekter - VA		16 000	48 400	68 000	29 400	29 000
Mobekken omsorgsboliger	53 000	25 900	39 000			
Kjøp og oppgradering LHL boliger Båsmo	42 000	17 500	32 750			
Selfors omsorgsboliger	107 000	2 000	5 000	50 000	50 000	
Bofellesskap 1	16 500	1 000	15 500			
Bofellesskap 2	16 500		3 000	13 500		
Selvfinansierende investeringsprosjekter - øvrige		46 400	95 250	63 500	50 000	0

Tabell 19. Finansiering av investeringer

Finansiering	Totalt 2014-2017	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Salg AM, tilskudd	-134 600	-1 500	-1 600	-10 200	-91 200	-31 600
Brutto investeringsutgifter	1 340 000	145 830	331 700	522 200	315 400	170 700
MVA kompensasjon	-211 000	-22 990	-55 600	-89 100	-47 200	-19 100
Netto investeringer	994 400	121 340	274 500	422 900	177 000	120 000
Bruk av tomtefond	-16 600	-23 800	-8 600	-3 000	-2 500	-2 500
Bruk av ubundne kapitalfond	-179 800	-2 180	-94 000	-82 400	4 600	-8 000
Selvfinansierende VA- lån	-174 800	-16 000	-48 400	-68 000	-29 400	-29 000
Selvfinansierende øvrig	-167 000	-44 320	-76 200	-50 800	-40 000	
Ordinære lån	-376 200	-19 540	-27 300	-198 700	-89 700	-60 500
Overført fra drift	-80 000	-15 500	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Netto finans	-994 400	-121 340	-274 500	-422 900	-177 000	-120 000

I rådmannens forslag til økonomiplan for 2014–2017 er gjeldende økonomiplan fulgt opp med visse justeringer og nye innspill. I forhold til gjeldende økonomiplan er man stort sett noe forsinket med skoleinvesteringene og investeringene innenfor helse og omsorg.

I første kolonne i investeringstabellen vises totalkostnaden for prosjektene. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2013. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2014 og økonomiplan 2015 – 2017. På grunn av tidsforskyvninger på en stor del av prosjektene i forhold til budsjett 2013, stemmer ikke totalkostnaden for prosjektene med summering av beløpene i årene 2013 – 2017. Det samme gjelder for prosjekter med regnskapsførte utgifter i tidligere år.

Brutto investerings utgifter i planperioden utgjør over 1,3 mrd. kr. Netto investeringsutgifter etter inntektsført momskompensasjon, tilskudd og øvrige inntekter beløper seg til 994,4 mill. kr. I henhold til endringer i reglene i kommuneloven for inntektsføring av kompensasjon for betalt merverdiavgift (moms), skal denne inntekten nå inntektsføres fullt ut i investeringsregnskapet.

Forslaget til økonomiplan forutsetter bruk av kommunens fondsmidler med netto 196,4 mill. kr., overføring fra driften med 80 mill. kr og opptak av lån med 718 mill. kr. Av dette utgjør lån til selvfinansierende prosjekter 341,8 mill. kr. Dette fordeler seg med 174,8 innenfor vann og avløp og 167 mill. kr innenfor omsorgstjenesten. Renter og avdrag på låneopptak til disse prosjektene skal betjenes av brukerne gjennom gebyrer og husleie. Låneopptak som belaster driftsbudsjettet fullt ut med renter og avdrag i perioden utgjør 376,2 mill. kr.

Det budsjetteres med en årlig ramme på 5 mill. kr til finansiering av mindre investeringer som det ikke er høyde for i driftsbudsjettet. Fordelingen av beløpet prioriteres av rådmannen etter en vurdering av prioriterte behov meldt inn fra avdelingene.

Investeringstilskudd til Rana kirkelige fellesråd videreføres i planperioden med 18,7 mill. kr. Dette er en videreføring av gjeldende økonomiplan, men med en utvidelse til 2016 og 2017 med 10,7 mill. kr. Det forutsettes at økte renter og avdrag for kommunen finansieres via tilsvarende effektivisering, som tas ut via reduserte overføringer fra kommunen.

Biblioteket skal effektivisere driften ved å innføre automatisering av utlån og innlevering. Det er beregnet at disse tiltakene til sammen vil koste 2,5 mill. kr.

De finansielle konsekvensene av investeringene er omhandlet i avsnittet om finans.

Skoleinvesteringer

Tidligere vedtatt plan for oppgraderinger/-renoveringer av skolebyggene i kommunen er fulgt opp i forslaget til budsjett og økonomiplan med visse endringer. Dette legges opp til å investere 373,3 mill. kr i skolebygg i perioden. Med bakgrunn i de driftsmessige tilpasninger til forventede inntektsrammer, som foreslås gjennomført i økonomiplanperioden, foreslås det endringer i planene for renovering/oppgradering av skolebyggene i kommunen. Rådmannen understreker at investeringsprogrammet er beheftet med usikkerhet både med hensyn til beløp og hvordan prosjektene skal gjennomføres. Dette gjelder bl.a. parkering og tilgjengelighet for transport ved Mo

ungdomsskole. Økonomiplanen vil derfor bli fulgt opp med en egen sak om fremtidig skolestruktur så snart som mulig over nyttår.

Bygging av ny ungdomsskole på Ytteren er fulgt opp, men det skal utredes om denne kan bygges noe større slik at det blir plass til ca. 450 elever, en utvidelse på 1000 kvadratmeter. Det foreslås videre et tilbygg på Mo ungdomsskole på 2000 kvadratmeter, slik at skolen får plass til ca. 500 elever. Ny ungdomsskole på Ytteren er planlagt ferdig i 2016, mens tilbygget på Mo er planlagt ferdig til skolestart høsten 2017. De to ungdomsskolene vil til sammen kunne håndtere alle elevene på ungdomstrinnet i Rana. Dette representerer den største endringen i forhold til tidligere plan.

Utskarpen skole er ferdig renoveret i høst. Hauknes skole prosjekteres ferdig i høst og det vises til egen sak. Romprogrammet medfører en kostnadsøkning med 61,2 mill. kr. til 96 mill. kr i forhold til opprinnelig plan som var på 34,8 mill. kr. Renovering av Båsmo barneskole flyttes ut i planperioden slik at elevene der kan flyttes til Båsmo ungdomsskole når den nye ungdomsskolen er ferdig høsten 2016. Prosjektering av Ytteren barneskole startes i 2017, mens de øvrige skolene skyves ut av planperioden.

Investeringer - helse- og sosial

Vedtatt prosjekt for renovering/oppgradering av boligene på Engvollen gjennomføres i 2014. Engvollen er et fullt ut selvfinansierende prosjekt. Vedtatt plan for investeringer i to bofellesskap er fulgt opp med bygging i 2014 og 2015. Her er det imidlertid noe usikkerhet rundt hvilken struktur en vil velge for disse boligene. Kostnad og fremdrift kan dermed bli endret.

Bofellesskapene er selvfinansierende der husleien vil betjene utgiftene til renter og avdrag. De øvrige driftskonsekvenser er det tatt høyde for i driftsbudsjettet. Investeringene utgjør til sammen 84,3 mill. kr. og kan utløse tilskudd fra Husbanken anslått til ca. 19 mill. kr.

Investeringer - omsorg

Nytt sykehjem

Vedtatt investeringsplan fra gjeldende økonomiplan følges opp med bygging av nytt sykehjem i perioden. Sykehjemmet planlegges med ca. 80 plasser på tomt "Selforsparken" på Selfors. Regulering av tomt og prosjektering er gjennomført i 2013. Byggestart i 2014, og sykehjemmet beregnes ferdig i 2016. Totalkostnaden er beregnet til 284 mill. kr. Kostnaden er økt med 17 mill. kr. fra gjeldende økonomiplan. Årsaken til dette er at

base for hjemmetjenesten ikke var tatt med. Prosjektet utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca. 90 mill. kr.

Selfors sykehjem – regional helsepark

Videre følges gjeldende økonomiplan opp ved å bygge Selfors sykehjem om til ny regional helsepark (lokalmedisinsk senter). Ombyggingen framskyndes i forhold til gjeldende plan og prosjekteres i 2015 med byggestart i 2016 og ferdigstillelse i 2017. Ombyggingen er kostnadsberegnet til 115 mill. kr og utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca. 30 mill. kr.

Selfors omsorgsboliger

Rådmannen foreslår at det i planperioden anskaffes tomt og prosjekteres bygging av omsorgsboliger på Selfors, med 30 leiligheter. Utbyggingskostnaden er beregnet til 107 mill. kr. og utløser tilskudd på i overkant av 20 mill. kr. Prosjektet framskyndes i forhold til gjeldende plan. Prosjektering i 2014, byggestart i 2015 og ferdigstillelse i 2016.

Teknisk - infrastruktur

Boligfelt og infrastruktur i boligfelt

Rådmannen følger opp tidligere planer, men foreslår en bevilgning på 5 mill. kr i 2014 og 2015 for opparbeidelse av gang- og sykkelveg, gateløp mv. som må være på plass før klargjøring av boligfelt kan påbegynnes. Utbygging av boligfelt kan dermed starte i 2016, og det foreslås 2 mill. kr til tiltaket i 2016 og 2017. Aktuelle områder i gjeldende planverk er Brennaasen eller Stenneset/gamle Nesnavoi. Boligtomtene legges ut for salg og er således selvfinansierende. Finansieres over tomtetfondet.

Flyplass

Kommunestyrevedtak høsten 2007 følges opp i planen. I henhold til vedtaket vil Rana kommune bidra med 100 mill. kr til utbygging av ny storflyplass. Det er, siden avtalen med Polarsirkelen Lufthavnutvikling ble inngått i 2008 brukt 12 mill. kr fra næringsfondet til prosjektet. I investeringsplanen er derfor kommunens bidrag redusert til 88 mill. kr.

Tidsplanen for oppstart av prosjektet er i forslaget forskjøvet til 2015. Rana kommunes bidrag finansieres fullt ut av midler avsatt fra innbetalinger av renter og avdrag på ansvarlig lån i Helgelandskraft. Det er fortsatt uklart på hvilken måte eller i hvilken form kommunen skal bidra med midlene i prosjektet. Det er derfor ikke lagt til grunn at kommunen vil motta refusjon av betalt moms i finansieringsplanen.

Kryss Koksverkgata – Vikaåsen

Tiltaket er under planlegging og byggestart er beregnet utpå nyåret. Prosjektet var beregnet til 12 mill. men det ser ut til at kostnaden kan bli noe lavere, anslagsvis 8 mill. kr. 1 mill. kr. vil bli brukt i 2013. Prosjektet finansieres over tomtefondet.

Omlegging O.T. Olsensgate

Prosjektet ble framskyndet av kommunestyret under behandlingen av budsjett for 2013, og byggeplanlegging for vegomleggingen pågår. Gjennomføringen er delt i to deler, vegomlegging og utvikling av nytt byrom. Det vil bli søkt om sentrumsutviklingstilskudd når planene er klare. Anleggsstart i 2014. Prosjektet finansieres ved bruk av næringsfond og en betydelig andel tilskudd fra private og offentlige instanser. Utvikling av sentrum/nytt byrom er ikke tatt med i forslaget til økonomiplan.

Havmannplassen/Strandpromenaden

Det ble bevilget 2 mill. kr. til prosjektet i 2012 og 2013. Stort planleggingsprosjekt (design og utforming) for hele strekningen fra SI til politistasjonen er igangsatt. Det planlegges for etappevis utbygging når planene er klare, og det skal vil bli søkt om tilskudd. Bevilgningen foreslås finansiert over tomtefondet. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret med en egen sak når planene er ferdige.

Trafikksikkerhetstiltak

Det foreslås at det avsettes en årlig ramme for tiltaket i planperioden. Av rammen på 2,5 mill. kr. finansieres kun 0,5 mill. kr. av kommunen, resten er tilskudd. Dette er en svært gunstig tilskuddsordning. Den kommunale egenandelen forutsettes finansiert med driftsmidler. Tiltakene er prioritert i gjeldende trafikksikkerhetsplan.

UTVIKLING DRIFTSRAMMER

Tabell 20. Endring driftsrammer

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-426 333	-380 545	-391 871	-391 871	-391 871	-391 871
Utgifter	1 689 821	1 684 621	1 720 202	1 692 872	1 673 492	1 656 872
Rammeendring			24 255	-27 330	-19 380	-16 620
Netto driftsramme	1 263 488	1 304 076	1 328 331	1 301 001	1 281 621	1 265 001
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			38 109			
Prisjustering inntekter/utgifter			4 044			
Endring pensjon			6 312			
Rammereduksjon 2014			-41 000			
Reduksjon sykefravær			-2 200	-2 200	-2 200	
Demografi skole			-3 200	-1 300	300	1 100
Demografi barnehage			2 800	800	700	3 200
Demografi omsorg			-550	4 000	4 200	4 800
SFO tilbud overårige			2 500			
Forsikringer			2 000			
Oppreisningordning tidligere barnehjemsbarn			2 000	-2 000		
Vedlikehold bygg			1 800	800	-3 700	
Likebandling private barnehager			1 800			
Leie av Microsoftlisenser			1 700			
Økt egenandel barnevernsinstitusjoner og tilsynsoppgaver			1 430			
To barnehageopptak			1 200			
Nominell videreføring foreldrebetaling			1 220			
Redusert tilskudd ressurskrevende tjenester			1 150			
Helsestasjon og skolehelsetjeneste			900			
Styrking valgfag i ungdomstrinnet			820	480		
Kulturskoletilbud SFO 1. - 4. trinn			530			
Ansvarlig alkoholhåndtering			500			
Pasientskadeerstatning			400			
Tilskudd Stållhallen			400		-400	
Tilskudd Kunnskapsparken, drift Campus Helgeland			300	-300		
Innkjøp, bortfall NFK			300	300		
Tilskudd trossamfunn			250			
Indre Helgeland Kommunerevisjon			200			
Søskenmoderasjon SFO			120			
Trivselslederordning			100			
Drift Stubbforsmoveien			80			
Vergemålsreform, overføring NFK			-330			
Egenfinansiering medfinansiering			-430			
Omstilling fritidsavdelingen			-500	-500		
Prosjekt IKT			-500			
Bofellesskap psykisk utviklingshemmede				6 700	6 700	
Økte enhetskostnader nytt sykehjem					5 000	
Kompensasjon samhandlingsreformen				-5 800		
Omstillingsbehov 2015-2017				-28 310	-29 980	-25 720
Sum rammeendring			24 255	-27 330	-19 380	-16 620

Driftsrammen til tjenesteproduksjon øker fra 1 304,1 mill. kr. til 1 328,3 mill. kr. i 2014, en økning på 24,3 mill. kr. I økonomiplanperioden reduseres driftsrammen i forhold til året før med henholdsvis 27,3 mill. kr. i 2015, 19,4 mill. kr. i 2016 og 16,6 mill. kr. i 2017.

Det er lagt opp til en rammereduksjon på avdelingene i 2014 på 41,0 mill. kr. I tillegg legges det opp til et omstillingsbehov på 28,3 mill. kr. i

2015 som øker med 30,0 mill. kr. i 2016 og ytterligere 25,7 mill. kr. i 2017. Samlet gir det et effektiviserings- og omstillingsbehov i 2017 på 125,0 mill. kr. sett i forhold til basis budsjett 2013.

I tillegg til omstillingsbehovet i 2014 -2017 ligger en årlig rammereduksjon på 2,2 mill. kr til og med 2016 som følge av en målsetning om en reduksjon i sykefraværet på 2,5 prosentpoeng. Denne rammereduksjonen øker med 2,2 mill. kr. pr år og

utgjør 8,8 mill. kr. i rammereduksjon på avdelingene i 2016.

Foruten omstillingstiltak er det blant annet lagt inn økte utgifter knyttet til demografiske forhold og driftsfølgevirkninger av investeringer.

Realendringer budsjett 2013

Tabellen viser de reelle endringstiltak/endringer fra 2013 til 2014 som påvirker driftsrammene. Endring lønn, prisstigning, pensjon og interne endringer mellom avdelingene er ikke med i oversikten.

Tabell 21. Realendringer budsjett 2014

Tiltak/endring	Støtte- tjeneste	Skole	PPT	Barne- hage	Helse-og sosial	NAV kommune	Omsorg	Kultur	Teknisk	Kirkelig fellesråd	RKK Rana	SUM
Statsbudsjettet												
Likebehandling private barnehager				1 800								1 800
Økt egenandel barnevernsinst. og tilsynsoppg.					1 430							1 430
Videreføring makspris barnehager				1 220								1 220
To barnehageopptak				1 200								1 200
Red. tilskudd ressurrevende tjenester					1 150							1 150
Skolehelsetjeneste					900							900
Styrking valgfag		820										820
Kulturskoletilbud								530				530
Vergemålsreform	-330											-330
Kommunestyrevedtak												
Reduksjon sykefravær	-50	-600		-300	-400		-650	-50	-150			-2 200
Omstilling Fritidsavdelingen								-500				-500
Tilskudd Stålhallen									400			400
Drift Stubbforsmoveien									80			80
Konsekvensjusteringer												
Demografi		-3 200		2 800			-550					-950
SFO tilbud overårige					2 500							2 500
Oppreisn. tidl. barnehjems barn					2 000							2 000
Forsikringer	2 000											2 000
Vedlikehold bygg									1 800			1 800
Microsoftlisenser	1 700											1 700
Ansvarlig alkoholhåndtering					500							500
Pasientskadeerstatning					400							400
Innkjøp, bortfall NFK	300											300
Tilskudd Campus	300											300
Tilskudd trossamfunn	250											250
IHK Revisjon	200											200
Søskenmoderasjon SFO		120										120
Trivselslederordning		100										100
Egenfinansiering medfinansiering					-430							-430
Prosjekt IKT	-500											-500
Rammereduksjon	-2 600	-8 000	-300	-5 000	-7 000	-2 000	-9 100	-500	-5 300	-900	-300	-41 000
Sum endring	1 270	-10 760	-300	1 720	1 050	-2 000	-10 300	-520	-3 170	-900	-300	-24 210

Tabell 22. Utvikling driftsrammer

	<i>Regnskap 2012</i>	<i>Budsjett 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>ØkPI 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>
Sentrale støttetjenester	85 489	90 793	94 299	94 199	94 149	94 149
Skoleavdelingen	259 569	257 585	255 821	254 451	254 151	255 251
PPT	8 414	7 859	7 655	7 655	7 655	7 655
Barnehageavdelingen	157 942	161 612	167 600	168 150	168 550	171 750
Helse-og sosialavdelingen	228 423	222 411	231 887	233 287	239 587	239 587
NAV kommune	42 663	46 926	46 291	46 291	46 291	46 291
Omsorgsavdelingen	293 477	297 083	293 539	293 989	302 539	307 339
Kulturavdelingen	35 643	36 497	37 474	36 924	36 874	36 874
Teknisk avdeling	166 693	170 586	173 833	174 433	170 183	170 183
Vann og avløp	0	0	0	0	0	0
Feiing	327	0	0	0	0	0
Kirkelig fellesråd	17 752	17 603	16 953	16 953	16 953	16 953
RKK Rana	1 387	1 974	1 726	1 726	1 726	1 726
Fellesområde drift	-34 291	-6 853	1 253	1 253	1 253	1 253
Omstillingsbehov 2015-2017				-28 310	-58 290	-84 010
Netto rammer tjenesteproduksjon	1 263 488	1 304 076	1 328 331	1 301 001	1 281 621	1 265 001

Tabellen viser årlig netto driftsramme og aggregert ufordelt omstillingsbehov i perioden

Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen i perioden. Omstillingsbehovet i 2015 – 2017 fremkommer ufordelt på en

egen linje. Rammereduksjonen i 2014 på 41,0 mill. kr er lagt inn i avdelingsrammene og videreføres i økonomiplanperioden. Dette gir et samlet effektiviserings- og omstillingsbehov i 2017 på 125,0 mill. kr.

Skoleavdelingen

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-42 638	-36 499	-37 243	-37 243	-37 243	-37 243
Utgifter	302 207	294 084	293 064	291 694	291 394	292 494
Rammeendring			-1 764	-1 370	-300	1 100
Netto driftsramme	259 569	257 585	255 821	254 451	254 151	255 251
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			5 738			
Prisjustering inntekter/utgifter			-35			
Endring pensjon			3 693			
Rammereduksjon 2014			-8 000			
Reduksjon sykefravær			-600	-550	-600	
Demografi skole			-3 200	-1 300	300	1 100
Styrking valgfag i ungdomstrinnet			820	480		
Søskenmoderasjon SFO			120			
Trivselslederordning			100			
Kulturskoletilbud			-400			
Sum rammeendring			-1 764	-1 370	-300	1 100
Årsverk	455,0	472,0	456,0			

PPT

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014
Inntekter	-4 806	-4 688	-4 820
Utgifter	13 220	12 547	12 475
Rammeendring			-204
Netto driftsramme	8 414	7 859	7 655
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			200
Prisjustering inntekter/utgifter			-93
Endring pensjon			-11
Rammereduksjon 2014			-300
Sum rammeendring			-204
Årsverk	17,0	17,0	17,0

Status

Ved oppstart skoleåret 2013/2014 er det 3 077 elever som mottar grunnskoleopplæring i kommunens 15 skoler. Det er 69 færre elever innværende skoleår enn forrige skoleår.

Skoleavdelingen klarer ikke å holde seg innenfor budsjettrammen for 2013. Avdelingens budsjett er redusert med vel 2 prosent sett mot rammene for 2012. Budsjettet oppleves som stramt, men avdelingen arbeider godt med utviklingsarbeid. Det er utarbeidet og vedtatt plan for skole- og kvalitetsutvikling som setter klar retning for avdelingen framover. Alle kommunens ungdomstrinn er med i pulje 1 i satsingen på ungdomstrinnet. Kommunen deltar i program "Gode skoleeiere for Nord-Norge". Satsingen på Leselos fortsetter i alle kommunens skoler.

For skoleåret 2013/2014 viser foreløpige tall hentet fra grunnskolens informasjonssystem (GSI) en nedgang i antall elever som mottar spesialundervisning. Kostratall for 2012 viste at 11 prosent av elevene mottok spesialundervisning mens de foreløpige tallene for 2013 er 10,5 prosent. De samme tallene viser også en reduksjon i det totale lærertimetallet som brukes til spesialundervisning.

Nasjonale prøver for skoleåret 2012/2013 viste at elever på 5. trinn scoret under fylkessnittet og nasjonalt nivå i alle disipliner så nær som for regning. Utviklingen er negativ sett mot resultater for 2011/2012. På ungdomstrinnet scoret elevene på 8. trinn også under nasjonalt nivå og fylkesnivå. Det samme gjaldt for elever på 9. trinn.

Resultater for lesing skoleåret 2013/2014 viser ei bedring av resultatene. 5. trinn ligger jevnt med fylkessnittet, men under nasjonalt snitt. 8. og 9. trinn ligger jevnt med nasjonalt snitt, og 8. trinn over fylkessnittet.

Plan for skole- og kvalitetsutvikling har som ambisjon å systematisk bruke de nasjonale prøvene i arbeidet for å heve kvaliteten på læringsarbeidet.

Utfordringer

Elevtallet i kommunens skoler går tilbake, og gjennomsnittlig elevtall pr. skole er betydelig lavere enn for KG 13. En ytterligere nedgang i elevtallet med påfølgende reduserte rammer vil gå på bekostning av kvaliteten på opplæringen.

Foreløpige tall viser at antall elever som gis rett til spesialundervisning går noe ned. Nivået er likevel fortsatt for høyt.

Elever med særlige behov for tilrettelagt opplæring har, i henhold til nærscoleprinsippet, rett til å gå på skole i den kretsen de bor. I tråd med dette gis disse i hovedsak opplæring ved sin nærscole. Ordningen er lite rasjonell og flere foresatte søker sine barn til enhetene ved Gruben b. og Mo u.

Antall minoritetsspråklige elever med rett til særskilt språkopplæring fortsetter å øke. Våren 2013 fikk 119 elever slik opplæring. Høsten 2013 er antallet økt med vel 30 elever.

Antall voksne som har rettigheter og som ønsker tilbud etter Opplæringslovens kap. 4A øker. Kommunen har tidligere kjøpt deler av dette tilbudet hos Polarsirkelen vgs. Fra skoleåret 2013/2014 er det Rana voksenopplæring som gir slikt tilbud.

Skolenes utrustning – inventar og læremateriell – er mangelfull. Særlig gjelder dette skolenes IKT-utrustning. Det vil ikke være mulig å oppgradere denne innenfor ordinær drift.

Årsbudsjett 2014

Skoleavdelingen må ta en rammereduksjon på 8 mill. kr.

Rammereduksjon 2014

Storforshei U. overføres til Mo U. høsten 2014	2 000
Utskarpn U. overføres til Båsmo U. høsten	700
Grønfjelldal skole legges ned høsten 2014	500
Avvikle alternativ opplæringsarena (Frikult)	2 000
SFO mat og satser	1 400
Generelt nedtrekk	300
Redusert nettofinansiering Rana voksenoppl.	1 100
Sum	8 000

- Kravene til faglig bredde og tyngde forsterkes på ungdomstrinnet. Ungdomsskolemeldinga vektlegger større valgfrihet for å styrke elevens motivasjon og derigjennom skape bedre læring. En skole med flere elever og dermed flere voksne vil bedre kunne ivareta dette. Flere lærere ved samme skole vil skape større og sterkere fagmiljø, og kan slik også bidra til å sikre rekrutteringen i konkurranse med det øvrige arbeidsmarkedet
- Ungdomstrinnet ved Storforshei overføres til Mo ungdomsskole. Dette vil gi elevene fra Storforshei større bredde og flere valgmuligheter i opplæringen og slik være i tråd med intensjonene i ungdomsskolemeldinga. Det vil samtidig redusere antall klasser det gis opplæring i

- Med samme begrunnelse overføres elever fra Utskarpens ungdomstrinn til Båsmo ungdomsskole
- Grønfjelldalen skole legges ned. Det er pr. dato fire elever ved skolen, og det kan stilles spørsmål ved om disse elevene rent sosialt har et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Elevene går inn i eksisterende klasser ved Storforshei skole
- Kjøp av alternativ opplæring fra Frikult opphører fra skolestart 2014/2015. Det er et mål at alle elever skal få sin opplæring i fellesskap med jevnaldrende i den kretsen de tilhører. Avdelingen må for å imøtekomme dette vurdere andre tiltak enn Frikult for elevgruppen som i dag får sitt tilbud der
- Satsene for foreldrebetaling i SFO økes og det innføres foreldrebetaling for mat. Kommunen hadde i 2012 en nettoutgift til SFO - ordningen tilsvarende 4,6 mill. kr.
- Nettofinansieringen av Rana voksenopplæring reduseres
- Tiltakene over gir en samlet effekt på 8 mill.kr.
- De resterende 7,9 mill. kr. relaterer seg til merforbruk i 2013 estimert til 5,0 mill. kr., endring i demografi og avdelingens andel av reduksjon i sykefravær tilsvarende totalt 2,9 mill. kr
- Av avdelingens totale ramme er i underkant av 90 prosent avsatt til lønn. En reduksjon på 7,9 mill. kr. betyr at bemanningen må reduseres. Andre tiltak gir ikke tilstrekkelig effekt. Dette vil i første omgang redusere skolens evne til å drive system- og utviklingsarbeid og i neste omgang redusere omfang og kvalitet på spesialundervisningen
- Bemanningen er tatt ned høsthalvåret 2013 og avdelingen henter inn helårseffekt av dette for 2014. Det vil være nødvendig å redusere bemanningen med ytterligere 8 årsverk i 2014
- Kjøp av varer og tjenester reduseres. Rammene her er per i dag ikke tilstrekkelig for nødvendig fornying og utskifting av læremateriell, inventar og utstyr. Dette er ei utfordring
- Leirskoletilbud for elever på 7. trinn avvikles med virkning fra og med våren 2014. Tilbudet er attraktivt, men ikke lovpålagt og ei avvikling vil ikke gå på bekostning av kvaliteten på opplæringen

Økonomiplan 2014-2017

Arbeidet for å etablere ny ungdomsskole på Ytteren pågår, og om framdriften holdes vil denne være etablert i 2016. Kommunen bør se på ytterligere strukturelle grep for å etablere en mer robust skolestruktur blant annet ved å samle all undervisning for ungdomstrinnet i to enheter. Dette vil kunne øke kvaliteten på opplæringen og samtidig redusere kostnadene til skoledrift.

En reduksjon i antall elever som gis rett til spesialundervisning vil bety en vesentlig reduksjon av kostnader. Ei bedre tilpassing av opplæringen for alle elever vil bidra til at antallet her reduseres. Dette betyr at flere elever inkluderes i den ordinære opplæringen og kvaliteten på opplærings-tilbudet til alle elever styrkes. Antallet elever som gis rett til spesialundervisning er redusert og det pågående samarbeidet mellom skole og PPT for å bedre den tilpassede opplæringen må fortsette.

Framover bør avdelingen vurdere å sentralisere opplæringen for elever med særlige behov. Det vil kunne gi et bedre opplæringstilbud, men likevel være i konflikt med nærskoleprinsippet.

Det er nå, gjennom lovendring, åpnet for å sentralisere opplæringen av minoritetsspråklige. Dette bør utredes nærmere. Ei sentralisering kan rasjonalisere tilbudet og også øke kvaliteten.

Gjennomsnittsalderen på kommunens lærerstab er høy og høyere enn i KG 13. Det arbeides for å lage en helhetlig oversikt over avdelingens kompetanse. Flere av de eldre lærerne har formalkompetanse i språkfagene. Framover vil det derfor bli viktig å nyrekruttere lærere med slik kompetanse. Tilstrekkelig kompetanse i språkfagene er særlig viktig på ungdomstrinnet.

Kostra

Netto driftsutgifter pr. elev ligger i Rana 9 791 kr høyere enn KG 13. For 2011 var differansen 5 498 kr og for 2010 5 073 kr.

Andelen elever som gis spesialundervisning er i Rana 11,0 prosent, i KG 13 7,9 prosent. Andelen går ned med 0,2 prosent i Rana, i KG 13 med 0,1 prosent. 21,5 prosent av det totale timetallet disponeres til formålet, i KG 13 17,9 prosent. Rana reduserer med 0,9 prosent mens KG 13 reduserer med 0,2 prosent.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse er i Rana 12,5, i KG 13 14,5. En differanse i Ranas favør lik 2,0. For 2011 var differansen 0,9 og for 2010 0,5 i Ranas favør.

Antall elever pr. skole er i Rana 210 mot 273 i KG 13. Tar en med avdelingen i Grønfjelldal er det vel 190 elever pr. skole i Rana.

Utgifter til skyss pr. elev er i Rana 1 852 kr mot 1 246 kr i KG13.

Rana bruker 1856 kr. pr. elev til inventar og undervisningsmateriell. Dette er 212 kr mindre enn for KG13.

Det koster mer å få en elev gjennom grunnskolen i Rana enn i KG 13. Årsakene til dette er flere der de viktigste synes å være: mindre effektiv organisering grunnet færre elever pr. skole, høyere utgifter til skyss samt et høyt antall elever med rett til spesialundervisning.

Barnehageavdelingen

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-25 029	-22 428	-22 976	-22 976	-22 976	-22 976
Utgifter	182 971	184 040	190 576	191 126	191 526	194 726
Rammeendring			5 988	550	400	3 200
Netto driftsramme	157 942	161 612	167 600	168 150	168 550	171 750
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			2 316			
Prisjustering inntekter/utgifter			2 057			
Endring pensjon			-105			
Rammereduksjon 2014			-5 000			
Reduksjon sykefravær			-300	-250	-300	
Demografi barnehage			2 800	800	700	3 200
Likebandling private barnehager			1 800			
Nominell videreføring foreldrebetaling			1 220			
To barnehageopptak			1 200			
Sum rammeendring			5 988	550	400	3 200
Årsverk	184,0	187,9	187,9			

Status

Barnehageavdelingen består av 9 kommunale barnehager med 691 barn og 13 private barnehager med 702 barn.

Siden 2007 har Rana oppfylt retten til barnehageplass i henhold til barnehageloven; «*Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har rett til å få plass i barnehagen fra august i samsvar med denne loven med forskrifter*».

I 2011 ble øremerkede midler knyttet til barnehagedrift lagt inn i rammeoverføringen til kommunene. Samtidig fikk de ansvar for å beregne tilskudd til private barnehager etter forskrift om Likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager.

Staten la da til grunn at kommunene hadde 100 prosent barnehagedekning basert på nivå en gikk inn med i 2011. Etter dette har staten fulgt opp med økt rammeoverføring basert på befolkningsutvikling 0-5- åringer, slik at kommunene skal kunne opprettholde 100 prosent barnehagedekning. Det er også kompensert for tapt prisvekst ut fra lovfestet makspris og for nivå på likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager. Pr. august 2013 er minimumsnivået fastsatt til 96 prosent.

Samordnet opptak til barnehageplasser, beregning av tilskudd og gjennomføring av tilsyn til både kommunale og private barnehager påvirker hele driften av barnehageområdet i Rana.

Sykefraværet har gått ned med 1,3 prosent til 4,8 prosent fra 3. kvartal 2012 til 3. kvartal 2013.

Utfordringer

Demografiske prognoser viser en økning av førskolebarn og det tilsier at behovet for barnehageplass vil være økende i planperioden. Det er kommunens ansvar at alle som har rettighet i henhold til loven får tilbud om barnehageplass. Dersom tilbudet om plass til rettighetsbarn skal videreføres, må det utvides med nye plasser. For å kunne ivareta fleksibilitet i befolkningsutviklingen i de ulike distriktene, og søkerlisten, bør en ny barnehage ligge så sentrumsnært som mulig.

I oktober 2013 står det totalt 215 søkere på venteliste til barnehageplass. Av disse ønsker 15 barn over 3 år, og 36 barn under 3 år – totalt 51 barn plass i 2013. Dette er søkere som enten ikke er fylt ett år innen utgangen av august, eller som søkte etter fristen for hovedopptaket.

Frem til 2017 viser prognosen en økning på 66 førskolebarn. Frem mot 2020 antas en økning på 114 barn. En stor andel av disse barna vil være under 3 år, noe som medfører at det må beregnes to store plasser (barn over 3 år) for å gi plass til et barn under 3 år.

Det er i 2014 valgt å ikke legge inn investering og drift av nye barnehageplasser basert på demografisk prognose. Ut fra hovedopptak for 2014 ser det ut til at Rana kommune vil kunne ivareta rettighetsbarn. Det vil bli vanskeligere å få plass for de som er født etter 1. september 2013 (ikke rettighetsbarn).

I St.meld. 24 og statsbudsjett 2014, ligger det inne finansiering til kommunene for å kunne begynne med tilrettelegging for to opptak i året. I ramme-

overføringen til kommunene er det lagt inn midler tilsvarende en tredjedel av planlagt bevilgning over en periode på 3 år. For Rana ligger det inne 1,2 mill. kr. Dersom varslet lovendring for dette vedtas våren 2014, vil det i 2014 kunne bli vanskelig å opprettholde 100 prosent dekning når antall barnehageplasser ikke økes.

I St.meld. 24 er det også lagt inn forslag om en min. bemanningsnorm ut over pedagogressurser. Det fremmes en lovendring som fastsetter 3 barn under 3 år pr. voksenressurs og 6 barn over 3 år pr. voksenressurs. Styrerressurs kommer i tillegg. Rana ligger i dag på varslet minimums nivå.

Forskrift om Likebehandling mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager har fra oppstart i 2011 vært i endring med dertil økonomiske konsekvenser. Dette kompenseres i sin helhet gjennom overføringer fra staten via rammetilskuddet. I følge den samme forskrift er det anledning for private barnehager i sine opptakskriterier å åpne for å ta inn barn som hører til andre kommuner. De kan da via sin kommune sende krav til "hjem kommune" for det barnehageplassen koster.

Økonomiplan 2014-2017

Barnehageavdelingen har i 2014 fått en rammereduksjon på 5 mill. kr.

Det jobbes kontinuerlig med sykefraværet i avdelingen. Avdelingen har som mål at avdelingen samlet skal ha et sykefravær nivå på maks 5 prosent.

Det sees på organisering og ledelse for å ha en så effektiv og forsvarlig drift som mulig

Årsbudsjett 2014

Det anbefales ikke å redusere antall barnehageplasser fra dagens nivå. Dette må sees i sammenheng med behov for å opprettholde eksisterende dekningsgrad og imøtekomme varslet lovkrav vedrørende to opptak i året.

Rammereduksjon 2014

Rammereduksjon kommunale barnehager	500
Følgereduksjon private barnehager	500
Ingen iverksettelse av to årlige opptak	1 200
Ingen demografiøkning	2 800
Sum	5 000

Samlet reduksjon av rammen på 5 mill. kr håndteres ved at det tas en reduksjon på driftsrammen til kommunale barnehager på 0,5 mill. kr. Dette gir automatisk en tilsvarende reduksjon i tilskudd til private barnehager. Samlet gir dette en reduksjon på 1 mill. kr. I tillegg velger en som tidligere nevnt å ikke etablere to opptak i året i 2014 til 1,2 mill. kr. Det vil ikke bli lagt til rette for nye barnehageplasser i forhold til demografisk prognose, noe som gir en reduksjon på 2,8 mill. kr.

Det legges i tillegg til rette for en reduksjon i forhold til redusert sykefravær på 0,3 mill. kr.

Det stilles store krav til kommunene i forhold til rett tildeling av ressurser og ivaretagelse av private barnehager (lov om likebehandling). Kommunen er også pålagt et tilsynsansvar for private barnehager i tillegg til de kommunale.

Høsten 2013 og våren 2014 gjennomfører kommunen som barnehagemyndighet tilsyn med private og kommunale barnehager basert på web-basert egentilsyn og stedlig tilsyn, også i samarbeid med tilsyn for miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Private og kommunale barnehager rapporterer på de samme områdene og derav sikres det likebehandling i kommunens rolle som barnehageeier og tilsynsmyndighet.

Det har de siste årene vært et økt ressursbehov innenfor styrket tilbud til barn med særlige behov. Dette er et område det er vanskelig å styre og omfatter både barn som har rettigheter via opplæringsloven og som har medisinske behov.

Kostra

Kostra tallene viser at kommunen drifter barnehager effektivt.

Rana har en høyere andel barn med barnehageplass en Kostragruppe 13. Kommunen tilbyr full plass til alle som ønsker det, og ligger med høyere andel helplasser en KG 13.

Andel førskolelærere ligger høyt i Rana i forhold til resten av KG 13, men arbeidet med å rekruttere for å ivareta andelen er blitt mer utfordrende.

Helse- og sosialavdelingen

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-108 520	-95 756	-99 447	-99 447	-99 447	-99 447
Utgifter	336 943	318 167	331 334	332 734	339 034	339 034
Rammeendring			9 476	1 400	6 300	0
Netto driftsramme	228 423	222 411	231 887	233 287	239 587	239 587
Nye tiltak/endringer						
Omfordeling samhandlingsreformen			1 500			
Lønnsvekst			6 528			
Prisjustering inntekter/utgifter			-11			
Endring pensjon			409			
Rammereduksjon 2014			-7 000			
Reduksjon sykefravær			-400	-400	-400	
SFO tilbud overårige			2 500			
Oppreisningordning tidligere barnehjemsbarn			2 000	-2 000		
Økt egenandel barnevernsinstitusjoner og tilsynsoppgaver			1 430			
Redusert tilskudd ressurskrevende tjenester			1 150			
Helsestasjon og skolehelsetjeneste			900			
Ansvarlig alkoholhåndtering			500			
Pasientskadeerstatning			400			
Egenfinansiering medfinansiering			-430			
Bofellesskap psykisk utviklingshemmede				6 700	6 700	
Kompensasjon samhandlingsreformen				-2 900		
Sum rammeendring			9 476	1 400	6 300	0
Årsverk	317,8	318,3	322,2			

Status

Ved inngangen til 2014 er helse- og sosialavdelingen presset og har utfordringer på en rekke områder. Avdelingens tjenesteområder har de siste årene blitt sterkere lovregulert. Det er en økt etterspørsel av grunntjenester.

Det kan nevnes; flere med funksjonshemming/utviklingshemming, flere oppgaver innen helsestasjonsvirksomheten, flere brukere innen rus og psykisk helsearbeid, flere innbyggere som etterspør sammensatte rehabiliteringstjenester, samhandlingsreformen, økt etterspørsel etter avlastning for funksjonshemmede, samt SFO/fritidstilbud for funksjonshemmede i ungdoms- og videregående skole.

Avdelingen ser ut til å gå ut med et merforbruk i 2013 på anslagsvis 6 - 8 mill. kr, som dras med i 2014. Avdelingen arbeider med tiltak for å redusere merforbruket. Det gir også konsekvenser ved reduksjoner i tjenesteomfang. Innen omsorgslønn i Miljøterapeutisk avdeling skal det gjøres reduksjoner knyttet til enkeltvedtak, innen avlastning skal det gjøres reduksjoner som får utslag i at fast avlastningsplan følges hele året også om sommeren, stenging av avlastningsboligen på helligdager da de fleste foreldre har fri fra jobb, innføring av fellesferie for brukere og

ansatte tilknyttet Rana Arbeidssenter og SFO ordning for overårige, økt refusjoner knyttet til ressurskrevende tjenester og reduksjoner innen bruk av legevikarer innen helsetjenesten. Tilpassingen gjøres for å unngå budsjett-overskridelse i 2014.

For å møte kommende utfordringer på en best mulig måte, har helse og sosialavdelingen med virkning fra 1.5.2013 etablert en ny organisering gjennom fire fagavdelinger. Den nye strukturen speiler tjenestene mere logisk, bedrer muligheter for styring og samordning, utvikling av kvalitet i tjenesteområder samt bedre evnen til å møte utfordringene i økonomiplanperioden, herunder økonomi. Dette åpner for bedret samdrift innen psykisk helse og rustjenester og bedret samdrift i oppgaver som gjøres innen barnevern, helsesøster-tjeneste og familiesenter. Tilsvarende skal det også arbeides mot en bedret samordning innen dag- og døgnrehabilitering.

Nye tiltak som er etablert i 2013 er koordinerende enhet og øyeblikkelig hjelp senger. Sistnevnte 100 prosent statlig finansiert som et interkommunalt samarbeidstiltak med Rana som vertskommune. Begge er lovpålagte tiltak hjemlet i lov av 2011 om helse- og omsorgstjenester.

Fra januar 2014 vil to nye fastlegehemler iverksettes med kommunale oppgaver relatert til blant annet helseparken og øyeblikkelig hjelpsenger.

Det legges nå til rette for bedret samordning mellom legevakt, fastlege, øyeblikkelig hjelp senger og døgnerhabilitering, alt i sykehusets lokaler.

Innen helse og samhandlingsreformen gjøres et interkommunalt samarbeid med nabokommunene. Slikt samarbeid gjøres også innen legevakttjeneste og krisesentertilbud. Innen barnevern vurderes tilsvarende.

Bygging av Mobekken omsorgsboliger er oppstartet. Det samme er renovering av boligene på Engvollen hvor det også bygges omsorgsbolig. Begge nevnte prosjekt er planlagt ferdigstilt 4. kvartal 2014.

Utfordringer

- Avdelingen har underdekning i forhold til avlastningsbolig for personer med omfattende funksjonshemminger og mangler botilbud til 60 personer med omfattende hjelpebehov frem mot år 2020
- Manglende full statlig kompensasjon for kommunens kostnader i forbindelse med samhandlingsreformen og medfinansieringsordning
- Neste fase i samhandlingsreformen vil for kommunene omfatte rustjenester og psykisk helse
- Folkehelsesatsningen innenfor forebygging krever økt fokus på blant annet frisklivsatsningen, hvor det i dag er venteliste-problematikk
- Kommunen vil i 2017 ha på plass et lokal-medisinsk senter/regional helsepark. Inntil det er gjennomført vil det være leiekostnader ved sykehuset for lokaler til helsepark, øyeblikkelig hjelp senger, legevakt og fastlegekontor.
- Det er et behov for å etablere flere egnede botilbud til personer med rus/psykiske problemer
- Sikre rekruttering og stabilitet i bemanningen ved legevakta
- Videreføring av psykologtilbud i Rana Kommune
- Samlokalisering i henhold til ny struktur herunder samlokalisering av barn og familieavdeling

Økonomiplan 2014-2017

Samlet utgjør tjenestene og tiltakene en betydelig økonomisk utfordring for avdelingen og kommunen. I økonomiplanperioden er det behov for å utvikle og tilpasse tjenesteområdene innen kommunens økonomiske rammer.

Helse- og sosialavdelingen må påregne å finne rom for tiltakene i en situasjon hvor kommunens utgifter samlet skal reduseres i økonomiplanperioden. Det innebærer omprioritering, omstilling, effektivisering, og redusert tjenestekvalitet/-omfang. Det kan også innebære vurdering av alternative driftsformer. Et omfattende ressursnedtak vil kreve en spissing på tjenesteområder, heving av terskler for tjenester på flere områder, avgrensinger og reduksjoner av overlappende funksjoner. Dette innebærer mer målrettede, strukturerte og effektive arbeidstiltak. Koordinerende enhet vil være et bidrag i retning av sistnevnte.

I økonomiplanen er det lagt inn investering og drift av to bofellesskap for personer med utviklingshemming. Sett i lys av kommunens økonomiske situasjon, må avdelingen som en del av gjennomgangen av tjenestene i Helse- og sosial, se nærmere på disse prosjektene med sikte på å få kostnadseffektive løsninger.

Årsbudsjett 2013

Avdelingens rammereduksjon på 7 mill. kr foreslås løst gjennom følgende tiltak:

Rammereduksjon 2014

Redusert kjøp av veiledning i barnevernet	1 000
Red. frikjøp av foreldre i fosterhjem og heve terskel for innsetting av hjelpetiltak i hjemmet – barnevernet	600
Reduksjon i helsesøstertjenesten 0,5 årsverk	300
Overføring til prosjekt i 2014 familiesenteret 1,0 årsverk	800
Avvikling av sosialvakta	600
Reduksjon og forbedret drift ved krisesenteret	400
Red. psykisk helse og rustjeneste 2,0 årsverk	1 200
Privatisering av Nytorget legesenter	300
Red. innen dag- og døgnerhabilitering	1 400
Innsparing legetjenester	400
Sum	7 000

- Redusert kjøp fra barnevernet av veiledning som gis til familier. Veiledningsoppgaven løses av ansatte i barn og familieavdelingen
- Redusert frikjøp av foreldre i fosterhjem. Dette kan vanskeliggjøre å rekruttere fosterforeldre
- Heve terskel for innsetting av hjelpetiltak til barn som bor i hjemmet. Reduksjon i helsesøstertjenesten. Påvirker kapasitet til forebyggende arbeid
- Fast ansatt ved familiesenteret går over i prosjekt med ekstern finansiering. Utviklingsarbeid knyttet til prosjektet «vårres unga - vårres framtid» Arbeidet skal lede mot en total samling av barn og familieavdelingen og bære-

kraftige besparelser senere i økonomiplan-perioden

- Avvikling av sosialvakta. Svekkelse av beredskap og tiltak som retter seg mot personer som trenger bistand i helger og høytider
- Reduksjon og forbedret drift ved krisesenteret. Å redusere rammen kan skape utfordringer for driften da kriser ikke kan forutsees
- Reduksjon innen psykisk helse og rustjenesten. Reduksjonen svekker kommunens evne til å gi hjelpetiltak
- Privatisering av Nytorget legesenter. Forhandlinger gjenopptas med de privat-praktiserende legene
- Reduserte utgifter innen kommunale legetjenester. Samtidig skjer det en styrking gjennom statlig finansiering av øyeblikkelig-hjelp senger
- Ved dag- og døgnrehabilitering herunder også Friskliv, vil reduksjonen innebære færre tilbud.

Avdelingen styrkes ved:

- Budsjettmessig dekning av utgifter til SFO ordning for overårige
- Stilling knyttet til oppfølging av alkoholpolitisk plan
- Budsjettmessig kompensasjon for utgifter til pasientskadeerstatningsordning

- Ressursøkning knyttet til skolehelsetjenesten
- Kommunen får delansvar for finansiering av institusjonsopphold i statlig barnevern. Dette budsjettmessig kompensert delvis gjennom statsbudsjettet med supplering av statlige midler
- Avdelingen kompenseres også for justering av statlig refusjonsordning for ressurskrevende tjenester

Kostra

Rana kommune bruker mer enn sammenlignbare kommuner i KG 13 innen kommune helse, sosiale tjenester og barnevern. Dette kan relateres til lokalpolitiske prioriteringer og eller utfordringer i kommunens befolkning. Eksempler det første er fysioterapitjenester med høy andel private hjemler. Innen barnevernet har Rana kommune avvik med høyere kostnader sett i forhold til sammenlignbare kommuner.

Generelt har Rana lavere kostnader på tiltakssiden og noe høyere kostnader på saksbehandlingssiden. Videre har Rana en noe høyere andel barneverns-saker enn sammenlignbare kommuner. I sosiale tjenester inngår tjenesteområdene NAV kommune (sosialhjelp og dertil saksbehandling), utekontakt ved kulturavdelingen, rustjenesten og flyktningetjenesten. I kommune helse inngår legetjenester, fysioterapitjenester, dagrehabilitering, legevakt og kommunalt drevet legesenter.

NAV kommune

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-3 330	-2 325	-2 382	-2 382	-2 382	-2 382
Utgifter	45 993	49 251	48 673	48 673	48 673	48 673
Rammeendring			-635			
Netto driftsramme	42 663	46 926	46 291	46 291	46 291	46 291
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			334			
Prisjustering inntekter/utgifter			1 043			
Endring pensjon			-12			
Rammereduksjon 2014			-2 000			
Sum rammeendring			-635	0	0	0
Årsverk	16,1	18,1	18,1			

Status/utfordringer

Det er i inneværende år en moderat vekst i ledighetstallene, og de forventes å stige i årene fremover grunnet lavere sysselsettingsvekst.

NAV er avhengig av tilgang på statlige arbeidsmarkedstiltak. Dette for å kunne fremme arbeid og aktivitet for de som er avhengig av ekstra bistand for å komme ut i ordinært arbeid.

Det er mange brukere med sammensatt problematikk som er ressurskrevende for flere avdelinger i kommunen. Dette må tas høyde for fremover. Det er viktig å sikre god samhandling for best mulig ressursutnyttelse og prioritering i sakene, noe som vil gi besparelser i behov for økonomisk sosialhjelp.

Det er fortsatt en utfordrende situasjon ved at det ikke er tilgang til boliger for særlig vanskeligstilte. Dette gir dårlig økonomisk ressursutnyttelse i tillegg til dårlig kvalitet på tjenestene. Det vil være viktig å arbeide for å redusere behov og kostnader.

I arbeidet med flyktninger er det viktig å se på de samlede virkemidler og ressursinnsats. Dette slik at de i størst mulig grad blir økonomisk selvhjulpne gjennom arbeid.

I forbindelse med landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i NAV, er det avdekket at det i mange tilfeller ikke foretas en særskilt vurdering for å sikre barnas behov. Dette kan medføre at praksis må endres i en del saker. I arbeidet med å redusere utgifter til økonomisk sosialhjelp, må det sikres at dette ikke går utover barn og unges behov i vanskeligstilte familier.

Det vil måtte bli en strammere praksis med hensyn til ikke pliktmessige ytelser for å greie å redusere utgifter til økonomisk sosialhjelp.

NAV vil ha kontinuerlig fokus på alle tiltak som er mulig for å redusere behovet for økonomisk

sosialhjelp. Dette uten at det blir i strid med Lov om sosiale tjenester.

Årsbudsjett 2014

Rammereduksjon 2014

Kvalifikasjonsprogrammet	2 000
Sum	2 000

For å komme ned på KG 13 vil det være nødvendig å redusere forbruk til økonomisk sosialhjelp og redusere kostnader til drift.

Ressursinnsatsen knyttet til kvalifiseringsprogrammet fremkommer på alle kostnadssteder i budsjettet, og må således sees i sammenheng. Utgifter til kvalifiseringsordningen gjelder lønn til programdeltakerne, øremerkede stillinger til oppfølgingsarbeid og kjøp av tjenester fra ulike tjenesteleverandører.

NAV har en økning i antall programdeltakere i inneværende år, og deltakelse i programmet er en rettighet etter lov om sosiale tjenester.

Avdelingen har fokus på at alle andre muligheter skal benyttes i forhold til tiltak og virkemidler før tilbud om kvalifiseringsprogram gis, noe som er i tråd med retningslinjene.

Tiltak som iverksettes for å overholde rammen, er å benytte arbeidspraksis i bedrift, forhandle pris på kjøp av tjenester, samt benytte statlige virkemidler så langt det er mulig.

Skal en greie å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp, må en fortsatt ha stor fokus på å fremme overgang til arbeid og aktivitet. Det må fortsatt være fokus på følgende forhold:

- Tett oppfølging av brukere – ungdom må ha en prioritet
- Tilgang på arbeidsmarkedstiltak og god ressursutnyttelse

- Riktige tiltak og ytelser herunder ressurskrevende brukere
- Tilgang på Husbankens virkemidler
- Arbeide for fortsatt lavt sykefravær og godt nærvær
- Sikre best mulig effektiv ressursutnyttelse i NAV Rana

Ikke besatte stillinger, vurderes å måtte holdes vakante gjennom året.

Kostra

Rana kommune har høyere utgifter til sosialhjelp og en høyere andel sosialhjelpsmottakere enn sammenlignbare kommuner i KG 13.

I 2012 var netto utgift til sosialhjelp 4,3 mill. kr høyere i Rana enn i KG 13 basert på utgift pr. innbygger 20-66 år.

NAV kommune har sin andel av høyere utgifter til ansatte enn snittet i KG 13 (funksjon råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid), se Kostra-kommentarene til Helse- og sosialavdelingen.

Omsorgsavdelingen

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-75 345	-69 755	-71 363	-71 363	-71 363	-71 363
Utgifter	368 822	366 838	364 902	365 352	373 902	378 702
Rammeendring			-3 544	450	8 550	4 800
Netto driftsramme	293 477	297 083	293 539	293 989	302 539	307 339
Nye tiltak/endringer						
Omfordeling samhandlingsreformen			-1 500			
Lønnsvekst			6 580			
Prisjustering inntekter/utgifter			-811			
Endring pensjon			2 487			
Rammereduksjon 2014			-9 100			
Reduksjon sykefravær			-650	-650	-650	
Demografi omsorg			-550	4 000	4 200	4 800
Økte enhetskostnader nytt sykehjem					5 000	
Kompensasjon samhandlingsreformen				-2 900		
Sum rammeendring			-3 544	450	8 550	4 800
Årsverk	474,9	474,9	468,4			

Status

Avdelingen har 264 sykehjemsplasser, 97,7 prosent er enerom, 13,3 prosent er korttidsplasser, 34 prosenter plasser for personer med demenssykdom, 23 dagplasser benyttes av 74 personer. 733 personer mottar hjemmesykepleie, 557 mottar hjemmehjelp. 12 personer har tjenester som overstiger 35,5 timer/uke, 9 personer har (brukerstyrt) personlig assistentordning, 24 har omsorgslønn, 231 kommunale trygghetsalarmer og 231 omsorgsboliger, hvorav 69 prosent har døgnbemanning.

Nedgang i sykefraværet fra 12,4 prosent pr. 3. kvartal 2012 til 11,3 prosent pr. 3. kvartal 2013.

Avdelingen ser ut til å gå mot et merforbruk i 2013 på 4,0 mill. kr.

Utfordringer

Andelen eldre øker, det er et effektivt uttak fra sykehuset (3 betalingsdøgn i 2013). Samhandlingsreformen har medført nye oppgaver. Pasientene utskrives tidligere fra sykehus og en større del av den aktive behandlingen foregår i hjemmet og i sykehjem. Det medfører økte kostnader.

Personer med ressurskrevende tjenester utfordrer avdelingen økonomisk og personellmessig. Antall brukere under 67 år med behov for ressurskrevende tjenester øker, fra 8 i 2009 til 13 i 2013. Omsorgsavdelingens netto utgift til disse brukerne økte med 9 mill. kr i samme tidsrom. Rammeøkningen er koblet opp mot den demografiske framskrivningen av eldre med basis i 2009-nivået.

Det er ikke kompensert for andre brukergrupper/ending i brukergruppen. 33 prosent av

brukerne er under 67 år. Undersøkelser på landsbasis viser at disse forbruker ca. 2/3 av budsjettet.

Det er blitt stadig vanskeligere å rekruttere personell, også til faste 100 prosent stillinger. Det medfører slitasje på personalet, og bidrar igjen til sykefravær og økt bruk av overtid og vikarbyrå. Dette fordyrer driften.

Tabellen nedenfor viser den demografiske framskrivningen med reduksjon i arbeidsstyrken. Tallene viser antall personer mellom 16 - 66 år i forhold til personer i aldersgruppen 67 år og over.

Tabell 23. Prognose aldersbæreevnen

	2000	2012	2020	2030
Rana	4,7	4,4	3,7	3,1
Landet	4,8	5,0	4,3	3,5

*) Landet: SSB MMMM - alternativet, Rana: NtFI + 75

Deler av bygningsmassen er gammel og i behov av renovering. Selfors sykehjem erstattes av nytt sykehjemsbygg. Det er positivt, men nye statlige bygningsmessige krav fordyrer driften med 5 mill. kr. pr. år fordelt på 80 plasser.

Bosentrene (Talvik, Ytteren og Utskarpen) fremstår også som utdaterte og bør oppgraderes i forhold til dagens standard. Det er ikke lenger mulig å skaffe reservedeler til sykesignalanlegget ved Gruben sykehjem. Det er et kontinuerlig behov for å skifte ut havarert inventar og utstyr i sykehjem. Avdelingen har ikke budsjett for dette, da midlene er bundet opp i drift.

Økonomiplan 2014-2017

Avdelingen skal fortsatt ha fokus på utvikling av gode og effektive omsorgstjenester.

Det som gjøres nå legger grunnlaget for tjenestene i et lengre perspektiv, dvs. etter 2020, når de virkelig store utfordringene kommer med tanke på den kraftige eldrevæksten i kommunen. Det er derfor viktig å ha fokus på grep som får betydning i et mer langsiktig perspektiv, også ut over økonomiplanperioden.

For å håndtere rammereduksjonen og samtidig legge grunnlag for en framtidsrettet omsorgstjeneste, legges det opp til to hovedgrep: Det ene grepet er strukturelt.

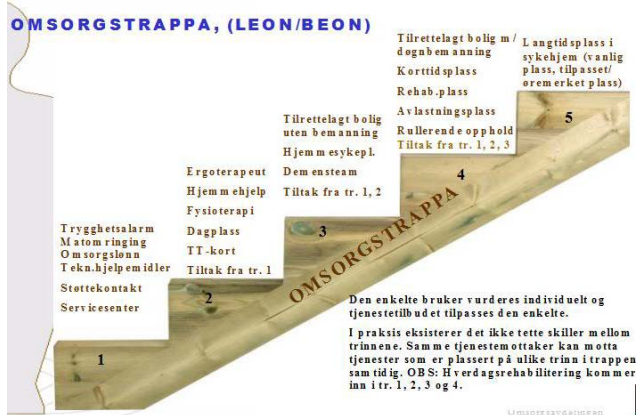
Det kommer en sak til politisk behandling om strukturen i løpet av 1. halvdel av 2014. I korthet nevnes at det må ses på brukernes ønsker (de fleste brukerne ønsker å bo hjemme så lenge som mulig), hvordan ressurser brukes i kommuner som har gjennomført strukturelle grep, sammenligning med andre kommuner (KG 13), balansen mellom ulike tilbud ("omsorgstrappa"), fremtidig tilgang på personell (aldersbæreevnen) og økonomi.

Kommuner som driver både effektive og faglig forsvarlige tjenester har klart å snu ressursbruken fra en institusjonsbasert til en hjemmebasert tjeneste.

Begrunnelse: Den mest kostnadseffektive driftsmåten er å ta hånd om brukerne på nederste del av "omsorgstrappa", ved å sørge for gode hjemmetjenester slik at brukerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Den mest ressurskrevende omsorgen skjer innenfor døgnbemannede botilbud og i sykehjem. Utbygging/oppbemanning av botilbud med døgnbemanning vil være et rimeligere alternativ for kommunen enn sykehjemsplasser.

Et bilde av dette søkes skissert via omsorgstrappa:

Figur 22. Omsorgstrappa

Sammenlignet med KG 13 på sykehjemsdekning i forhold til personer over 80 år, ligger Rana høyt, 21,8 prosent mot 16,6 prosent i KG 13. En tilnærming til KG 13-nivået ved å redusere antall sykehjemsplasser til en lavere dekningsgrad, der en tar hensyn til at Rana kommune har flere av de eldste eldre og legger dekningsgraden på 17,7 prosent (minus 36 plasser), betinger at de hjemmebaserte omsorgstjenestene må oppjusteres/ endres. Derfor foreslås å bruke 50 prosent av den økonomiske besparelsen til å styrke de hjemmebaserte tjenestene, til trinnene 1 – 4 i omsorgstrappen.

Det å lykkes med denne tilnærmingen avhenger av tempo, kompetanse og balansen man klarer å få til i og mellom de ulike trinn i omsorgstrappen. Det vil være nødvendig med noe ombygging/ oppjustering av gamle omsorgsbygg (Talvikparken og Ytteren bosenter) dersom disse skal ivareta en annen brukergruppe.

Det andre grepet er en generell innstramming i alle ledd. Terskelen for tjenester er hevet, og nivået/ tildelingen må vurderes enda strengere. Det er også strammet inn i forhold til ansatte, blant annet med redusert bruk av vikarer, strammere permisjonspraksis, styring av ferie mv.

I økonomiplanperioden må det fortsatt ses på om det er mulig å effektivisere gjennom annen omstilling. Herunder kan nevnes innføring av demenslag i hjemmetjenesten og prosjekt for reduksjon av uønsket deltid. Det skal fortsatt vurderes om noen tjenester kan utføres på en annen måte, blant annet følge utviklingen innenfor velferdsteknologi, og om det er mulig å justere tjenestenivået ytterligere.

Innstrammingen vil merkes blant brukere, pårørende, befolkningen, ansatte og samarbeidspartnere.

Selfors omsorgsbolig og Mobekken omsorgsbolig kommer inn i planperioden.

Årsbudsjett 2014

Avdelingen går inn i året med et for høyt driftsnivå fra 2013, opp mot 4 mill. kr. Demografien tilsier et nedtrekk på 0,55 mill. kr. da veksten i personer over 80 år er lav dette året. Omsorgsavdelingens andel av reduksjon i sykefraværet er 0,65 mill. kr. Avdelingens andel av rammereduksjonen i 2014 er 9,1 mill. kr. Budsjettutfordringen er med dette til sammen 14,3 mill. kr. i 2014. Hovedtyngden av rammereduksjonen må tas gjennom reduksjon på lønn, dvs. nedbemanning. Slik det ser ut nå betyr dette en nedbemanning med ca. 27,5 årsverk. Det

betyr et redusert omsorgstilbud i forhold til tidligere år. Dette søkes løst slik:

Reduksjon 19 sykehjemsplasser	5 000
Redusert bemanning i sykehjem	600
Redusert overlapping vaktskifte	1 700
Personer med ressurskrevende tjenester	1 800
Sum	9 100

Redusere med 19 sykehjemsplasser

Stipulert besparelse: 5 mill. kr./10 årsverk. For å håndtere deler av nedtrekket må avdelingen i 2014 avvike 19 av de 36 sykehjemsplassene som er beregnet for planperioden. Helårseffekten med 19 plasser forventas å være 15,8 mill. kr., hvorav 50 prosent av nedtrekket ideelt sett skal brukes til trinnene 1 – 4 i omsorgstrappa.

I praksis tenkes dette løst slik: Gruben bofellesskap med 7 plasser avvikles først. Deretter reduseres Tjærahågen bofellesskap med 12 plasser. Noe ombygging må da påregnes på Tjærahågen for å få en effektiv drift av de resterende 17 plassene.

Det å redusere sykehjemsplasser samt omstrukturere driften i et slikt forsert løp vil by på store utfordringer. 22 personer står på venteliste til sykehjemsplass, en liste som er med basis i den strukturen som er i omsorgstjenestene i dag. Omleggingen som skisseres bør ideelt sett tas over år for år for å lykkes. Kravet til forsert nedtak av så mange plasser betinger en hurtig omdisponering av ressurser, kompetanseoppbygging, flytting på ansatte og brukere osv. Det gjør situasjonen mer utfordrende når man samtidig må gjennomføre andre nedtrekk i avdelingen.

Det oppnås ikke helårsvirkning i 2014, og det er usikkert om 50 prosent kan overføres til hjemmebaserte tjenester i 2014. Derfor må andre områder også berøres av rammereduksjonen.

Generell innsparing drift

Stipulert besparelse: 5,8 mill. kr./ca. 11,5 årsverk. En generell innstramning å driften, i hovedsak gjennom redusert bemanning i sykehjem. Det gir redusert kvalitet på tilbudet som gis i sykehjemmene. Terskelen for hjemmebasert omsorg må økes gjennom enda strengere vurderinger for tildeling av bistand. Dermed må mer overlates til den enkelte/familien. Videre må en fortsatt redusere innleie av vikarer ved sykefravær, redusere bruk av overtid og vikarbyrå samt kjøre en restriktiv permisjonspolitik m.m.

Overlapping ved vaktskifte

Stipulert besparelse: 1,7 mill. kr./ca. 2,7 årsverk: Overlapping ved vaktskifte skal begrenses til et kvarter der det er faglig forsvarlig.

Personer med ressurskrevende tjenester

Stipulert besparelse: 1,8 mill. kr./ca. 3,5 årsverk: Personer med ressurskrevende tjenester utfordrer kommunen personellmessig og budsjettmessig. Ofte vil personellinnsatsen være knyttet til en bruker, og deling av personell mellom brukerne er vanskelig. Det er stadig vanskeligere å rekruttere personell til denne tjenesten. Det gis statlig delfinansiering gjennom tilskudd for brukere under 67 år ut over innslagspunktet (1,01 mill. kr.) For personer over 67 år gis ikke tilskudd. De økonomiske rammene til omsorgsavdelingen medfører at kommunen ikke lenger kan innvilge hjemmeomsorg til alle (alder vil spille inn) dersom den kommunale ressursbruken overstiger kostnader med en sykehjemsplass.

Det betyr at disse ikke kan velge selv, og at kommunens tilbud fremover kan bli sykehjemsplass eller bemannet omsorgsbolig. Pr. dags dato er det 4 personer som kan bli berørt. Dette vil i tillegg gjelde for nye brukere.

Kostra

Rana har en høyere andel eldre enn KG 13 og en høyere dekningsgrad for institusjon enn KG 13. Flere av kommunens innbyggere nås med tjenester enn i KG 13.

Korrigerte brutto driftsutgifter pr. kommunal institusjonsplass er i Rana lavere enn KG 13. Korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker av hjemmetjenester er i Rana lavere enn KG 13, og flere av kommunens innbyggere nås med hjemmebaserte tjenester. Det er færre i Rana som har mange timer hjemmetjenester enn i KG 13.

Rana har høyere andel personell med fagutdanning. Innen sykehjemstjenesten har kommunen en noe lavere andel plasser til korttidsopphold, men en betydelig høyere andel plasser øremerket til personer med demenssykdom.

Kulturavdelingen

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-14 844	-12 591	-12 960	-12 960	-12 960	-12 960
Utgifter	50 487	49 088	50 434	49 884	49 834	49 834
Rammeendring			977	-550	-50	0
Netto driftsramme	35 643	36 497	37 474	36 924	36 874	36 874
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 022			
Prisjustering inntekter/utgifter			83			
Endring pensjon			-8			
Rammereduksjon 2014			-500			
Omstilling fritidsavdelingen			-500	-500		
Reduksjon sykefravær			-50	-50	-50	
Kulturskoletilbud SFO 1. - 4. trinn			930			
Sum rammeendring			977	-550	-50	0
Årsverk	54,7	54,7	51,4			

Status

Avdelingen har vært styrt etter føringer som er nedfelt i kulturloven, bibliotekloven og opplæringsloven, i strategiplanen fra 2007, i budsjettet for 2013 og i avdelingens årlige virksomhetsplan. Innen gitte rammer er det utført godt arbeid, med vekt på måloppnåelse og økonomistyring. Brukerne har stått i fokus.

Biblioteket flytter i november 2013 tilbake til lokalene i Campus Helgeland, etter tilhold i andre lokaler. For brukerne betyr det at de sosiale funksjonene igjen blir aktivert. Dette betyr at eldre, daglig brukere av tidsskrifter og aviser, innvandrere, barn og unge igjen kan bruke biblioteket som treffsted. Utlånet påregnes økt, og leksehjelp for innvandrere vil komme tilbake. Det mest spennende og også mest utfordrende blir å bygge opp noe helt nytt: et sømløst tilbud til allmennhet og studenter i Campus sammen med universitetsbiblioteket. Bibliotekets rolle som seriøs kunnskapsformidler kommer derved enda mer i fokus.

Kulturskolen har nå arbeidet seg godt inn i nye lokaler. Det er fortsatt lange ventelister ved skolen, men en ekstraordinær bevilgning i 2013 reduserte ventetiden betydelig.

Kulturskolen yter betalte, profesjonelle dirigent-tjenester til fritidsmusikklivet, og har musikerordningen KammeRana. Denne er et spleiselag med fylkeskommunen, og gjør det attraktivt for dyktige musikere å arbeide ved Rana kulturskole. Fylkeskommunen har varslet at man derfra ønsker å revidere ordningen. Den prosessen er det viktig at Rana kommune er aktivt med i.

Fritidsavdelingen er under tilpasning til reduserte budsjetterammer og må ta ned bemanningen.

Ungdommens hus og «åpent hus» (utekontakten) er pekt spesielt på i forbindelse med den prosessen.

Arbeidet med fritidsklubber og utekontakt er nå samordnet i et felles team. Dette er en klar effektivisering av det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet. Bruken av Gruben- og Båsmo fritidsklubber, Ungdommens Hus og tilbudene til funksjons- og utviklingshemmede er fortsatt viktige elementer i fritidsavdelingens virksomhet. Rockens Hus er fullt belagt, og det er lagt vekt på at ulike aldersgrupper skal være representert. Studiotilbud for de yngste som spiller i band, er utviklet ved Ungdommens hus, slik at også de som ikke kjører bil har et tilbud.

Gruben samfunnshus har et stort vedlikeholdsbehov og er ikke universelt utformet. Avdelingen har selv renoveret kjøkkenet på dugnad. Huset er lite egnet til utleie, men brukes en del av avdelingen selv, blant annet til Ungdommens kulturmønstring.

Kinoen produserer årlig om lag 2 000 kino-forestillinger, og er involvert i konserter, teater og andre sceniske arrangementer. Kinoen har slik en kulturhusfunksjon. Den har også driftsansvar for Mo samfunnshus. Utleie av dette skjer i samarbeid med servicetorget. Mo samfunnshus er mye brukt.

Digitaliseringen har ført til økt filmtilbud, men kapasiteten er for liten til å få utnyttet dette fullt ut. Kinoen legger stor vekt på å ha et godt tilbud av barne- og familiefilmer. Det arrangeres egne dagsvisninger for småbarnsforeldre og pensjonister. Kinobesøket varierer, og det endelige økonomiske resultatet kan først fastslås ved årsslutt. Reklamesalg, kioskdirft og billettsalg er

outsourcet, men innsourcing av kioskdriften vurderes.

Utfordringer

Det er en løpende utfordring å organisere arbeidet på en måte som gir best mulig tjenester.

Strategiplanen skulle vært fornyet i 2012, men arbeidet er forsinket. Det er nå engasjert prosjektleder som skal ha planarbeidet ferdigstilt innen april 2014.

Av utfordringer fra strategiplanen som er løst, nevnes styrking av Mo i Rana som festivalby, en samlet idrettsavdeling, sikring av Åarjelhsaemien Teatere, utbygging av kulturskolen og oppbygging av Ungdommens hus.

I forhold til den vedtatte strategiplanen fra 2007 gjenstår flere behov. Kulturhus er fortsatt det største og viktigste. Dette er både investerings- og driftsmessig en utfordring, og i dagens økonomiske situasjon neppe noe som lar seg realisere i nær framtid.

Fritidsklubber i alle boområder er også et mål som ikke er nådd. Mest aktuelt er behovet på Selfors og i Åga- og Hauknesområdet. Nye lokaler til museet og styrket kulturminnevern er stadig aktuelt og uløst.

Årsbudsjett 2014

Med en rammereduksjon på en 1 mill. kr i 2014 møter avdelingen nye utfordringer i forhold til å opprettholde tjenestenivået.

<i>Kommunestyrevedtak 2013-2016</i>	
Omstilling fritidsavdelingen	500
<i>Rammereduksjon 2014</i>	
Økt automatisering utlån	250
Fjerne filmtilbud kulturskolen	50
Driftsinnsparing og utvikling kulturskolen	50
Redusert bemanning kino og samfunnshus	150
Sum	1 000

- Tilbudet om filmkurs i kulturskolen som er det minst søkte, fjernes og en foretar en reduksjon av administrasjons- og utviklingskostnader. Filmkurset er en kjøpt tjeneste
- Kinoen arbeider forløpende med organisatorisk effektivisering, og vil i 2014 redusere 0,2 årsverk og driftskostnadene. Innskrenking av aktiviteten på kino vil gi tapt inntekt og dårligere resultat enn det avdelingen har hatt de siste årene, og er derfor ikke aktuelt som tiltak for å bedre økonomien

- Biblioteket må ta ned et halvt årsverk. Dette gjøres mulig ved økt automatisering av utlån
- Fritidsavdelingen fortsetter den pålagte prosessen med å minske ressursbruken ved Ungdommens hus og utekontakten («åpent hus») og fjerner ytterligere ett årsverk. Det betyr færre timer til forebyggende arbeid og til aktivitet i Ungdommens hus
- Samlet reduserer avdelingen i 2014 1,7 årsverk

Økonomiplan 2014-2017

Med redusert driftsramme i økonomiplanperioden, vil avdelingen ha fokus på effektivisering og samarbeid med andre avdelinger, private og organisasjoner. Kulturavdelingen har erfaring i samhandling, også med utsetting og kjøp av tjenester.

Kostra

31 prosent av tallene i Kostra for kulturformål utgjøres av idrett, som ligger i Teknisk avdeling og er ikke en del av Kulturavdelingens budsjett. Idrettsutgifter i Rana ligger over KG 13. Netto driftsutgifter til kulturbygg, bibliotek og aktivitets-tilbud til barn og unge er høyere enn i KG 13, mens utgifter til kino, kulturskole, annet kulturarbeid og kunstformidling (når ikke tilskuddet til Nordland teater regnes med) ligger lavere enn gruppa.

Samlet ligger Rana over KG 13 på kultursektoren, inkludert idrett. Hovedforklaringen til at Rana har høye tall til kultur, er tilskuddet til Nordland teater. Av driftsbudsjettet til kulturavdelingen, som i 2013 er på 37 mill. kr utgjør tilskuddet til Nordland teater 11,4 prosent.

Kommunen har også høye utgifter til drift av kultur- og idrettsbygg. For kulturbyggenes vedkommende kommer dette av at kommunen har stor andel leide bygg, og eksterne husleier slår sterkere ut i Kostra enn avskrivninger på egne anlegg.

Teknisk avdeling

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-58 982	-45 820	-47 098	-47 098	-47 098	-47 098
Utgifter	225 675	216 406	220 931	221 531	217 281	217 281
Rammeendring			3 247	600	-4 250	0
Netto driftsramme	166 693	170 586	173 833	174 433	170 183	170 183
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			3 302			
Prisjustering inntekter/utgifter			1 016			
Endring pensjon			-154			
Rammereduksjon 2014			-5 300			
Reduksjon sykefravær			-150	-200	-150	
Økt mva arbeid på offentlig vei			2 000			
Vedlikehold bygg			1 800	800	-3 700	
Tilskudd Stålhallen			400		-400	
Motorferdsel, overføring teknisk 0,5 årsverk			253			
Drift Stubbforsmoveien			80			
Sum rammeendring			3 247	600	-4 250	0
Årsverk	208,9	202,6	194,3			

Status

Avdelingen hadde i 2012 et mindreforbruk på 4,2 mill. kr. I 2013 ble avdelingen pålagt en rammereduksjon på 4,85 mill. kr.

For å effektivisere rammereduksjonene, er det iverksatt reduksjoner i driftsnivå og andre tiltak. Forvaltning, drift og vedlikehold av veg, bygg og anlegg er forsøkt skjermet. Alle tiltak er ikke iverksatt. Ved utgangen av 3 kvartal 2013 vurderes regnskapssituasjonen slik at teknisk avdeling vil overholde budsjettrammen for 2013.

Byplanavdelingen ivaretar primært lovpålagte forvaltningsoppgaver. Liten saksbehandlerkapasitet har til tider medført lang saksbehandlingstid.

Ny gebyrforskrift gjeldende fra 2011 med formål over tid å gjøre søknadsbehandling etter Plan- og bygningsloven og Matrikkeloven selvfinansierende, har bedret situasjonen og gitt mulighet for i 2012 og 2013 å øke bemanningen innen plan-, bygge- og delingssak.

Det er stor byggeaktivitet i Rana. Kommunen har oppdatert matrikkel. Matrikkelen og skattetakst-databasen vedlikeholdes gjennom årlig registrering og taksering av nye tiltak og endringer.

Miljøforvaltningen ble styrket med øremerket rammeøkning i budsjett for 2012 som er videreført. Rana er nasjonalparkkommune med forpliktelser innen naturforvaltning og har ennå mange utfordringer innen forurensing.

Bydrift er en av to store driftsavdelinger på Teknisk. Etter flere år med overskridelser, ble

budsjett for drift av kommunale veier styrket gjennom intern omdisponering i 2013.

Vegbudsjettet gir likevel ikke rom for å finansiere nye slitedekker, som er en nødvendig del av vedlikeholdet for å ivareta investert vegkapital. Det ble gitt engangsbevilgning til formålet på 7 mill. kr i 2012 og 5 mill. kr i 2013.

Budsjett for park og idrett er i 2013 redusert samtidig som vegsektoren er prioritert. Det er redusert aktivitet og kvalitet på sommerdrift. Inntak av ferievikarer er redusert og det er ikke produsert eller satt ut sommerblomster fra kommunens gartneri.

Idrett og friluftsliv, herunder støtte til lag og foreninger er skjermet. Moheia fritidspark er i en folkehelsesammenheng et viktig og populært anlegg. Budsjettrammene for drift- og vedlikehold er knappe, og det er behov for oppgradering av deler av anlegget.

Byggdrift drifter 125 000 m² bygningsmasse fordelt på ca. 40 enheter. En av de store begivenhetene i 2013 var åpningen av Campus Helgeland.

I budsjett 2013 fikk avdelingen styrket driftsrammen med 3 mill. kr til økt vedlikehold av kommunale bygg. Styrking av vedlikehold foreslås videreført og økt 2014. Byggdrift har iverksatt et prosjekt hvor det ses på avdelingens organisering og drift hvor kommunalt foretak utredes. Det er også igangsatt et prosjekt for å se på effektivisering av renholdet. Herunder vurderes kjøp av renholdstjenester i stedet for egendrift.

Rana kommune bruker mindre enn veiledende verdier fra departement eller hva Statsbygg bruker til FDVU. Resultatet blir behov for renovering etter noen år, et behov som vises godt innenfor skole og omsorgssektoren.

Prosjektavdelingen ivaretar oppgaven med å gjennomføre et omfattende investeringsprogram i årene framover. Avdelingen sliter i et stramt arbeidsmarked med å rekruttere prosjekt-/ byggeledere samt egne planleggere og må i stor grad basere seg på kostbart konsulentbruk.

Utfordringer

Det er en stor utfordring driftsmessig å ivareta investert kapital i bygg og anlegg. Nye anbud på privatiserte brøyteroder i 2012 og 2013 viser en prisøkning langt utover generell prisstigning.

Det er vanskelig å planlegge sommerkvedlikehold av kommunale veier, når det må tas høyde for en ukjent væravhengig vinterkostnad siste kvartal. Skal man forebygge budsjettoverskridelser, blir sommerkvedlikehold en salderingspost.

Kravspesifikasjon for revisjon av kraftkonsesjonene for Langvatnet og Ranavassdraget ble sendt til NVE i 2012 og revisjon åpnet i mai 2013. Oppfølging av revisjonsprosessen er en viktig sak. Flyplass-planene er en annen utviklingsoppgave. Her må blant annet ses på tilrettelegging for offentlig vann- og avløpstilknytning, næringsarealer m.v.

Teknisk avdeling er i mange sammenhenger kommunens redskap for å tilrettelegge for by- og stedsutvikling. Det er igangsatt et spennende planleggingsarbeid for strandpromenade / sjøfronten på Mobekkleira og Moskjæran.

Årsbudsjett 2014

Teknisk avdeling er pålagt en rammereduksjon på 5,3 mill. kr i budsjett 2014.

Rammereduksjon 2014

Økt selvfinansiering gebyrer	400
Redusert bemanning park/idrett	1 000
Nedlegging 110-sentralen	500
Driftsbesparelse Moheia Fritidspark	500
Reduksjon vei	500
Redusert bemanning renhold og driftsteknikere	1 700
Økt parkeringsavgift fra 16 til 18 kr	700
Sum	5 300

Byplanavdelingen har de senere år økt graden av selvfinansiering for plan, bygge- og matrikkelaker. Utviklingen videreføres i 2014 hvor 0,4 mill. kr av rammereduksjonen forutsettes inndeckt gjennom økt selvfinansieringsgrad for gebyrbelagte tjenester.

Bydrift må også i 2014 dekke en betydelig del av rammereduksjonen. Reduksjonen i driftsnivå på park og idrett i 2013 foreslås i 2014 fulgt opp med stillingsreduksjoner. Det foreslås å redusere med 2,5 årsverk som gir en besparelse i 2014 på 1 mill. kr. Nedlegging (flytting) av 110-sentralen kan gi en årsvirkning på 0,5 mill. kr i form av reduserte lønnsutgifter. Det legges opp til en driftsbesparelse på Moheia fritidspark på 0,5 mill. kr. Reduserte energikostnader 0,4 mill. kr og reduserte lønnsutgifter 0,1 mill. kr. Det er gjort ei kartlegging på bruk av gressbanen vinteren 2013, som dokumenterer at behovet er lite. Fordeles kostnadene pr trening og antall brukere, gir det en kostnad på 250 kr pr bruker pr trening.

På vegsektoren legges inn en reduksjon med helårsvirkning på 0,5 mill. kr. Det vil bli igangsatt et arbeid som ser på innføring av gebyr for behandling av gravemeldinger, men det tas ikke høyde for en slik inntekt i 2014. Samlet reduksjon eks. parkering utgjør 2,5 mill. i 2014.

Parkeringsavgiften foreslås økt med 2 kr, fra 16 kr til 18 kr pr. time. Dette vil gi en inntektsøkning med helårsvirkning på 0,7 mill. kr.

Byggdrift sitt årsbudsjett er på ca. 80 mill. kr. En ganske stor del av budsjettet er kostnader som det ikke er mulig å påvirke gjennom interne disposisjoner som husleie, energi og forsikringer. Rammereduksjonen må dekkes inn gjennom redusert aktivitet innenfor kjernevirksomheten FDVU (forvaltning, drift, vedlikehold, utvikling) av kommunalt eide og leide bygg. Det legges opp til redusert bemanning innen renhold og driftsteknikere på ca.3 årsverk, som vil kunne gi en kostnadsreduksjon på ca. 1,7 mill. kr.

Økonomiplan 2014-2017

Investeringsprogrammet er en utfordring som krever at Prosjektavdelingen er tilstrekkelig bemannet.

Nasjonalt stilles strenge krav til kommunal saksbehandling og kontroll innenfor tema som risiko og sårbarhet, transport og miljø, klimatiltak, naturmangfold og tilgjengelighet.

Kostra

Rana har betydelig høyere netto driftsutgifter på samferdsel pr innbygger enn KG 13. For utgifter pr km vei, ligger Rana lavere enn KG 13 i 2012 selv medregnet øremerket bevilgning til slitedekker på 7,0 mill. kr. Rana har dobbelt så mange km vei pr innbygger.

Rana ligger på nivå med KG 13 i netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern. Dette er et godt resultat for Rana med 25.000 innbyggere som sammenlignes med kommuner med gjennomsnittlig 38 000 innbyggere. Rana ligger lavt på plansaksbehandling, byggesak og kart og oppmåling.

Rana ligger høyt på rekreasjon i tettsted og for miljøvern, naturforvaltning og friluftsliv. Dette gjenspeiler en stor og aktivt tilretteleggende park/idrettsavdeling og det at Rana nok fortsatt har en del flere utfordringer på miljøsektoren enn sammenlignbare kommuner. Driftsnivå Park/idrett er redusert i 2013.

Gratis parkering lørdager

Formannskapet har bestilt en vurdering av gratis parkering på lørdager. Parkeringsbelegget og inntektene har hatt en nedadgående trend de siste årene. Prisen ble sist satt opp fra 15 til 16 kr. pr. time i budsjettvedtak 2010. For de tre påfølgende årene er det i budsjettet lagt til grunn en inntektsøkning hvert år på ca. 3,5 prosent uten at prisene er økt tilsvarende. I praksis et årlig rammenedtrekk for Teknisk avdeling. I 2012 var inntekten 0,7 mill. kr under budsjett, og svikten ser ut til å bli minst like stor i 2013.

For 2014 foreslås parkeringsavgiften økt med 2 kr, fra 16 til 18 kr. pr. time. Dette vil gi en inntektsøkning med helårsvirkning på 0,7 mill. kr.

Administrasjonen er bedt om å utrede konsekvensene ved en prøveordning (1 år) med gratis parkering på lørdager i sentrum av Mo.

Følgende forutsetninger kan legges til grunn: Alle P-plasser i sentrum må skiltes om. P-automater må programmeres om. Snittet for 2011/2012 er benyttet ved beregning av inntektsbortfall. Dette for å korrigere for en noe kaotisk sentrumsfunksjon i forbindelse med utbygging av Campus Helgeland. Det må iverksettes en noe utvidet kontroll av Parkeringsordningen på lørdager for å forbygge redusert tilbud som følge av ulovlig "langtids-parkering" på plasser skiltet for 2 og 4 timer.

Kostnader / tapte inntekter: Vedtak og omskiltning av parkeringsplasser 100 000 kr., omprogrammering av parkeringsautomater 50 000 kr., driftskostnader økt kontroll lørdager 100 000 kr. Tapte inntekter 850 000 kr. Totale kostnader / inntektsbortfall 1,1 mill. kr.

Når ordningen eventuelt avvikles blir det ny runde med skiltvedtak og omskiltning. Ut fra kommunens økonomiske situasjon vil rådmannen ikke anbefale en slik endring av parkeringsordningen.

Selvkostområdene

Vann og avløp

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-41 983	-45 323	-46 138	-46 138	-46 138	-46 138
Utgifter	41 983	45 323	46 138	46 138	46 138	46 138
Netto driftsramme	0	0	0	0	0	0
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			-308			
Reduserte utgifter			-12			
Kapitalkostnader			1 135			
Bruk av bundne driftsfond			-589			
Økte inntekter			-226			
Sum rammeendring			0	0	0	0
Årsverk	16,8	17,2	16,1			

Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet. Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse (i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jf. selvkostprinsippet.

Utfordringer

Kommunen er nå i en situasjon der en får store investeringer som igjen fører til økte kapitalkostnader. Det budsjetteres med økt bruk av selvkostfond. I økonomiplanperioden forventes det at tidligere avsetninger til fond vil tilbakeføres brukerne i form av redusert økning i gebyrene, og at selvkostfondene i løpet av perioden vil bli kraftig redusert.

Med store investeringer og mange prosjekter på gang er det en utfordring å klare å holde framdriftsplanene. En er avhengig av mange eksterne aktører, både når det gjelder prosjektering, byggeledelse og utførelse.

Spesielt utfordrende er det at det er sprengt kapasitet på entreprenørsiden. Vi ser at det kan bli en utfordring å få inn tilfredsstillende anbud på prosjekter grunnet høy aktivitet og mye arbeid i regionen.

Årsbudsjett 2014

Årsbudsjettet for 2014 holder omtrent samme nivå som årsbudsjettet for 2013.

Økonomiplan 2014 – 2017

Det legges opp til en storstilt satsing på rehabilitering av ledningsnett, med særlig fokus på separering av avløpsnettet. Det skal også føres fram reservevannforsyning fra Mo vannverk til Åga/Hauknes vannverk. Arbeid med nytt avløpsrenseanlegg på Moskjæran vil også bli igangsatt.

Kostra

I forhold til sammenlignbare kommuner ligger Rana lavt når det gjelder avgiftsnivå på vann og avløp.

Feiing

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-3 905	-4 040	-3 964	-3 964	-3 964	-3 964
Utgifter	4 232	4 040	3 964	3 964	3 964	3 964
Netto driftsramme	327	0	0	0	0	0
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			-101			
Reduserte gebyrinntekter			268			
Økte utgifter			25			
Bruk av bundnet driftsfond			-192			
Sum rammeendring			0	0	0	0
Årsverk	5,0	5,0	5,0			

Gebyrene settes ned i 2014 med bakgrunn i at selvkostfondet skal brukes. Det legges opp til en reduksjon i gebyrinntekter på 268 000 kr og en økning på 192 000 kr i bruk av fond for å oppnå budsjettbalance.

Sentrale støttetjenester

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-8 471	-4 888	-5 041	-5 041	-5 041	-5 041
Utgifter	93 960	95 681	99 340	99 240	99 190	99 190
Rammeendring			3 506	-100	-50	0
Netto driftsramme	85 489	90 793	94 299	94 199	94 149	94 149
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 683			
Prisjustering inntekter/utgifter			818			
Endring pensjon			-12			
Rammereduksjon 2014			-2 600			
Reduksjon sykefravær			-50	-100	-50	
Forsikringer			2 000			
Leie av Microsoftlisenser			1 700			
Tilskudd Kunnskapsparken, drift Campus Helgeland			300	-300		
Innkjøp, bortfall NFK			300	300		
Tilskudd trossamfunn			250			
Indre Helgeland Kommunerevisjon			200			
Motorferdsel, overføring teknisk 0,5 årsverk			-253			
Vergemålsreform, overføring NFK			-330			
Prosjekt IKT			-500			
Sum rammeendring			3 506	-100	-50	0
Årsverk	64,9	65,9	65,4			

Status

Støttetjenesten leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og virksomheten Rana kommune. Støttetjenesten består av fem organisatoriske enheter og ledes av økonomisjef.

- Økonomi; kemner, innfordring, budsjett og analyse, regnskap og innkjøp, 20 årsverk
- Service; post/arkiv, sentralbord, servicetorg, politisk sekretariat, 16,5 årsverk
- Personal; lønn, HR og HMS, forhandlinger, 13,5 årsverk
- IKT; drift og utvikling, 10,4 årsverk
- Juridisk, 3 årsverk

I tillegg inngår rådmannsavdelingen med tre årsverk, totalt 65,4 årsverk. I 2013 er vedtatte rammereduksjoner på 1,25 mill. kr. effektivert i sin helhet.

Utfordringer

Modernisering og kvalitetsforbedring i kommunal sektor er et område i stadig utvikling, som innenfor intern kompetanseheving, IKT-utvikling, arkivrutiner, informasjonssikkerhet, rapportering. I tillegg til lokalt fokus kommer sterke sentrale føringer knyttet til modernisering og kvalitetsforbedring. Det kan nevnes økt tilgjengelighet og bruk av IKT, krav til informasjonssikkerhet, beredskap, system- og strukturelt tiltak som mål og resultatstyring, rutiner, regelverk og internkontroll.

En stor andel av budsjettet til støttetjenesten, om lag 44,0 prosent i 2013, er bundet i politisk styring, kommunerevisjon samt felleskostnader på faste avtaler som medlemskap i KS, lisenser, programvare, forsikring, annonser, etc.

Den primære utfordringen for avdelingen er å stabilisere drift og drive utvikling innenfor reduserte rammer. Inneværende år er det kjørt mange store, tunge utviklingsoppgaver, se omtale under. Å kjøre disse på vegne av hele virksomheten medfører redusert tjenestetilbud drift gitt dagens rammer.

Å tilrettelegge for god økonomistyring i Rana kommune samt styrke styringslinjen gjennom lederopplæring er sentrale mål for støttetjenesten. Dette er avgjørende for både kvalitet og resultat i resten av tjenestetilbudet i virksomheten. Det er fra 2013 iverksatt en tettere oppfølging og opplæring av virksomhetene. Blant utviklingsoppgavene realisert i 2013 innenfor rammen, er:

Omstillingsarbeidet

I 2013 er omstillingsprosjektets fremdrift og organisering vedtatt. Det er gjennomført en forstudie og et forprosjekt, som konkluderte med at man først og fremst må ta økonomiske grep. Arbeidet omtales i større detalj innledningsvis i dokumentet. Det omstillingsbehovet støttetjenesten står overfor i planperioden, kan ikke alene løses gjennom omstilling uten at

servicetilbudet til innbyggere, folkevalgte og virksomheten for øvrig blir påvirket. Stabilitet i bemanningssituasjonen er utfordrende i så måte, for eksempel i personalavdelingen i 2013. I tillegg har og vil dette arbeidet også fremover kreve store ressurser fra avdelingen. Prosjektet er inneværende år 50 prosent finansiert innen egen ramme, og fra 2014 foreslås det finansiert over disposisjonsfond.

Internkontrollprosjektet

Arbeidet med diverse sektorovergripende reglement er godt i gang, se egne orienteringer til politisk nivå samt for eksempel sak *Etiske retningslinjer* som fremmes for politisk behandling november 2013. Det arbeides også med revidering av Delegasjonsreglement, Finansreglement, HMS og Anskaffelsesreglement m.fl. Arbeidet er forankret i strategisk ledergruppe, som blant annet deltar i *KS Effektiviseringsnettverk – Rådmannens internkontroll - Orden i eget hus* i 2013 samt 2014. Internkontrollarbeidet ledes av økonomisjef. Det vil bli fylligere rapportert på status i årsregnskap for 2013. Prosjektet er inneværende år finansiert innen egen ramme, men for å kunne prioritere dette sentrale utviklingsarbeidet høyt nok foreslås det finansiert over disposisjonsfond fra 2014.

Støttetjenesteprojektet

Ved opprettelse av støttetjenesten i 2010 ble det kartlagt hvilke tjenester avdelingene ønsket å få levert av støttetjenesten. Fremdeles er det ikke ressurser til å møte ønskene fra produksjonsavdelingene. Av omtale over fremgår det at avdelingen ikke er dimensjonert for utvikling, men for drift. For å utvikle tjenester som er effektive og gode, samt ta ned gapet mellom forventning og leveranse må innhold i interne tjenester klart defineres og aksepteres. Dette er formålet for støttetjenesteprojektet som gjennomføres av ledergruppen i støttetjenesten, ledet av økonomisjef. I 2013 har det vært arrangert ledersamling samt flere samlinger med alle ansatte i avdelingen. Dette har resultert i en analyse av status samt involvering av rådmannens ledergruppe. Prosjektet videreføres i 2014, finansiert vha OU-midler samt innen egen ramme.

Annet utviklingsarbeid for organisasjonen

Det vil fra høst 2013 bli avviklet årvisse ledersamlinger for alle ledere i Rana kommune med personal- og økonomiansvar. Støttetjenesten er sentral i dette. Det vil bli gjennomført kompetansekartlegging i virksomheten i 2014.

Innkjøpsfunksjonen ble overført til støtte høst 2012, og det er avdekket et stort behov for styrking av funksjonen, blant annet knyttet opp

mot at Fylkeskommunen trekkes seg ut av samarbeidet med kommunene 1. juni 2014. Det er derfor også tatt initiativ fra Rana til et samarbeid med andre kommuner på Helgeland, noe som vil kunne gi økonomiske effekter knyttet til samlet volum samt forsvarlig drift. Rana har også initiert et samarbeid innen skatteinnkreving, og det avventes tilbakemelding via rådmannsutvalgene for begge initiativ. Det er gjennomført en rydding i fond samt at gjennomgang av tilskuddsforvaltning er oppstartet. Begge disse siste tiltakene vil fremmes for politisk behandling. Politisk rapportering økonomi er fremskyndet. Innen skatt skal antall regnskapskontroller økes gjennom stabilisering av bemanning.

Ny nettside og sak/arkiv løsning er klar til implementering, revidering av retningslinjer for folkevalgte og deres arbeidsvilkår er gjennomført. Koordineringsansvar for beredskap er overført støttetjenesten, og dokumentasjon er under revidering. Motorferdsel er overført teknisk avdeling som allerede ivaretas andre lignende saker.

I 2014 skal Rana kommune ta i bruk KS-svar UT (elektronisk post). Det forutsettes gradvis utrulling parallelt med implementering av nytt sak/arkivsystem. I løpet av vår 2014 skal ny intranettløsning være lansert. Det tas sikte på å etablere et kommunalt dokumentsenter. Dette vil medføre at arkivoppgaver som i dag utføres ute i enhetene håndteres av en sentral arkivtjeneste. Skal dette realiseres må bemanning styrkes.

IKT er et strategisk verktøy for kommunen og er sentralt i våre effektiviseringsprosesser. Det har over tid vært forutsatt at effektivisering i organisasjonene skal følge av økt bruk og utvikling av IKT-tjenester. IKT-tjenesten blir stadig mer kompleks blant annet som følge av statlige krav samt virksomhetens egne behov. Rana kommune bruker mindre ressurser på IKT-tjenester enn sammenlignbare kommuner.

Årsbudsjett 2014

I 2014 er det foreslått å redusere driften med 2,65 mill. kr. Forslagene fra støttetjenesten gjennomgås kort under:

Rammereduksjon 2014

Fellesposter	850
Læringer	500
Varer og tjenester	150
Reduksjon utenom valgår - Svar UT	500
Økt inntekspotensiale startlån	400
Effektivisering forsikringer	200
Sum	2 600

- Felleskostnader. Full gjennomgang og prioritering av adm. felleskostnader i hele org. Bedre økonomistyring, effektiv ressursbruk og korrekt kostnads plassering. Ytterligere innstramming i for eksempel annonsering.
- Læringer – reduksjon i antall. Ikke nye i 2014. 6 lærlingeplasser.
- Utgifter valg – innføring Svar UT. Effektivisering i forbindelse med innføring elektroniske valg samt innføring av elektronisk kommunikasjon med innbyggere.
- Utnytte inntekstspotensial Startlån fullt ut. Anledning til å ta inntil 0,25 prosentpoeng i rentepåslag til dekning av administrative kostnader, jfr. Forskrift om startlån.
- Forsikringer. Ny anbudsrunde.
- Reduksjon varer og tjenester. Redusere innkjøp programvare, utstyr. Noe lavere funksjonalitet. Utover dette gjennomføres det et nedtrekk på 0,05 mill. kr. knyttet til sykefravær. Dette nedtrekket tas også innen programvare.

Rammeøkninger 2014

Rammeøkninger 2014 er knyttet til nye/økte driftsoppgaver, herunder Microsoftlisenser – ny løsning, forsikringer, innkjøp – bortfall av samarbeid NFK fra 1. juni 2014, tilskudd Kunnskapssenteret - drift Campus Helgeland, samt til områder som reguleres utover kommunal lønns- og prisvekst; Indre Helgeland kommunerevisjon (8,0 prosent 2013-2014) og tilskudd trossamfunn.

Fra 2014 bortfaller delfinansiering IKT drift i tillegg til at resterende effekt av overføring av oppgaver vergemålsreformen til NFK tas ut. For angivelse av beløp for øvrige rammeendringer vises det til tabell innledningsvis i avdelingsomtalen

Etter tildeling av årsbudsjett utarbeides virksomhetsplan for 2014. Utfordringene avdelingen står overfor skal søkes innarbeidet i mål og tiltak.

Økonomiplan 2014 – 2017

Innen funksjonen er det særlig revisjon som peker seg ut og avstanden for dette området ned til KG 13 utgjør 2,2 mill. kr. Lønns- og prisvekst for Indre Helgeland Kommunerevisjon har fra 2009 til 2013 utgjort 56 prosent. I økonomiplanperioden må tunge driftsreducerende tiltak iverksettes i hele Rana kommune. I en slik situasjon bør også enkeltområder som ikke vil medføre redusert tjenestetilbud vurderes.

Kostra

KOSTRA data fra 2012 viser at Rana kommune ligger 87 kr pr innbygger, eller 138 prosent, over KG 13 på området Styring og kontroll. Innen politisk styring og administrasjon ligger Rana henholdsvis 4 og 5 prosent over KG 13.

Kirkelig Fellesråd

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter	-31	-241	-248	-248	-248	-248
Utgifter	17 783	17 844	17 201	17 201	17 201	17 201
Rammeendring			-650			
Netto driftsramme	17 752	17 603	16 953	16 953	16 953	16 953
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			250			
Prisjustering inntekter/utgifter			0			
Rammereduksjon 2014			-900			
Sum rammeendring			-650	0	0	0

Rammereduksjon 2014

Redusere administrativ bemanning	800
Redusere bemanning renhold	100
Sum	900

Rana kirkelige fellesråd har i møte den 30.10.2013 gjort vedtak vedrørende festeavgift for 2014. Festeavgiften skal etter Gravferdslovens § 21 vedtas av kommunestyret. Det vises til forslag til vedtak.

- Festeavgift 2013 på 2 530 kr
- Festeavgiften for 20 år på 4 000 kr tilsvarer en årlig festeavgift på 200 kr pr grav
- Det er lagt inn en økning på festeavgiften ut fra hvor lenge graven har vært festet. Bakgrunnen for dette er ønske om å få større gjenbruk av graver, for i neste omgang å redusere behovet for utvidelse av kirkegårdsarealet

Kirken gir i 2013 også tilskudd til Frivilligsentralen på 1,2 mill. kr.

Tilskuddsforvaltning

Tilskudd	Budsjett 2013	Budsjett 2014
Rana Utviklingsselskap	5 053	5 205
Helgeland Reiseliv AS	2 108	2 171
Rana Produkter (25 VTA plasser)	888	915
Termik Rana	517	533
Helgeland Museum	1 539	1 585
Nordland Teater	4 217	4 344
Andre tilskudd	5 423	5 586
Sum tilskudd	19 745	20 337

Det er behov for å gjennomgå tilskuddsforvaltningen i Rana kommune med sikte på effektiv forvaltning samt sikre likebehandling i tildeling. I dette ligger revidering av retningslinjer og organisering av saksbehandling.

Samlet tilskuddspott i 2013 er 19,7 mill. kr. Herav utgjør mindre tilskudd (opp til 500 000 kr.) 5,4 mill. kr., fordelt mellom 378 tilskuddsmottakere.

Bevilgningsramme for tilskudd videreføres i 2014. Det vil bli fremmet egen sak om fremtidig tilskuddsforvaltning første kvartal 2014.

Et eventuelt fremtidig tilskudd fra Rana kommune til Frivilligsentralen vil komme i tillegg til bevilgningsrammen oppgitt over.

VEDLEGG

Vedlegg 1. Endringer i gebyrregulativ teknisk avdeling

Forskrift for gebyr for private planer, byggesak, matrikkel m.fl. gjeldende fra 13.12.2010. Regulering av gebyrsatser 2014.

Rana kommunestyre vedtok ny forskrift 13. desember 2010, sak 79/10. Større og mer komplekse saker fikk økte gebyr i det nye regulativet - enklere saker lavere. Satsene i regulativet kan i henhold til forskriften endres gjennom det årlige budsjettvedtak. Gjennom gebyrforskriften og det årlige budsjettvedtak om gebyrsatsene skal kommunen få dekket sine kostnader til lovpålagt saksbehandling for de angitte sakstypene.

Regulativet omhandler tjenesteproduksjon som kommunestyret har vedtatt at over tid skal være selvfinansierende. Utarbeidelse av dokumentasjon og kontroll av at inntektene ikke overstiger kostnadene skal skje over 3-5 år. Rana har lavere gebyrinntekter innenfor teknisk forvaltning sammenlignet med Kostragruppe 13. Det mangler fortsatt noe inntektsmessig for full selvkostdekning innenfor Bygge- og delesak, men selvfinansierungsgraden er forbedret betydelig for disse tjenestene. For behandling av private reguleringsplanforslag er inntekten fortsatt betydelig lavere enn kostnadene til plansakbehandlingen.

Gebyrregulativet 2013: http://rana.kommune.no/getfile.aspx/document/epcx_id/1975/epdd_id/1006

Tilråddning gebyrsatser 2014

Gebyrsatsene for 2014 reguleres i henhold til lønnsveksten i kommunal sektor med 3,5 prosent. Justering etter lønnsvekst benyttes fordi den tjenesteproduksjon som gebyrene skal finansiere hovedsakelig består av lønnskostnader. De nye satsene rundes av nedover til nærmeste 10 kr.

Justeringer for 2014 i tillegg til prisstigning for noen gebyrer

For plansakgebyrene foreslås en økning ut over pris-/lønnsvekst for å øke selvfinansierungsgraden. Ut fra erfaring og arbeidsmengde foreslås det realøkning også i noen andre gebyrsatser, (ny gebyrsats for 2014 er merket med rødt).

KAP 2 Private planforslag

Samlet gebyr blir sum av gebyr knyttet til oppstartmøte, basisgebyr, bruksareal og eventuelle tillegg for særskilt behandling.

2-1 OPPSTARTMØTER, PBL § 12-8

2.1.1	Oppstartmøte med bl.a. avklaring av behov for planprogram og eventuell konsekvensutredning, KU. Jf. § 4-1, § 4-2 og § 12-9	4 800 kr (4 290 kr)
-------	--	----------------------------

2-2 FASTSETTING AV PLANPROGRAM MED EVENTUELL KONSEKVENsutredning, PBL

§ 12-9

2.2.1	Fastsettelse av planprogram med eventuelt KU-program. Gebyr i de tilfeller der kommunen er ansvarlig myndighet.	4 800 kr (4 290 kr)
-------	---	----------------------------

2-3 REGULERINGSPLAN, PBL §§ 12-3 og 12-11

2.3.1	Basisgebyr for reguleringsplanforslag hvor planutkastet er utarbeidet i henhold til veileder fra MD og kommunens krav	27 779 kr (26 840 kr)
-------	---	------------------------------

2.3.2	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m ² inntil 5000 m ²	6 kr (5 kr)
-------	---	--------------------

2.3.3	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m ² fra 5.000 m ²	3 kr (2 kr)
-------	---	--------------------

Eksisterende bebyggelse som skal bestå og som endrer formål og/eller får økt utnyttelsesgrad, skal medregnes

i forhold til endring/økning. Arealet beregnes i henhold til NS 3940.

Bearbeiding og behandling av private reguleringsplanforslag fram til utlegging til offentlig ettersyn etter § 12-10. PBL § 12-11

2.3.4 Tillegg for planforslag som på grunn av mangler ved prosess eller planmateriale, herunder ukorrekt teknisk format, medfører ekstraarbeid med plantegning, omarbeiding og prosessrelatert behandling frem til offentlig ettersyn. Jf. § 12-3 og § 12-8 Gebyret fastsettes for medgått tid/oppgaver, jf. Kap. 1: Alminnelige bestemmelser § 14.

Planer som trekkes:

2.3.5 Ved skriftlig tilbaketrekking av et planforslag før saken er vedtatt lagt ut til offentlig høring skal det betales gebyr. Det samme gjelder når en sak må avsluttes som uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagstiller. Gebyret fastsettes for medgått tid/oppgaver jf. Kap. 1: Alminnelige bestemmelser § 14 min. 50 prosent av ordinært gebyr.

2-4 MINDRE ENDRINGER I REGULERINGSPLAN, PBL § 12-14

2.4.1	Endringsforslag som godkjennes helt eller delvis	6 665 kr (5 360 kr)
2.4.2	Gebyr ved avslag etter politisk behandling	6 665 kr (5 360 kr)

2.4.3 Ved mindre endring/grensejustering som ikke åpner for ny bebyggelse eller nye tomter, og der høring ikke er nødvendig, betales gebyr etter punkt 3.20 b.

KAP 3 Bygge og delesaker

3.11. ENDRINGSSØKNADER (mindre endringer)		Nytt Gebyr 2014
a	Basisgebyr	4 440 kr (2 680 kr)
	Ved øket areal beregnes det basisgebyr samt kr. 15,- pr. m ² bruksareal. Ved større endringer beregnes gebyr som ved ombygging Ved endring av ansvarsrett skal det tas halvt basisgebyr + gebyr for godkjenning av ansvarsrett etter pkt. 16. (gjelder ikke for ansvarsretter for nye områder)	

3.20. DELINGSSØKNADER ETTER PBL § 20-1 m		Nytt Gebyr 2014
a	Søknader i regulert område i henhold til plan eller med fastsatt grense i uregulert område eller deling av eiendom	4 440 kr (2 680 kr)
b	Søknader i regulert område der grenser ikke er fastsatt i plan, inkludert nødvendig reguleringsendring	5 548 kr (3 750 kr)
c	Søknader i uregulert område, herunder jordlovsbehandling	6 665 kr (4 820 kr)

7.oktober 2013 Teknisk sjef

Vedlegg 2. Feie- og tilsynsavgift

Feie- og tilsynsavgift

Følgende satser for årlig feie- og tilsynsavgift vedtas for 2014, gjeldende fra og med 1.1.2014. Satser for 2013 i parentes:

Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>inntil</u> 2 etasjer:	381 kr (400 kr)
Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>over</u> 2 etasjer:	472 kr (500 kr)

I tillegg kommer mva.

Følgende satser foreslås for oppdrag som faktureres utenom feie- og tilsynsavgiften i 2014. Satser for 2013 i parentes:

Feiing av større fyringsanlegg, (forretningsbygg o.l):	826 kr (867 kr)
Serviceoppdrag feietjenesten (timepris):	634 kr (666 kr)
Fysisk plombering av ildsted:	1 083 kr (1 137 kr)
Feiing av sentralfyr / ildsted:	634 kr (666 kr)
Fresing av skorstein:	634 kr (666 kr)

I tillegg kommer mva.

Kommentar / Spesielle utfordringer

Feie- og tilsynsavgift for 2014 er redusert med 19 kr sammenlignet med 2013. Reduksjon i avgift er begrunnet i at feietjenesten over noen år har hatt lavere driftsutgifter enn budsjettet, på grunn av perioder med langtidssykefravær og ubesatt stilling.

Kostra

Sammenlignet med Kostragruppe 13 i 2012 rapporteringen hvor feie- og tilsynsavgift for 2013 oppgis, er avgiften i Rana 10,5 prosent høyere enn i sammenlignbare kommuner. Avgiften i Rana er 400 kr, mens gjennomsnitt i KG 13 er 362 kr.

Vedlegg 3. Gebyrregulativ 2014 Vann- og avløp

Nytt tilknytningsgebyr Dalselv vannverk

Spesielle regler for tilknytning Dalselv vannverk utgår og nye tilknytningsgebyrer gjelder fra 1.1.2014.

Vi gjør herved oppmerksom på at investeringene i Dalselv kommunale vannverk som ble gjort i perioden 1986 – 1991, nå er fullt ut nedskrevet. Det ble den gang vedtatt i formannskapssak nr. 377/85 at Dalselv skulle ha spesielle tilknytningsavgifter for å finansiere et forholdsvis kostbart anlegg til få abonnenter og med frivillig tilknytning. Vedtaket ble gjort i hht. kommunelovens § 22.

Tilknytningsavgiften ved førstegangstilknytning gjelder fra 1.1.2014 også for Dalselv vannverk og skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for boligeiendom og 100 m² bruksareal for annen bebyggelse. Tilknytningsavgifter betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal for boligeiendom og større enn 25 m² bruksareal for annen bebyggelse.

Tilknytningsgebyr vann:	6,78 kr pr. m ²
Tilknytningsgebyr avløp:	9,71 kr pr. m ²

Minste grunnlag for beregning = 100 m².

I tillegg kommer mva.

Vedlegg 4. Pensjon - Hva er premieavvik?

Hva er premieavvik? (Kilde: Kommunesektorens organisasjon, ks.no)

Det er ikke årets betalte premier som skal utgiftsføres løpende i regnskapene, men en beregnet pensjonskostnad. Differansen mellom disse to størrelsene kalles premieavvik.

Kommunesektorens *pensjonspremier* skal dekke de økte pensjonsforpliktelsene som har påløpt i løpet av året og beregnes etter ordinære aktuarmessige prinsipper. Den betalte premien vil blant annet avhenge av avkastningen leverandørene oppnår på pensjonsmidlene og lønnsveksten regnet med utgangspunkt i lønnsnivået ved utgangen av året (datolønnsveksten 31/12). Premiene kan derfor svinge fra år til år.

Avsettes på konto

Den beregnede pensjonskostnaden skal avspeile fonderingsbehovet for pensjoner basert på dagens ansatte og pensjonerte, men framskrevet til å dekke framtidige økninger i pensjonsforpliktelsene. Beregningen legger derfor ikke til grunn anslag på faktisk utvikling i avkastning og lønnsvekst for året. Den bygger på langsiktige forutsetninger om renter og lønnsvekst for årene framover, der anslaget på forholdet mellom disse størrelsene fastlegges av Kommunaldepartementet hvert år.

Om de betalte premiene er høyere enn de beregnede kostnadene oppstår et positivt premieavvik. Dette beløpet skal avsettes på en konto for akkumulerte premieavvik, og så utgiftsføres i regnskapet over en kommende periode på 1 eller 10 år, etter kommunens eget valg. Denne utgiftsføringen – amortisering (nedskrivningen) av tidligere års premieavvik – kommer på toppen av de utgiftsførte årlige pensjonskostnadene. Den samlede regnskapsførte pensjonskostnaden blir da summen av disse to størrelsene. Hensikten med å regnskapsføre de beregnede kostnadene i stedet for premiene, er å unngå at svingende premier skal gi urimelig store svingninger i kommunenes regnskapsresultater.

Det akkumulerte premieavviket

Tanken da ordningen med pensjonskostnad og premieavvik ble innført var at kostnadene over tid skulle svare til premiene slik at positive premieavvik i noen år skulle motsvares av negative premieavvik i andre år. Problemet er imidlertid at den beregnede kostnaden hvert år siden 2002 har ligget lavere enn premiene. De langsiktige forutsetningene som pensjonskostnadsberegningene har bygget på, har systematisk vært for optimistiske. Dermed har årets premieavvik vært positivt hvert eneste år, og det akkumulerte premieavviket har økt vedvarende. For 2013 kan det akkumulerte avviket anslås til å være omlag 29 milliarder kroner. Dette beløpet skal utgiftsføres i kommunenes regnskaper i årene som kommer. De kommer på toppen av det som skal utgiftsføres løpende av nye pensjonskostnader.

Selv om det er årets pensjonskostnad og ikke årets premier som får umiddelbar regnskapseffekt, er det likevel premiene som får regnskapseffekt over tid, siden avvik skal regnskapsføres over de etterfølgende årene. Når man diskuterer hvilke kostnader pensjonssystemet påfører kommunesektoren over tid, er det utviklingen i pensjonspremiene som er det sentrale. Ordningen med pensjonskostnad og premieavvik er bare en måte å glatte ut premiene på over tid.

Betales hvert år

Poenget med det akkumulerte premieavviket er dermed ikke at det ikke før eller senere blir regnskapsført, det blir det, men at det ikke regnskapsføres det året det oppstår. Premiene blir betalt hvert år, men får ikke umiddelbart regnskapseffekt. Man har tatt penger av kassa for å betale premiene, men ikke ført utbetalingen i regnskapet.

Dersom ordningen hadde fungert etter intensjonen, at positive avvik noen år ble motsvart av negative avvik andre år, ville det ikke ha vært noe problem. Snarere tvert i mot: Den mer stabile kostnaden ville gi et riktigere bilde av utviklingen i kommuneøkonomien enn de svingende premiene. Men fordi avvikene har vært systematisk positive, har man i stedet fått en systematisk skjevhet i regnskapet. Regnskapet ser bedre ut enn det er, noe som kan føre til at man feilvurderer kommunens økonomiske situasjon.

Den vedvarende økningen i det akkumulerte avviket har også en annen alvorlig virkning. Siden pengene til premier er tatt fra kommunekassen uten å utgiftsføres, har likviditeten i kommunen blitt redusert uten at dette avspeiles i regnskapet. Ved utgangen av 2012 var det 29 milliarder kroner som var betalt på denne måten. For de kommunene som har overskudd i regnskapene eller penger på bok går det greit. For kommuner som ikke har penger på bok eller overskudd i regnskapene, så er det et problem, siden driftsutgifter ikke kan finansieres med lån.

Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A

<i>Budsjettskjema 1A</i>	<i>Regnskap 2012</i>	<i>Budsjett 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>ØkPI 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>
Skatt på inntekt og formue	-504 331	-517 600	-532 000	-532 000	-532 000	-532 000
Ordinært rammetilskudd	-645 946	-669 000	-697 100	-688 900	-688 300	-690 200
Skatt på eiendom	-93 945	-100 000	-105 100	-105 100	-105 100	-105 100
Andre direkte eller indirekte skatter	-39 124	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500
Andre generelle statstilskudd	-40 281	-35 215	-35 215	-34 560	-33 866	-33 271
Sum frie disponible inntekter	-1 323 627	-1 361 315	-1 408 915	-1 400 060	-1 398 766	-1 400 071
Renteinntekter og utbytte	-54 131	-42 500	-42 500	-37 000	-37 000	-37 000
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	62 819	59 843	62 735	59 635	64 135	68 135
Avdrag på lån	39 122	43 619	45 119	46 919	51 319	54 019
Netto finansinntekter/-utgifter	47 810	60 962	65 354	69 554	78 454	85 154
Til bundne avsetninger	30 925	21 153	21 142	21 142	21 142	21 142
Til ubundne avsetninger	3 778	5 600	5 700	5 700	5 700	5 700
Bruk av tidl års regnsk m mindreforbruk	-3 778	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-7 055	-5 000	-1 625	-1 625	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-15 751	-17 220	-18 001	-18 001	-18 001	-18 001
Netto avsetninger	8 119	4 533	7 216	7 216	8 841	8 841
Overført til investeringsbudsjettet	17 743	39 286	28 800	34 800	39 200	45 200
Øvrige inntekter	-31 869	-47 542	-20 786	-12 511	-9 350	-4 125
Til fordeling drift	-1 281 824	-1 304 076	-1 328 331	-1 301 001	-1 281 621	-1 265 001
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	1 263 488	1 304 076	1 328 331	1 301 001	1 281 621	1 265 001
Merforbruk/mindreforbruk	-18 336	0	0	0	0	0

Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A

<i>Budsjettskjema 2A</i>	<i>Regnskap 2012</i>	<i>Budsjett 2013</i>	<i>Budsjett 2014</i>	<i>ØkPI 2015</i>	<i>ØkPI 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>
Investeringer i anleggsmidler	72 595	145 830	331 700	522 200	315 400	170 700
Utlån og forskutteringer	326 516	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Avdrag på lån	55 999	10 600	10 600	20 000	22 900	25 300
Avsetninger	49 439	32 440	32 440	37 140	41 240	41 240
Årets finansieringsbehov	504 549	238 870	424 740	629 340	429 540	287 240
<i>Finansiert slik</i>						
Bruk av lånemidler	-377 252	-129 864	-175 220	-317 500	-214 100	-149 100
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-4 108	-1 500	-1 600	-10 200	-1 600	-1 600
Tilskudd til investeringer	-8 475	0	-1 500	-15 790	-89 600	-30 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-38 300	-32 240	-32 240	-34 740	-37 240	-39 740
Andre inntekter	-2 267	-4 000	-59 600	-93 100	-51 200	-23 100
Sum ekstern finansiering	-430 402	-167 604	-270 160	-471 330	-393 740	-243 540
Overført fra driftsregnskapet	-17 742	-39 286	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Bruk av avsetninger	-56 405	-31 980	-134 580	-138 010	-15 800	-23 700
Sum finansiering	-74 147	-71 266	-154 580	-158 010	-35 800	-43 700
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 7.Hovedoversikt investering

Hovedoversikt investering	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	ØkPI 2015	ØkPI 2016	ØkPI 2017
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-4 108	-1 500	-1 600	-10 200	-1 600	-1 600
Overføringer med krav til motytelse	-2 336	0	-57 100	-104 890	-47 200	-19 100
Statlige overføringer	-2 300	0	0	0	-89 600	-30 000
Andre overføringer	-3 839	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-2 267	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
SUM INNTEKTER (L)	-14 850	-5 500	-62 700	-119 090	-142 400	-54 700
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 087	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	510	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	58 894	119 344	276 100	433 100	268 200	151 600
Overføringer	10 166	26 486	55 600	89 100	47 200	19 100
Renteutg, provisjoner og andre finansutg	341	0				
SUM UTGIFTER (M)	71 998	145 830	331 700	522 200	315 400	170 700
Finansieringstransaksjoner						
Avdragsutgifter	55 999	10 600	10 600	20 000	22 900	25 300
Utlån	326 516	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	597	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	19 728	10 840	10 840	15 040	19 640	19 640
Avsetninger til bundne fond	29 711	21 600	21 600	22 100	21 600	21 600
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	432 551	93 040	93 040	107 140	114 140	116 540
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	489 699	233 370	362 040	510 250	287 140	232 540
Finansiering						
Bruk av lån	-377 252	-129 864	-175 220	-317 500	-214 100	-149 100
Mottatte avdrag på utlån	-38 300	-32 240	-32 240	-34 740	-37 240	-39 740
Overføringer fra driftsregnskapet	-17 742	-39 286	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 387	-25 980	-128 580	-125 110	-2 500	-10 500
Bruk av bundne fond	-50 018	-6 000	-6 000	-12 900	-13 300	-13 200
SUM FINANSIERING (R)	-489 699	-233 370	-362 040	-510 250	-287 140	-232 540
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2014

Utgiftsutjevning	Vekt	Antall Rana	Utgiftsbehovs indeks	+ / - utjevning	Andel utgiftsbehov	Endring fra 2013
		25 803	Lands- gjennomsnitt = 1	(1000 kr)	%	Antall (1000 kr)
0-1 år	0,0054	545	0,8832	-759	4,4880	0,4 % 15
2-5 år	0,1261	1 227	0,9512	-7 397	4,8339	1,2 % 695
6-15 år	0,2834	3 128	0,9995	-186	5,0790	-2,2 % -5 009
16-22 år	0,0205	2 560	1,0843	2 079	5,5103	1,9 % 606
23-66 år	0,0921	14 397	0,9655	-3 818	4,9066	0,4 % -110
0-17 år	0,0021	5 670	0,9941	-15	5,0518	-1,0 % -19
18-49 år	0,0055	10 537	0,9301	-462	4,7265	0,9 % 8
50-66 år	0,0068	5 650	1,0709	580	5,4420	0,2 % 54
67-79 år	0,0494	2 672	1,1277	7 586	5,7306	3,9 % -151
80-89 år	0,0702	1 035	1,1348	11 377	5,7665	-2,3 % -216
over 90 år	0,0451	239	1,1226	6 651	5,7049	-0,8 % -1 299
Basistillegg	0,0223	1	0,4598	-14 488	2,3364	0,0 % -274
Sone	0,0128	125 850	1,2369	3 647	6,2857	1,7 % 347
Nabo	0,0128	42 885	0,9347	-1 005	4,7501	0,0 % -73
Landbrukskriterium	0,0029	0	0,8473	-533	4,3058	0,5 % 19
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0082	102	0,5192	-4 741	2,6386	-8,1 % -974
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	21	0,1080	-966	0,5487	23,5 % -11
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0045	173	0,2691	-3 956	1,3673	6,1 % 5
Dødlighet	0,0436	172	1,0683	3 583	5,4290	0,6 % 1 007
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0112	771	1,1274	1 716	5,7291	-0,6 % 290
Lavinntekt	0,0060	536	0,5076	-3 553	2,5793	11,7 % 8
Uføre 18-49 år	0,0044	493	1,2463	1 303	6,3335	14,9 % 519
Opphopningsindeks	0,0134	0,2694	0,3172	-11 004	1,6119	-18,8 % -1 306
Urbanitetskriterium	0,0171	196 324	0,8922	-2 216	4,5341	0,5 % -141
PU over 16 år	0,0437	92	1,0309	1 625	5,2389	3,4 % 1 589
Ikke-gifte 67 år og over	0,0414	1 809	1,1358	6 764	5,7721	-1,6 % -1 218
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0295	179	0,8922	-3 823	4,5341	-10,8 % -1 765
Innbyggere med høyere utdanning	0,0187	4 580	0,7716	-5 136	3,9213	4,8 % -224
1,0000			0,98574	-17 147	5,0093	-7 630

Andel av befolkningen 5,0817 %

Andel utgiftsbehovsindeks 5,0093 %

Vedlegg 9.Kostrå nøkkeltall

Utvalgte Kostrå nøkkeltall	Rana 2009	Rana 2010	Rana 2011	Rana 2012	KG 13 2012	Diff. 2012
<i>Finansielle nøkkeltall</i>						
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	5,2	2,1	2,9	2,2	2,2	0,0
Frie inntekter i kroner per innbygger	33 584	35 320	42 245	45 766	43 664	2 102
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	32 116	34 716	38 316	37 932	40 590	-2 658
<i>Prioritering netto driftsutgifter pr målgruppe</i>						
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	10 033	12 965	103 477	109 780	113 712	-3 932
Grunnskolesektor, kr pr innbygger 6-15 år	86 170	87 418	90 968	98 359	89 326	9 033
Kommunehelsetjenesten, kr pr innbygger	1 653	1 850	1 916	2 155	1 813	342
Pleie og omsorg, pr. innbygger 67 år og over	92 725	95 933	105 096	108 866	105 979	2 887
Sosialtjenesten kr pr innbygger 20-66 år	3 742	3 520	3 834	3 969	2 960	1 009
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	5 268	5 957	6 430	7 264	6 384	880
Kultur, kr pr innbygger	1 682	1 929	2 146	2 069	1 771	298
Samferdsel, kr pr innbygger	1 070	1 144	1 067	1 342	699	643
Kirke, kr pr innbygger	604	609	630	712	458	254
Administrasjon og styring, kr pr innbygger	3 245	3 451	3 289	3 511	3 190	321
						0
<i>Dekningsgrad</i>						0
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,1	92,8	92,8	92,8	91,0	1,8
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,0	9,2	11,2	11,0	7,9	3,1
Legeårverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,9	10,0	9,4	10,0	9,3	0,7
Fysioterapiårverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,6	10,4	9,9	10,3	8,6	1,7
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	93,6	90,7	90,7	92,5	93,2	-0,7
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	16,0	17,2	16,5	17,2	12,5	4,7
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	5,1	4,8	4,8	4,3		
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,9	4,8	5,0	5,4		
Sykel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	8,0	17,0	17,0	97,0	51,0	46,0
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	18,0	20,0	21,0	27,0	19,0	8,0
<i>Produktivitet/enhetskostnader</i>						
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	125 840	134 209	137 087	144 389	157 935	-13 546
Korr. bto. driftsutg. til grunnsk., spesialsk., skolelok. og skoleskyss, pr elev	85 113	87 556	89 363	97 492	88 900	8 592
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	16	16	15	14	16	-2
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	160 425	174 727	182 897	202 932	215 974	-13 042
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	750 383	781 971	860 639	877 847	971 259	-93 412
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 257	1 257	1 297	1 297	2 054	-757
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 332	1 332	1 452	1 452	2 802	-1 350
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	3 281	2 625	2 800	2 898	2 246	652
Gj.snittlig saksbehandlingstid, vedtatte reguleringsplaner (kalenderdager)	180	213		216		
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppmålingsforretning (kalenderdager)	100	60	70	70	73	-3
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	117 919	127 279	126 840	147 364	165 644	-18 280
Andel søknader om motorferdsel i utmark innvilget.		95		91	92	-1
Andel dispensasjonssøkn. for nybygg i 100-m beltet langs saltvann innvilget	100	100	100	100	80	20

Kostra kvalitetsindikatorer	Rana 2009	Rana 2010	Rana 2011	Rana 2012	KG 13 2012	Diff. 2012
Barnehager						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,1	92,8	92,8	92,8	91,0	1,8
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	57,1	59,1	63,6	54,5	38,9	15,6
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	94,0	97,2	95,2	94,2	88,4	5,8
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,3	5,5	5,7	5,6	5,2	0,4
Grunnskoleopplæring						
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,1	39,0	38,5	39,1		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	97,6	96,6	98,2	96,9	97,6	-0,7
Andel av 6 åringer som fortsetter i SFO andre året	76,6	82,1	66,8	67,0	95,9	-28,9
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	13,3	14,2	13,5	12,5	14,5	-2,0
Pleie og omsorg og kommunehelse						
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	102	98	83	95	77	18
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	-
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,3	0,5	0,4	0,4	0,4	0,0
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	93,6	90,7	90,7	92,5	93,2	-0,7
System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja		
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	76	76	76	77	74	3
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra videregående skole	44	43	42	42	40	2
Sosialtjenesten						
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	39,5	40,2	35,2	33,8		
Andel sosialhjelpsmottakere som har fått oppnevnt koordinator for individuell plan			1,7	1,7		
Andel av sosialhjelpsmottakere som har fått utarbeidet individuell plan			0,9	1		
Barnevern						
Benyttet brukerundersøkelse siste år	Nei	Nei	Nei	Nei		
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Ja	Nei	Ja	Ja		
Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder	31,4	19,9	19,2	19,4		
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	3,5	3,8	4,0	3,8	3,4	0,4
Avfall og renovasjon						
Andel husholdningsavfall utsortert	63	59	55	55	59	-4
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	156	156	156	149	7
Antall hentinger av matavfall i løpet av et år	52	52	52	52	40	12
Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø						
Innsyn i kartverk via kommunens Internettsider	Ja	Ja	Ja	Ja		
Leke- og rekreasjonsareal i tettsteder. 1000 innb. i tettsteder	10	10	10	1	26	-25
Kultur						
Besøk i folkebibliotek per innbygger	5,8	6,1	5,0		4,4	
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,6	5,0	5,1	3,9	5,1	-1,2
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	363	347	349	308	184	124
Kirke						
Medlem av Dnk i prosent av antall innbyggere	89,6	89,1	88,2	87,4	75,4	12,0
Døpte i prosent av antall fødte	83,5	83,8	74,3	78,3	62,4	15,9
Konfirmerte i prosent av 15-åringere	70,7	71,8	70,0	74,5	60,9	13,6
Samferdsel						
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke	26,6	26,5	17,3	17,3	9	8,3
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbygger	..	13	13	13	12	1
Bolig						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	18	20	21	27	19	8
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	61	86	67	67	51	16
Brann- og ulykkesvern						
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,2	0,4	0,5	0,2	0,5	-0,3
Andel A-objekter som har fått tilsyn	96,3	88,3	76,4	98,0	85,8	12,2
Andel piper feiet	73,4	68,7	75,3	79,4	45,9	33,5

Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2020

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Folkemengde 31.12	24 656	24 851	24 907	25 019	25 156	25 232	25 268	25 194	25 233	25 250	25 278	25 350
Fødte	326	337	340	380	336	387	366	360	335	328	310	268
Døde	233	228	202	228	217	203	217	230	223	225	231	238
Ekstern innflytting	585	795	665	704	820	703	703	683	771	690	745	768
Ekstern utflytting	668	694	746	745	801	805	820	880	843	778	800	726
0-1 år	650	667	664	709	699	716	751	723	694	662	645	583
2-5 år	1 261	1 323	1 338	1 343	1 354	1 393	1 381	1 429	1 449	1 451	1 458	1 418
6-15 år	2 987	2 947	2 967	2 969	3 064	3 071	3 164	3 206	3 257	3 348	3 382	3 483
16-22 år	2 793	2 777	2 624	2 534	2 419	2 294	2 165	2 081	2 078	2 037	2 015	2 030
23-66 år	13 915	14 042	14 147	14 244	14 357	14 454	14 454	14 372	14 350	14 309	14 330	14 371
50-66 år	4 068	4 087	4 088	4 130	4 205	4 301	4 399	4 486	4 583	4 650	4 730	4 830
67-79 år	2 410	2 445	2 471	2 514	2 504	2 519	2 507	2 518	2 476	2 485	2 434	2 428
80-89 år	563	587	633	632	673	708	750	782	832	864	905	922
90 +	62	62	64	73	80	81	89	82	99	99	109	115

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Folkemengde 31.12	25 313	25 309	25 320	25 355	25 190	25 092	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752
Fødte	276	297	269	274	274	276	273	291	277	276	281
Døde	220	222	215	221	220	239	236	253	208	238	262
Ekstern innflytting	682	636	678	666	575	649	792	666	754	781	817
Ekstern utflytting	771	718	721	686	796	781	642	705	616	666	737
0-1 år	545	581	581	560	539	551	565	580	574	563	555
2-5 år	1 350	1 248	1 204	1 180	1 152	1 143	1 162	1 143	1 172	1 204	1 232
6-15 år	3 530	3 599	3 587	3 608	3 543	3 461	3 414	3 343	3 337	3 249	3 148
16-22 år	2 099	2 111	2 173	2 180	2 219	2 266	2 351	2 387	2 443	2 468	2 542
23-66 år	14 322	14 269	14 246	14 268	14 149	14 098	14 172	14 182	14 233	14 322	14 394
50-66 år	4 902	4 995	5 105	5 188	5 301	5 380	5 448	5 501	5 565	5 616	5 662
67-79 år	2 381	2 363	2 368	2 371	2 379	2 365	2 391	2 407	2 461	2 561	2 594
80-89 år	966	1 008	1 014	1 028	1 040	1 026	1 017	1 031	1 053	1 054	1 056
90 +	120	130	147	160	169	182	209	209	226	231	231

Befolkningsprognose

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Folkemengde 31.12	25 880	26 014	26 154	26 298	26 446	26 595	26 750	26 904
Fødte	284	289	293	298	302	305	308	311
Døde	232	229	228	229	229	231	229	231
Ekstern innflytting	763	771	780	788	796	799	803	805
Ekstern utflytting	688	696	705	713	721	724	728	730
0-1 år	575	589	599	607	615	622	628	634
2-5 år	1 217	1 222	1 211	1 209	1 238	1 262	1 278	1 292
6-15 år	3 099	3 071	3 073	3 079	3 102	3 119	3 121	3 148
16-22 år	2 556	2 554	2 546	2 505	2 472	2 392	2 332	2 281
23-66 år	14 441	14 471	14 518	14 603	14 662	14 770	14 879	14 939
50-66 år	5 710	5 740	5 766	5 813	5 941	5 995	6 084	6 120
67-79 år	2 718	2 845	2 944	3 021	3 067	3 127	3 180	3 272
80-89 år	1 041	1 031	1 028	1 036	1 051	1 055	1 081	1 084
90 +	232	230	235	238	240	248	250	255

Vedlegg 11. Befolkning plansoner

	2000	Andel i % 2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Andel i % 2012	Endring	Endring i %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 162	6 283	6 281	6 414	6 556	6 615	25,6 %	670	11,3 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 196	5 203	5 240	5 227	5 192	5 188	20,2 %	-129	-2,4 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 722	2 740	2 716	2 795	2 787	2 828	10,9 %	28	1,0 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 440	2 428	2 399	2 379	2 427	2 408	9,5 %	-160	-6,2 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 156	2 180	2 203	2 187	2 204	2 217	8,6 %	13	0,6 %
Hauknes	1 851	7,3 %	1 945	1 953	1 972	2 018	2 051	2 085	8,0 %	234	12,6 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 091	1 167	1 148	1 173	1 175	1 162	4,6 %	-43	-3,6 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 112	1 082	1 103	1 105	1 070	1 078	4,2 %	-65	-5,7 %
Utskarpen	927	3,7 %	890	880	867	857	852	831	3,3 %	-96	-10,4 %
Dalsgrenda	819	3,2 %	803	801	795	804	799	790	3,1 %	-29	-3,5 %
Alteren	499	2,0 %	575	564	558	540	539	550	2,1 %	51	10,2 %
Totalt	25 278	100 %	25 092	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752	100 %	474	1,88 %

Vedlegg 12. Sysselsetting Rana

	2008	2009	2010	2011	2012	Andel i %	Endring
Jordbruk, skogbruk og fiske	234	257	233	212	201	1,6 %	-33
Bergverksdrift og utvinning	217	211	225	245	280	2,2 %	63
Industri	1 806	1 619	1 493	1 527	1 478	11,6 %	-328
Elektrisitet, vann og renovasjon	179	175	199	215	224	1,8 %	45
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 101	1 097	1 167	1 178	1 215	9,5 %	114
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 712	1 678	1 676	1 694	1 688	13,2 %	-24
Transport og lagring	773	707	712	685	695	5,4 %	-78
Overnattings- og serveringsvirksomhet	341	304	323	360	342	2,7 %	1
Informasjon og kommunikasjon	281	254	277	322	316	2,5 %	35
Finansiering og forsikring	150	143	133	138	138	1,1 %	-12
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	485	469	469	499	495	3,9 %	10
Forretningsmessig tjenesteyting	573	479	475	464	419	3,3 %	-154
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 015	1 070	1 029	1 127	1 088	8,5 %	73
Undervisning	966	983	1 008	1 008	1 017	8,0 %	51
Helse- og sosialtjenester	2 198	2 433	2 539	2 586	2 521	19,8 %	323
Personlig tjenesteyting	575	604	600	610	608	4,8 %	33
Uoppgitt	24	23	30	25	36	0,3 %	12
Totalt	12 630	12 506	12 588	12 895	12 761	100 %	131

SSB sysselsetting registerbasert (SN2007)

Vedlegg 13. Frie inntekter

1833	Rana							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2020

Befolkningsutvikling/prognose (1.7)

Befolkningsutvikling	25 621	25 682	25 803	25 947	26 085	26 228	26 373	26 827
INNB. 0 - 5 år (-97: 0-6 år)	1 755	1 755	1 772	1 802	1 811	1 813	1 834	1 916
INNB. 6 -15 år (-97: 7-15 år)	3 299	3 197	3 128	3 085	3 072	3 076	3 091	3 134
INNB. 16 - 66 år	16 762	16 858	16 957	17 012	17 045	17 086	17 121	17 216
INNB. 67 - 79 år	2 521	2 572	2 672	2 782	2 895	2 983	3 044	3 226
INNB. 80 - 89 år	1 063	1 059	1 035	1 036	1 029	1 032	1 043	1 082
INNB. 90 + år	221	241	239	231	233	237	239	253

Nasjonale vekstrater / forutsetninger

Skatteinntekter	-3,2 %	6,8 %	6,2 %	3,3 %	3,9 %	3,8 %	3,8 %	3,9 %
Inntektssystemet	80,9 %	10,6 %	4,0 %	5,9 %	4,0 %	3,8 %	3,8 %	3,9 %
Prisstigning (Deflator)	3,9 %	3,4 %	2,9 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Utgiftsbeh. pr. innb. (innbyggerkrit)	40 309	42 939	45 452	46 609	48 432	50 272	52 193	58 434

Rammetilskudd (1 000 kr)

Innbyggertilskudd	482 928	535 133	559 516	588 723	611 082	629 980	649 763	714 909
Utgiftsutjevne tilskudd - innbyg. kriterier	-2 294	-49	-9 510	-17 147	-22 405	-24 480	-24 564	-21 418
- øvrige kriterier	0	0	0	0	0	0	0	0
Korr. statl. og priv. skoler	5 197	6 246	6 003	6 558	6 707	6 912	7 139	7 911
Distriktstilskudd SN	0	0	0	0	0	0	0	0
Nord-Norge tilskudd	36 735	38 249	39 761	41 126	42 572	44 068	45 639	50 717
Regionalt tilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0
Inndelingstilskudd	0	0	0	0	0	0	0	0
Korr. for overgangsordn.	0	0	0	0	0	0	0	0
Inntektsgaranti	-768	-1 780	369	1 300	-1 619	-1 655	-1 692	-1 813
Skjønn	4 950	4 302	2 103	1 670	1 670	1 670	1 670	1 670
Inklusiv kompensasjon DAA	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekstraordinært skjønn	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Inntektstilskudd								
Komp. løpende innt.utjevning								
Korr. for negativt tilskudd	-24	0	0	0	0	0	0	0
Utenfor overgangsordningen	6 770	11 863	5 808	6 872	890	890	890	890
Salderingsproposisjon (2009 Tiltakspakke)								
Revidert nasjonalbudsjett	577	592	286					
Nysaldering m.v.								
Diverse korrigeringer m.v.								
RAMMEOVERFØRING	537 071	597 556	607 336	632 102	641 897	660 386	681 846	755 867
Tilskudd pr innbygger	20 962	23 268	23 537	24 361	24 608	25 179	25 854	28 176
% endring (t / t-1)	62,8%	11,3%	1,6%	4,1%	1,5%	2,9%	3,2%	3,2%

Frie inntekter (1 000 kr)

SKATTEINTEKTER	475 506	532 603	546 600	561 100	577 200	593 500	610 500	667 400
Herav selskapsskatt	0	0	0	0	0	0	0	0
% vis vekst skatt	-9,2 %	12,0 %	2,6 %	2,7 %	2,9 %	2,8 %	2,9 %	3,2 %
Netto inntektsutjevning	70 633	48 490	64 081	64 979	68 086	71 276	74 663	85 327
SUM Statlig overføring	607 704	646 046	671 417	697 081	709 983	731 662	756 509	841 194
FRIE INNTEKTER (1000 kr)	1 083 210	1 178 649	1 218 017	1 258 181	1 287 183	1 325 162	1 367 009	1 508 594
% endring frie inntekter	20,4 %	8,8 %	3,3 %	3,3 %	2,3 %	3,0 %	3,2 %	3,2 %
Sum frie innt. pr. innb. (kr)	42 278	45 894	47 204	48 490	49 346	50 525	51 834	56 234
% endring frie innt. pr. innb.	19,1 %	8,6 %	2,9 %	2,7 %	1,8 %	2,4 %	2,6 %	2,7 %

2014 Nivå (1000 kr)

Skatt inkl. selskapsskatt	521 110	564 490	562 998	561 100	560 388	559 431	558 694	558 937
Inntektsutjevning	77 407	51 393	66 004	64 979	66 103	67 185	68 328	71 460
Rammeoverføring	588 579	633 332	625 556	632 102	623 201	622 477	623 985	633 027
Frie inntekter	1 187 096	1 249 215	1 254 557	1 258 181	1 249 692	1 249 092	1 251 007	1 263 423
Endring frie inntekter	-71 085	-8 966	-3 624	0	-8 489	-9 089	-7 174	5 242
- endring %	-5,6 %	-0,7 %	-0,3 %	0,0 %	-0,7 %	-0,7 %	-0,6 %	0,4 %

2014 Nivå - kr per innbygger

Skatt inkl. selskapsskatt	20 339	21 980	21 819	21 625	21 483	21 330	21 184	20 835
Inntektsutjevning	3 021	2 001	2 558	2 504	2 534	2 562	2 591	2 664
Rammeoverføring	22 973	24 661	24 244	24 361	23 891	23 733	23 660	23 597
Frie inntekter	46 333	48 642	48 621	48 490	47 908	47 624	47 435	47 095

Vedlegg 14. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2014

E-skatt bolig 2013 (mill)		Skatteavtaler inkl. tomter	boenheter	Snitt pr. boenhet
20,22		6.722,00	9.505	2.127
skattegrunnlag				
2013		10.110.289.000,00		
Bunnfradrag		4.752.500.000,00		
Grunnlag e- skatt		14.862.789.000,00		

Eiendomsskatt og skattebelastning pr. boenhet ved kombinasjon av ulike bunnfradrag - skattesatser 2014													
Bunnfradrag	Skattesats (Promille)	2,00	2,50	3,00	3,50	4,00	4,50	6,00	5,50	6,00	6,50	7,00	
0	Inntekt pr. år i mill. kr	29,70	37,13	44,56	51,98	59,41	66,84	89,11	81,69	89,11	96,54	103,97	
	Skatt pr. boenhet i kr.	3,125	3,906	4,688	5,469	6,250	7,032	9,376	8,594	9,376	10,156	10,938	
50.000	Inntekt pr. år i mill. kr	28,75	35,94	43,13	50,32	57,51	64,70	86,26	79,07	86,26	93,45	100,64	
	Skatt pr. boenhet i kr.	3,025	3,781	4,538	5,294	6,050	6,807	9,076	8,319	9,076	9,832	10,588	
100.000	Inntekt pr. år i mill. kr	27,80	34,75	41,71	48,66	55,61	62,56	83,41	76,46	83,41	90,36	97,31	
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,925	3,656	4,388	5,119	5,850	6,582	8,776	8,044	8,776	9,507	10,238	
200.000	Inntekt pr. år i mill. kr	25,90	32,38	38,85	45,33	51,81	58,28	77,71	71,23	77,71	84,18	90,66	
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,725	3,406	4,088	4,769	5,450	6,132	8,176	7,494	8,176	8,857	9,538	
300.000	Inntekt pr. år i mill. kr	24,00	30,00	36,00	42,00	48,00	54,00	72,01	66,01	72,01	78,01	84,01	
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,525	3,156	3,788	4,419	5,050	5,682	7,576	6,944	7,576	8,207	8,838	
400.000	Inntekt pr. år i mill. kr	22,10	27,63	33,15	38,68	44,20	49,73	66,30	60,78	66,30	71,83	77,35	
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,325	2,906	3,488	4,069	4,650	5,232	6,976	6,394	6,976	7,557	8,138	
500.000	Inntekt pr. år i mill. kr	20,20	25,25	30,30	35,35	40,40	45,45	60,60	55,55	60,60	65,65	70,70	
	Skatt pr. boenhet i kr.	2,125	2,656	3,188	3,719	4,250	4,782	6,376	5,844	6,376	6,907	7,438	
600.000	Inntekt pr. år i mill. kr	18,30	22,87	27,45	32,02	36,60	41,17	54,90	50,32	54,90	59,47	64,05	
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,925	2,406	2,888	3,369	3,850	4,332	5,776	5,294	5,776	6,257	6,738	
700.000	Inntekt pr. år i mill. kr	16,40	20,50	24,60	28,70	32,80	36,90	49,19	45,09	49,19	53,29	57,39	
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,725	2,156	2,588	3,019	3,450	3,882	5,176	4,744	5,176	5,607	6,038	
800.000	Inntekt pr. år i mill. kr	14,50	18,12	21,75	25,37	28,99	32,62	43,49	39,87	43,49	47,11	50,74	
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,525	1,906	2,288	2,669	3,050	3,432	4,576	4,194	4,576	4,957	5,338	
900.000	Inntekt pr. år i mill. kr	12,60	15,74	18,89	22,04	25,19	28,34	37,79	34,64	37,79	40,94	44,09	
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,325	1,656	1,988	2,319	2,650	2,982	3,976	3,644	3,976	4,307	4,638	
1.000.000	Inntekt pr. år i mill. kr	10,69	13,37	16,04	18,72	21,39	24,06	32,08	29,41	32,08	34,76	37,43	
	Skatt pr. boenhet i kr.	1,125	1,406	1,688	1,969	2,250	2,532	3,376	3,094	3,376	3,657	3,938	

FIGUR- OG TABELLOVERSIKT

Figur 1.	Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13	7
Figur 2.	Differanse i netto driftsutgifter Rana/KG 13 korrigert for AGA ...	7
Figur 3.	Lønnsandel 2008-2012	8
Figur 4.	Relativ befolkningsutvikling (1997=100).....	9
Figur 5.	Utgiftsbehov og andel av befolkning / frie inntekter	10
Figur 6.	Disposisjonsfond	12
Figur 7.	Utvikling i netto driftsresultat 2009-2017	12
Figur 8.	Virksomhetsstyring.....	17
Figur 9.	Modell for internkontroll	18
Figur 10.	Befolkningssammensetning etter kjønn og alder 2012.....	23
Figur 11.	Aldersfordelt kjønnsfordeling	23
Figur 12.	Nettoflytting 1990-2012 ⇔ 2020	24
Figur 13.	Fødselsoverskudd 1990-2012 ⇔ 2020	24
Figur 14.	Befolkningsutvikling 1990-2012 ⇔ 2020	24
Figur 15.	Barnegruppene 1990-2012 ⇔ 2020.....	24
Figur 16.	Eldregruppene 1990-2012 ⇔ 2020	25
Figur 17.	Aldersbæreevne 1990-2025.....	25
Figur 18.	Aldersfordelt årlig nettoflytting.....	25
Figur 19.	Brutto driftsutgifter 2012 (mill. kr)	30
Figur 20.	Utvikling lånegjeld 2000-2016.....	31
Figur 21.	Rente- og avdragsutvikling	33
Figur 22.	Omsorgstrappa	55
Tabell 1.	Fakta om budsjett og økonomiplan.....	6
Tabell 2.	Driveveier omstillingsbehov.....	6
Tabell 3.	Rangering Kommunebarometeret 2013.....	8
Tabell 4.	Resultater Kommunebarometeret 2013	9
Tabell 5.	Endring pensjonskostnader 2014 - 2017	11
Tabell 6.	Rammereduksjon 2014	15
Tabell 7.	Demografiske rammer	22
Tabell 8.	Befolkningens bevegelse 1998-2013	23
Tabell 9.	Demografiendringer 2012-2020	24
Tabell 10.	Frie inntekter	26
Tabell 11.	Endring utgiftsutjevning 2012-2014.....	27
Tabell 12.	Hovedoversikt drift.....	29
Tabell 13.	Endring rammer finans	32
Tabell 14.	Konsesjonskraft	32
Tabell 15.	Status fondsmidler	34
Tabell 16.	Startlån 2010-2014	35
Tabell 17.	Endring pensjonskostnader 2014 - 2017	36
Tabell 18.	Investeringer i planperioden	37
Tabell 19.	Finansiering av investeringer	38
Tabell 20.	Endring driftsrammer	41
Tabell 21.	Realendringer budsjett 2014.....	42
Tabell 22.	Utvikling driftsrammer	43
Tabell 23.	Prognose aldersbæreevnen	54

RANA KOMMUNE *til tjeneste...*

Tjenester

- Nettstedskart
- Bygg og eiendom
- Helse og sosial
- Idrett og friluftsliv
- Innbyggjerdialog
- Kultur og fritid
- NAV Rana
- Omsorg
- ServiceTorget
- Skatt og komm.krav
- Teknisk
- Undervisning
- Vei og trafikk

Kontakt oss

Nyheter

Denne uka blir det Klassisk i Kammersalen på fredag klokka 19.30

Mandag 4.11.2013

For at Klassisk i Kammersalens trofaste publikum skal få mulighet til å gå på Mo Hornmusikk's storkonsert søndag 10.november, og oppleve Øyvind Lundes konsert med musikksatte hamsundikt i NYN-konserten lørdag, flytter Klassisk i Kammersalen denne uka til fredag 8.november klokka 19.30.

Budsjettpresentasjon tirsdag 5. november kl. 18.00

Mandag 4.11.2013

Rådmannens forslag til budsjett for Rana kommune 2014 vil bli presentert på åpent møte tirsdag 5. november kl. 18.00 i kommunestyresalen.

» Se flere nyheter

Søk i nettsted:

Utvidet søk

Kino

Bibliotek

Barnehage

Moheia Fritidspark

Aktuelt

- Flytte til Rana..
- Kraft og energi
- Revisjon konsesjonsvilkår
- Samhandlingsreformen
- Fakta og informasjon
- Prosjekter
- Sjekk luftkvaliteten
- Skiløyper/skøyteis

Selvbetjening

- e-Tjenester
- Kunngjøringer
- Ofte stilte spørsmål
- Tjenestebeskrivelser
- Skjemakatalog
- Kart-/eiendomstorg
- Postliste
- Ledige stillinger
- Foreningsregister

Organisasjonen

- Læringsplass
- Organisasjon
- Planer og budsjett
- Kriseberedskap
- Miljøstatus Rana
- Næringsliv
- Overformynderi
- RKK/Kompetanse
- Profilhåndbok

Politikk

- Organisering
- Valg 2013
- Hovedutvalg
- Andre utvalg
- Kommunestyret LIVE
- Møteplan
- Saksliste/møteprotokoller
- Høringer

Post: Boks 173, 8601 Mo i Rana, Tlf. sentralbord: 75 14 50 00, Fax: 75 14 50 01, E.post: postmottak@rana.kommune.no

... på våre hjemmesider er vi til tjeneste ...